

ΑΓΡΟΤΗΣ

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 475

ΕΤΟΣ 74

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2018

www.agrokypros.gov.cy

Αποφυγή θανάτωσης
μελισσών από τη χρήση ΦΠ

Οργανική
λίπανση

Διαχείριση των αιγοπροβάτων
την περίοδο του τοκετού

Άλλιον το ανυψωμένο, Αγριοκρέμμυδο

Allium exaltatum

Το Άλλιον το ανυψωμένο ή Αγριοκρέμμυδο είναι πολυετής, βολβώδης, λεπτή πόα, ύψους 20-40 cm με 3-5 γραμμοειδή φύλλα μήκους μέχρι 30 cm και πλάτους 5 mm, που φέρονται κάτω από το μέσο του βλαστού. Τα άνθη είναι ασπριδερά έως καστανοπράσινα σε επικόρυφη, συμπαγή ταξιανθία.

Κατηγορία κινδύνου (σύμφωνα με IUCN): Εύρωτο.

Θ. Κυριάκου & Χ. Σ. Χριστοδούλου

Άλλιον της Μαραθάσας

Allium marathasicum

Πολυετής, βολβώδης, όρθια πόα, ύψους 30-50 cm με 3-4 ημικυλινδρικά φύλλα, κοίλα στο εσωτερικό, μήκους μέχρι 25 cm. Τα άνθη είναι μικρά, λευκοπράσινα με καστανή απόχρωση, πολλά μαζί (έως 60 ή περισσότερα) σε χαλαρή ταξιανθία. Οι στήμονες έχουν μήκος μέχρι 5 mm, και εξέχουν από τα πέταλα (περιγόνιο) σε αντίθεση με άλλα συγγενή είδη.

Κατηγορία κινδύνου (σύμφωνα με IUCN): Κρισίμως Κινδυνεύον

Τ. Τσιντίδης, Κ. Καϊλής & Κ. Παπασάββας Φωτογραφία: Χ. Μακρής

Για περισσότερες πληροφορίες βλ. σελ. 50 (Αναφορά σε ένα από τα κυπριακά φυτά).

ΑΓΡΟΤΗΣ

Περιεχόμενα

- 6 Ειδήσεις για τον αγροτικό κόσμο
8 Ειδήσεις από την ευρωπαϊκή και διεθνή ατζέντα
- ΓΕΩΡΓΙΑ**
- 10 Οργανική λίπανση για τη βελτίωση της παραγωγικότητας των εδαφών
12 Η ποιότητα του ελαιόλαδου - Ποιοτικές κατηγορίες
14 Καλλιέργεια φυλλωδών λαχανικών
16 Η καλλιέργεια ντόπιου πιστοποιημένου πατατόσπορου
18 Ενίσχυση σύστασης Ομάδων και Οργανώσεων Παραγωγών
- ΝΕΑ ΓΙΑ ΤΑ ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ**
- 20 Υποχρεώσεις επαγγελματία χρήστη φυτοπροστατευτικών προϊόντων
- ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ**
- 22 Οι έλεγχοι των ζωοτροφών στην Κύπρο
24 Διαχείριση των αιγοπροβάτων την περίοδο του τοκετού
25 Η τρομώδης νόσος και η καταπολέμησή της
28 Εποχικές κτηνοτροφικές ασχολίες
- ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**
- 29 Καταβολή λατομικών και μεταλλευτικών δικαιωμάτων
31 Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών
33 Περιβαλλοντικός Θόρυβος
34 Η ποιοτική κατάσταση των υπόγειων υδατικών συστημάτων της Κύπρου
- Η ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΜΑΣ ΕΡΕΥΝΑ**
- 36 Προοπτική καλλιέργειας της στέβιας στην Κύπρο
- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ ΚΟΑΠ**
- 39 Καθεστώς 3.2 - Στήριξη για δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης που υλοποιούνται από ομάδες παραγωγών στην εσωτερική αγορά
40 Καθεστώς 1.3: Βραχυπρόθεσμες ανταλλαγές και επισκέψεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις και δάση
41 Σημαντικές ενέργειες που αφορούν την υποβολή της ενιαίας αίτησης εκταρικών επιδοτήσεων στον ΚΟΑΠ
- ΝΕΑ ΕΘΝΙΚΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ**
- 43 Νέα Εθνικού Αγροτικού Δικτύου
- ΓΕΩΡΓΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ**
- 45 Παγκόσμια Ημέρα Τροφίμων 2018. Οι δράσεις μας καθορίζουν το μέλλον μας: Η εξάλειψη της πείνας μέχρι το 2030 είναι δυνατή

Περιεχόμενα *(συνέχεια)*

- 47** ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΑ ΝΕΑ
Στοχευμένο σχέδιο δράσης για αποφυγή θανατώσεων μελισσών από τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων
- 49** ΟΙΝΩΝ ΝΕΑ
Η πρόκληση της αποτελεσματικής διαδοχής στα οινοποιεία της Κύπρου ως μια εξειδικευμένη μορφή οικογενειακής γεωργικής εκμετάλλευσης
- 50** ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΦΥΤΑ
- Άλλιον το ανυψωμένο, Αγριοκρέμμυδο, *Allium exaltatum*
- Άλλιον της Μαραθάσας, *Allium marathasicum*
- 52** ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ
Η παραδοσιακή καλλιέργεια των σιτηρών στην Κύπρο
- 54** ΓΕΥΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ
Γλυκά του κουταλιού και πώς να τα πετύχετε
- 55** ΤΟ ΜΕΛΙ ΣΤΗΝ ΚΟΥΖΙΝΑ ΜΑΣ
Κουνέλι ξιθικά με μέλι

Τεύχος 475, Έτος 74, Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 2018 • Το τετραμηνιαίο περιοδικό του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ) το οποίο εκδίδεται από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών του Υπουργείου Εσωτερικών.

Διεύθυνση και στοιχεία επικοινωνίας
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Αμφιπόλεως 6, 2025, Στρόβολος Λευκωσία
www.agrokypros.gov.cy
Τηλ.: 22408599/8, Φαξ: 22771385
Email: agrokypros@moa.gov.cy

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
Απελλή, 1456 Λευκωσία
www.pio.gov.cy

Υπεύθυνος Έκδοσης
Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος
Τμήμα Γεωργίας
Κλάδος Γεωργικών Εφαρμογών - Δημοσιότητα

Επιμέλεια Έκδοσης
Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
Email: enicolaou@pio.moi.gov.cy

Καλλιτεχνική επιμέλεια - Σχεδιασμός
Design for Life Ltd - www.dforlife.com

Φωτογραφίες
Αρχείο ΥΓΑΑΠ, αρχεία Τμημάτων/Υπηρεσιών/Οργανισμών του ΥΓΑΑΠ και προσωπικά αρχεία συγγραφέων

Εκτύπωση
Κώννος Λτδ

 Γ.Τ.Π. 237/2018 - 6.000

ISSN 0256-8519
Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών

Το περιοδικό διανέμεται δωρεάν από το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Διατίθεται, επίσης, ηλεκτρονικά στη διεύθυνση: www.agrokypros.gov.cy

Εναλλακτικά, σαρώστε με το κινητό σας το εικονίδιο για πρόσβαση στην ηλεκτρονική έκδοση του περιοδικού.

Συνδρομές: Για θέματα που αφορούν τη συνδρομή σας στο περιοδικό (όπως εγγραφή, διαγραφή, αλλαγή διεύθυνσης κ.λπ.) επικοινωνήστε με το: agrokypros@moa.gov.cy ή με το φάξ: 22771385.

Σημείωση Εκδότη: Απαγορεύεται αυστηρά η πώληση ή οποιαδήποτε άλλη εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους της παρούσας έκδοσης. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση αποσπασμάτων με την προϋπόθεση αναφοράς της πηγής.

ΑΓΡΟΤΗΣ

Αγαπητοί αναγνώστες,

Διαχρονική μας προσπάθεια κατά τη σύνταξη του περιοδικού που κρατάτε στα χέρια σας είναι η άρτια και επίκαιρη ενημέρωσή σας για θέματα που απασχολούν τον Κύπριο και την Κύπρια πολίτη, κάτοικο της υπαίθρου, γεωργό, κτηνοτρόφο, γεωτέχνη και κάθε συνειδητοποιημένο/η και ευαισθητοποιημένο/η πολίτη αυτού του τόπου, σε θέματα που άπτονται των δράσεων του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Η διατήρηση της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων του τόπου μας σε υψηλά επίπεδα, η διασφάλιση της ασφάλειας τους, η αειφορία και η προστασία του περιβάλλοντος, μέσα από τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την καινοτομία, αποτελούν τους βασικούς πυλώνες τους οποίους για δεκαετίες ολόκληρες υπηρετεί το περιοδικό.

Μέσα από τις στήλες του τρέχοντος τεύχους ξεχωρίζουν θέματα προστασίας και διαχείρισης του περιβάλλοντος, άρθρα για σημαντικές καλλιέργειες, έρευνα και θέματα αγροτικής οικονομίας. Όπως και σε κάθε τεύχος δεν λείπουν από τις μόνιμες στήλες μας και κείμενα που προβάλλουν την ιστορία, την παράδοση, τη φύση και τον πολιτισμό του τόπου μας όπως η αναφορά σε φυτά της Κύπρου, η παραδοσιακή καλλιέργεια των σιτηρών και οι συνταγές μας.

Ευχόμαστε το τεύχος αυτό να είναι για εσάς μια ευχάριστη πηγή γνώσεων.

Με εκτίμηση,

η συντακτική ομάδα

Ειδήσεις για τον αγροτικό κόσμο

Παρουσίαση των επιπτώσεων της ανθρώπινης δραστηριότητας στη μεσογειακή φώκια, στις Θαλασσινές Σπηλιές στην Πέγεια

Τα αποτελέσματα μελέτης για την εκτίμηση των επιπτώσεων στη μεσογειακή φώκια *Monachus monachus* από τη δημιουργία αναπτύξεων και την ύπαρξη διάφορων δραστηριοτήτων στην περιοχή των Θαλασσινών Σπηλιών στην Πέγεια, παρουσιάστηκαν στις 13 Σεπτεμβρίου. Η διενέργεια της εν λόγω μελέτης κρίθηκε απαραίτητη, καθώς στην περιοχή των θαλασσινών σπηλιών στην Πέγεια, η οποία αποτελεί σημαντικό χώρο ξεκούρασης και αναπαραγωγής για τη μεσογειακή φώκια, έχει προχωρήσει ταυτόχρονα σε μεγάλο βαθμό τουριστική και οικιστική ανάπτυξη. Η παρουσίαση έγινε από τον συντάκτη της μελέτης δρ Πάνο Δενδρινό, ειδικό στην οικολογία της μεσογειακής φώκιας, στην παρουσία του Υπουργού Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστα Καδή. Στον χαιρετισμό του, ο κ. Υπουργός διαβεβαίωσε ότι «οι εισηγήσεις του κ. Δενδρινού ως προς τη σωστή διαχείριση και διατήρηση του είδους θα μελετηθούν και υιοθετηθούν από την Κυβέρνηση».

Με επίσκεψη σε καταφύγιο ζώων και συνάντηση με φιλοζωικές οργανώσεις και εθελοντές τίμησε την Παγκόσμια Ημέρα Ζώων ο Υπουργός Γεωργίας

Το καταφύγιο ζώων «ΑΡΓΟΣ» επισκέφθηκε ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστας Καδής, με την ευκαιρία της Παγκόσμιας Ημέρας των Ζώων που γιορτάζεται στις 4 Οκτωβρίου. Κατά την επίσκεψη δόθηκε η ευκαιρία να συζητηθούν με εκπροσώπους των Φιλοζωικών Οργανώσεων και εθελοντών οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν καθημερινά στην προσπάθειά τους να προσφέρουν προστασία στα ζώα, καθώς και τα προβλήματα

που παρατηρούν σε σχέση με την αποτελεσματική εφαρμογή των νομοθεσιών. Σε δηλώσεις του ο κ. Καδής τόνισε ότι η επίσκεψη στο καταφύγιο ζώων είναι συμβολική και στόχο έχει να υπενθυμίσει σε όλους μας την ανάγκη και την υποχρέωση να εργαστούμε για την ευημερία των ζώων.

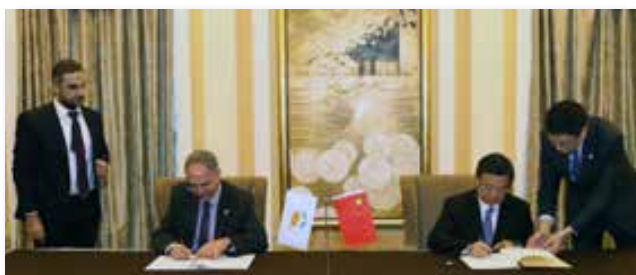
Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές στην κυπριακή αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων διαπίστωσε έρευνα του ΙΓΕ

Την αποφασιστικότητά του να αντιμετωπίσει δραστικά το πρόβλημα του φαινομένου των Αθέμιτων Εμπορικών Πρακτικών (ΑΘΕΠ) στην αλυσίδα εφοδιασμού αγροδιατροφικών προϊόντων απέδειξε το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Με την έρευνα που διεξήγαγε το Ινστιτούτο Γεωργικό Ερευνών (ΙΓΕ), τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάστηκαν στα εγκαίνια της Παγκύπριας Αγροτικής Έκθεσης στις 5 Οκτωβρίου, το Υπουργείο έστειλε το μήνυμα ότι στηρίζει τους γεωργούς, τους απλούς παραγωγούς και όλο τον αγροτικό κόσμο, αντιμετωπίζοντας δραστικά τις ΑΘΕΠ που λειτουργούν σε βάρος τους.

Πρωτόκολλο εξαγωγών των κυπριακών γαλακτοκομικών προϊόντων στην Κίνα υπέγραψε ο κ. Κώστας Καδής

Πρωτόκολλο εξαγωγών των κυπριακών γαλακτοκομικών προϊόντων στην Κίνα συνυπέγραψαν ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστας Καδής με τον Υπουργό Τελωνείων της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας κ. Νι Υιεφενγκ, στις 6 Νοεμβρίου. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης, ο κ. Καδής ευχαρίστησε τον κ. Νι Υιεφενγκ για τη συνεργασία και για τη θετική κατάληξη της προσπάθειας των δύο χωρών, για αδειοδότηση της εισαγωγής κυπριακών γαλακτοκομικών προϊόντων στην κινεζική αγορά. Ο Κινέζος Υπουργός εξήρε τα ποιοτικά χαρακτηριστικά και τα υψηλά πρότυπα παραγωγής των κυπριακών γαλακτοκομικών προϊόντων, τα οποία έτυχαν και σχετικών επιτόπιων ελέγχων από τις κινεζικές Αρχές, εκφράζοντας την πεποίθηση ότι πολύ σύντομα το αυθεντικό κυπριακό χαλλούμι θα είναι διαθέσιμο στην αγορά της χώρας του. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης ο κ. Καδής έθεσε προς τον Κινέζο Υπουργό και το θέμα της ολοκλήρωσης των διαδικασιών για εξαγωγές στην Κίνα και άλλων ποιοτικών κυπριακών προϊόντων όπως τα προϊόντα ιχθυοκαλλιέργειας και οι πατάτες.

Νέο πρόσωπο αποκτά το Εθνικό Δασικό Πάρκο του Ακάμα

Με όραμα το Εθνικό Δασικό Πάρκο του Ακάμα να αποτελέσει το εθνικό πρότυπο για την αποτελεσματική διαχείριση προστατευόμενων περιοχών στην Κύπρο, και ειδικότερα των εθνικών δασικών πάρκων, πραγματοποιήθηκε στην

παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Νίκου Αναστασιάδη, η παρουσίαση του Σχεδίου Αειφορικής Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης, που έλαβε χώρα στο Προεδρικό Μέγαρο, στις 23 Νοεμβρίου, ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστας Καδής, τόνισε ότι ο Ακάμας αποτελεί μια περιοχή με μεγάλη εθνική και περιφερειακή σημασία και μια κληρονομιά που πρέπει να διαφυλάξουμε.

Την παρουσίαση χαιρέτισε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος τόνισε τα εξής: «Με την υλοποίηση του Σχεδίου περνάμε επιτέλους από τις μελέτες, τις συζητήσεις και τις διαβουλεύσεις δεκαετιών σε συγκεκριμένα έργα, που θα προστατεύσουν τον ανεκτίμητο φυσικό πλούτο της περιοχής και θα λειτουργήσουν προς όφελος των κοινοτήτων».

Ειδήσεις από την ευρωπαϊκή και διεθνή ατζέντα

Συνάντηση του Υπουργού Γεωργίας με την Πρέσβειρα της Πολωνίας και απόφαση για συνεργασία των δύο χωρών σε περιβαλλοντικά θέματα

Ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστας Καδής είχε στις 29 Νοεμβρίου εθιμοτυπική συνάντηση με την Πρέσβειρα της Πολωνίας κα Irena Lichnerowicz-Augustyn, με αφορμή την πρόσφατη ανάληψη των καθηκόντων της στην Κύπρο και με στόχο την ενίσχυση των σχέσεων των δύο χωρών. Ο κ. Καδής εξέφρασε την ετοιμότητά του όπως συνεργαστεί με την Πρέσβειρα της Πολωνίας για ενίσχυση της συνεργασίας και σε θέματα γεωργίας, αγροτικής πολιτικής και παραγωγής τροφίμων καθώς και για περαιτέρω ανάπτυξη της διμερούς συνεργασίας και της συνεργασίας στο πλαίσιο της ΕΕ.

Συνάντηση του Υπουργού Γεωργίας με τον Ύπατο Αρμοστή της Αυστραλίας στην Κύπρο

Την ανάπτυξη περαιτέρω συνεργασίας στον τομέα της διαχείρισης της έλλειψης νερού, με έμφαση στις αφαλατώσεις, συζήτησε ο Υπουργός Γεωργίας Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστας Καδής με τον Ύπατο Αρμοστή της Αυστραλίας στην Κύπρο κ. Alan Sweetman. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στις 17 Σεπτεμβρίου με αφορμή την αναχώρηση του κ. Sweetman από την Κύπρο και επικεντρώθηκε στις κοινές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι δύο χώρες όπως είναι η κλιματική αλλαγή και η παρατεταμένη ανομβρία των τελευταίων ετών.

Οι Ευρωπαίοι Υπουργοί Γεωργίας συζήτησαν για τη στήριξη των αγροτικών περιοχών μέσα από τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική

Πραγματοποιήθηκε στην Αυστρία, στις 23 και 25 Σεπτεμβρίου, άτυπη συνάντηση του Συμβουλίου των Υπουργών Γεωργίας της ΕΕ. Στη συνάντηση συμμετείχε ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστας Καδής. Η Συνάντηση επικεντρώθηκε στη συζήτηση του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει η νέα ΚΑΠ στη διατήρηση της βιωσιμότητας των αγροτικών περιοχών και στη στήριξη των Ευρωπαίων αγροτών ως προς την παραγωγή υψηλής

ποιότητας προϊόντων, υιοθετώντας αειφορικές πρακτικές. Στην παρέμβασή του, ο κ. Υπουργός αναφέρθηκε στις αυξημένες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγρότες συγκεκριμένων περιοχών της ΕΕ και στάθηκε ιδιαίτερα στις ολοένα αυξανόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και ειδικότερα στην ανομβρία. Τόνισε ότι η ΚΑΠ πρέπει να λαμβάνει υπόψη αυτές τις προκλήσεις παρέχοντας ανάλογη στήριξη των αγροτών που επηρεάζονται, μέσα από στοχευμένα μέτρα.

Ο Υπουργός Γεωργίας συμμετείχε σε Υψηλού Επιπέδου Διάσκεψη για την Παράκτια Αλιεία Μικρής Κλίμακας της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας

Ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστας Καδής συμμετείχε σε Υψηλού Επιπέδου Διάσκεψη που αφορά στην Παράκτια Αλιεία Μικρής Κλίμακας της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας, η οποία διοργανώθηκε από τη Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο (ΓΕΑΜ /GFCM) στη Βαλέτα της Μάλτας, στις 26 Σεπτεμβρίου. Κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης υπογράφηκε η Υπουργική Διακήρυξη για τη στήριξη και προώθηση της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας. Ο κ. Καδής εξήρε τη σημασία της περιφερειακής συνεργασίας, στα πλαίσια των Περιφερειακών Οργανώσεων Διαχείρισης της Αλιείας και εξέφρασε την πλήρη στήριξή του για την υιοθέτηση της Διακήρυξης, καθώς και τη βεβαιότητα ότι με την ειλικρινή πολιτική δέσμευση των Υπουργών και τη συμβολή της ΓΕΑΜ θα επιτευχθούν οι στόχοι του σχεδίου και θα εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας.

Στο περιθώριο της Διάσκεψης, ο κ. Υπουργός είχε την ευκαιρία να συναντηθεί με τον Ευρωπαϊκό Επίτροπο αρμόδιο για θέματα Περιβάλλοντος, Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας κ. Karmenu Vella και να συζητήσουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αλιείς της Κύπρου καθώς και τους τρόπους αντιμετώπισής τους.

Στο Ισραήλ ο Υπουργός Γεωργίας για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων

Επίσημη επίσκεψη πραγματοποίησε, στις 17 Οκτωβρίου, στο Ισραήλ ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστας Καδής. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, ο κ. Υπουργός καιρέτισε και παρακολούθησε την

έναρξη των εργασιών ειδικού σεμιναρίου Ισραήλ-Κύπρου για τη διαχείριση των υδάτων. Ο κ. Υπουργός επισήμανε, στο πλαίσιο αυτό, τα τεράστια βήματα που έχει κάνει το Ισραήλ προς την κατεύθυνση της ορθολογικής διαχείρισης των υδάτων και της αποτελεσματικής αντιμετώπισης της λειψυδρίας, με αποτέλεσμα η στρατηγική του ή μέρος αυτής να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πρότυπο για τις χώρες της περιοχής και ειδικά για την Κύπρο. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του, ο κ. Καδής είχε κατ' ιδίαν και ξεχωριστές συναντήσεις με τους ομόλογους του Υπουργούς Γεωργίας και Περιβάλλοντος του Ισραήλ, με τους οποίους συζήτησε σημαντικά θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος.

Ο Υπουργός Γεωργίας συναντήθηκε με τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων της Ελλάδας

Ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστας Καδής είχε στις 25 Οκτωβρίου συνάντηση με τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων της Ελλάδας κ. Σταύρο Αραχωβίτη, στο πλαίσιο επίσημης επίσκεψης που πραγματοποίησε ο Έλληνας Υπουργός στην Κύπρο. Οι δύο Υπουργοί είχαν κατ' ιδίαν συνάντηση, ενώ παρακάθισαν σε συνομιλίες όπου συζητήθηκαν τόσο διμερή θέματα όσο και η ευρύτερη συνεργασία των δύο χωρών ενόψει της διαμόρφωσης της νέας ΚΑΠ 2021-2027. Στο πλαίσιο αυτό, οι δύο Υπουργοί, με αφορμή τις καταγγελίες για «βάφτισμα» πατατών προέλευσης άλλων χωρών ως κυπριακών στην ελληνική αγορά, συμφώνησαν για ενδυνάμωση της συνεργασίας τους με στόχο την προστασία των καταναλωτών των δύο χωρών από προϊόντα μμητισμού μέσω της κωδικοποίησης των ενεργειών για ανταλλαγή πληροφοριών και διενέργεια συντονισμένων ελέγχων από όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες.

Οι δύο Υπουργοί πραγματοποίησαν, επίσης, επισκέψεις σε αγροτικές περιοχές, και πιο συγκεκριμένα, επίσκεψη σε

βιοτεχνίες παρασκευής παραδοσιακών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας στον Αγρό καθώς και σε κτηνοτροφική μονάδα και τυροκομείο στην Αθηνού, προκειμένου να δουν και στην πράξη τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο ευρύτερος αγροτικός τομέας στην Κύπρο.

Ο Υπουργός Γεωργίας συμμετείχε στην Άτυπη Σύνοδο Περιβάλλοντος στην Αυστρία

Ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστας Καδής, συμμετείχε στις εργασίες του Άτυπου Συμβουλίου Υπουργών Περιβάλλοντος που πραγματοποιήθηκε στο Γκκρατς της Αυστρίας, στις 29-30 Οκτωβρίου. Τους Υπουργούς Περιβάλλοντος και Κλίματος της ΕΕ απασχόλησε το μέλλον της ευρωπαϊκής πολιτικής περιβάλλοντος και ιδιαίτερα η ανάγκη για αναθεώρηση του 7ου Ευρωπαϊκού Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον μετά το 2020, λαμβάνοντας υπόψη τις μεγάλες περιβαλλοντικές προκλήσεις που εξακολουθεί να αντιμετωπίζει η Ευρώπη και γενικότερα ο πλανήτης.

Κοινό μέτωπο Κύπρου-Λιθουανίας για τη διαμόρφωση της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής

Η ενδυνάμωση του εμπορίου αγροτικών προϊόντων μεταξύ Κύπρου και Λιθουανίας, η ανάπτυξη συνεργειών στη διαμόρφωση της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) και η συνεργασία στον τομέα της γεωργικής έρευνας, ήταν τα θέματα που συζητήσαν ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστας Καδής και ο Υπουργός Γεωργίας της Λιθουανίας κ. Giedrius Surplys, στις 27 Νοεμβρίου, στο πλαίσιο της επίσκεψης εργασίας που πραγματοποίησε ο Λιθουανός Υπουργός στην Κύπρο. «Θέλουμε να δούμε τις σχέσεις των δύο χωρών να ενδυναμώνονται και να διερευνήσουμε ποιες συνέργειες μπορούμε να αναπτύξουμε σε επίπεδο ΕΕ», ανέφερε σε δηλώσεις του στα ΜΜΕ ο κ. Καδής. Συγκεκριμένα, ο κ. Υπουργός εξήγησε ότι οι δύο χώρες μέσα από την ΚΑΠ συμφώνησαν να επιδιώξουν, πρώτον, τη διατήρηση της χρηματοδότησης των κρατών μελών στα ίδια επίπεδα, ιδιαίτερα μετά τις αρχικές προθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να μειώσει τον προϋπολογισμό για την ΚΑΠ και, δεύτερον, τη μείωση της γραφειοκρατίας μέσω της απλοποίησης της ΚΑΠ, ώστε να εξυπηρετούνται τα συμφέροντα των αγροτών με χαμηλότερο διοικητικό κόστος.

Οργανική λίπανση για τη βελτίωση της παραγωγικότητας των εδαφών

Γεωργία Σάρδαλου
Λειτουργός Γεωργίας Α'
Τμήμα Γεωργίας

Ως έδαφος ορίζεται η επιφανειακή στιβάδα του στερεού φλοιού της Γης ή το στρώμα που εκμεταλλεύονται οι ρίζες των φυτών. Αποτελείται από ανόργανα σωματίδια που προήλθαν από το μητρικό υλικό (δηλαδή το αρχικό πέτρωμα που αποσαρρώθηκε για να παραχθεί το έδαφος) για χιλιάδες χρόνια δράσης των κλιματικών παραγόντων και της κλωρίδας και πανίδας (φυτά και ζώα του εδάφους). Τα σωματίδια είναι πολύ μικρά με μέγεθος, κάτω από 2 μικρά (χιλιοστά του χιλιοστού) που είναι η άργιλος, από 2 έως 50 μικρά που είναι η ιλύς και πάνω από 50 μικρά που είναι η άμμος. Στο έδαφος υπάρχει η οργανική ουσία, δηλαδή υλικό οργανικής προέλευσης καθώς και δισεκατομμύρια μικροοργανισμοί αλλά και μεγαλύτεροι οργανισμοί όπως σκουλήκια κ.ά.

Η έννοια της **οργανικής ουσίας** του εδάφους έχει να κάνει με όλα τα οργανικά υπολείμματα φυτικής και ζωικής προέλευσης, δηλαδή όλα τα φρέσκα μέχρι και τα πλήρως αποσυνθεμένα φυτικά μέρη και όλοι οι ζωντανοί και νεκροί μικροοργανισμοί του εδάφους. Η χρησιμοποίησή της με σκοπό την αύξηση της παραγωγικότητας του εδάφους ήταν γνωστή από αρχαιότατων χρόνων και αποτελούσε τον κύριο και μοναδικό τρόπο βελτίωσης της γονιμότητας των χωραφιών.

Ενώ το ωφέλιμο ποσοστό είναι τουλάχιστο 5%, η οργανική ουσία του εδάφους στον τόπο μας δεν ξεπερνά το 1%. Στη χώρα μας όταν προσθέσουμε στο έδαφος οργανική ουσία, λόγω των εδαφοκλιματικών συνθηκών που χαρακτηρίζονται από τις μακρές περιόδους υψηλών θερμοκρασιών, τη χαμηλή βροχόπτωση, το υψηλό εδαφικό pH και το μεγάλο ποσοστό ανθρακικού ασβεστίου στο έδαφος, δεν αυξάνεται το ποσοστό της.

Αίτια μείωσης της οργανικής ουσίας των εδαφών

Η μείωση της οργανικής ουσίας προκαλείται από τη μειωμένη παρουσία οργανικών υλικών σε αποσύνθεση ή

από τον αυξημένο ρυθμό αποσύνθεσης λόγω φυσικών ή ανθρωπογενών παραγόντων. Η περιεκτικότητα των εδαφών σε οργανική ουσία επηρεάζεται από τους εξής παράγοντες:

- **Το κλίμα:** Η οργανική ουσία αποσυντίθεται ταχύτερα στα ξηροθερμικά κλίματα ενώ παράλληλα παράγεται λιγότερη βλάστηση.
- **Το τοπογραφικό ανάγλυφο:** Στα εδάφη με κλίσεις προκαλείται μετακίνηση του εδάφους, του νερού και της οργανικής ουσίας από την επιφάνεια αυτών με αποτέλεσμα τη μικρή παραγωγή φυτικής ύλης.
- **Η σύνθεση του εδάφους:** Τα εδάφη με λεπτότερα τεμαχίδια τείνουν να έχουν περισσότερη οργανική ουσία και να συγκρατούν περισσότερες θρεπτικές ουσίες και υγρασία, σε αντίθεση με τα εδάφη που έχουν πιο χονδροειδή τεμαχίδια που αερίζονται καλύτερα και η παρουσία του οξυγόνου έχει ως αποτέλεσμα την ταχύτερη αποσύνθεση της οργανικής ουσίας.
- **Η υδρομορφία του εδάφους (στράγγιση):** Η υψηλή υγρασία του εδάφους οδηγεί σε μείωση του διαθέσιμου οξυγόνου για την αποσύνθεση της οργανικής ουσίας και σε συσσώρευση της οργανικής ουσίας.
- **Η κατεργασία και διαχείριση του εδάφους:** Η εντατική

κατεργασία του εδάφους που συνοδεύεται από άρδευση, στράγγιση, ζιζανιοκτονία κ.λπ. οδηγεί σε σημαντική μείωση της οργανικής ύλης. Το όργωμα αναμειγνύει το οξυγόνο με το έδαφος και αυξάνει τη μέση θερμοκρασία του, συμβάλλοντας στην πιο γρήγορη αποσύνθεση της οργανικής ουσίας. Η καλλιέργεια της γης μειώνει την περιεκτικότητα του εδάφους σε οργανική ουσία σε σύγκριση με τη μη καλλιέργεια.

- **Η διαχείριση των φυτικών υπολειμμάτων:** Ο βαθμός απομάκρυνσης των υπολειμμάτων συγκομιδής συμβάλλει σημαντικά στην περιεκτικότητα του εδάφους σε οργανική ουσία.
- **Η βλάστηση:** Η παραγωγή φυτικής βλάστησης συμβάλλει σημαντικά στην εισροή οργανικών υλικών στο έδαφος. Επίσης, οι ρίζες συμβάλλουν σημαντικά στην περιεκτικότητα του εδάφους σε οργανική ουσία. Οι καλλιέργειες για βόσκηση παράγουν βαθιές ρίζες οι οποίες αποσυντίθενται μέσα στο έδαφος. Αντίθετα τα δάση παράγουν μεγάλη ποσότητα φύλλων που αποσυντίθενται στην επιφάνεια του εδάφους.

Πλεονεκτήματα οργανικής ουσίας του εδάφους

Η οργανική ουσία επηρεάζει τόσο τις φυσικές όσο και τις χημικές ιδιότητες του εδάφους.

- Μειώνει την πλαστικότητα και τη συνεκτικότητα των βαρέων εδαφών, ενώ αντίστοιχα την αυξάνει στα ελαφριά εδάφη.
- Είναι υπόστρωμα ανάπτυξης μικροοργανισμών. Αποτέλεσμα της δράσης των μικροοργανισμών είναι η αποσύνθεση και απελευθέρωση των διάφορων θρεπτικών στοιχείων και ο εμπλουτισμός του εδάφους σε θρεπτικά στοιχεία που εύκολα μπορούν να προσληφθούν από τις ρίζες.
- Δημιουργεί σταθερά συσσωματώματα και γενικά βελτιώνει τη δομή του εδάφους.
- Η οργανική ουσία έχει την ικανότητα να συγκρατεί μεγάλες ποσότητες υγρασίας και η προσθήκη της στο έδαφος αυξάνει τη διαθέσιμη για τις ρίζες υγρασία.
- Αυξάνει την *ικανότητα ανταλλαγής κατιόντων* (I.A.K.). Η I.A.K. εκφράζει την ικανότητα που έχει το έδαφος να συγκρατεί τα διάφορα θρεπτικά στοιχεία σε αφομοιώσιμη μορφή.
- Επίδραση στο pH. Όταν έχουμε αποσύνθεση της οργανικής ουσίας τότε παράγονται διάφορα οξέα με αποτέλεσμα να αυξάνεται η οξύτητα του εδάφους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μειωθεί το pH του εδάφους, πράγμα πολύ επιθυμητό γιατί τα εδάφη της Κύπρου γενικά χαρακτηρίζονται ως αλκαλικά, δηλαδή έχουν pH μεγαλύτερο του 7,0.
- Συμβάλλει σημαντικά στη γονιμότητα των εδαφών γιατί είναι πηγή αζώτου, φωσφόρου και θείου.

Μέτρα για τη συντήρηση - αύξηση της οργανικής ουσίας του εδάφους

- Χρήση συστημάτων αμειψισποράς που περιλαμβάνουν αγρωστώδη-ψυχανθή και παράγουν μεγάλες ποσότητες φυτικών υπολειμμάτων.
- Εφαρμογή κλωρής λίπανσης με φυτά (κυρίως ψυχανθή) που ενσωματώνονται στο έδαφος όταν ακόμα είναι κλωρά (το καλύτερο στάδιο της παράκωσής τους είναι όταν βρίσκονται στο στάδιο της πλήρους άνθισης γιατί τότε

έχουν αποκτήσει περίπου το 80 - 90% της φυτομάζας και της περιεκτικότητας σε άζωτο).

- Εφαρμογή πρακτικών για την παραγωγή υψηλών αποδόσεων των καλλιεργειών, με αποτέλεσμα την παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων φυτικών υπολειμμάτων.
- Αποφυγή καψίματος της ποκαλάμης.
- Περιορισμός των απαιτήσεων κατεργασίας του εδάφους στους απολύτως απαραίτητους για τη μικρότερη απώλεια υπολειμμάτων.
- Προσθήκη στο έδαφος ζωικής κοπριάς. Τα ζωικά λιπάσματα αποτελούν σημαντική πηγή οργανικής ύλης. Η ποσότητα κοπριάς που θα προστεθεί σε ένα τεμάχιο εξαρτάται από το είδος της φυτείας, τη χημική σύσταση του εδάφους και της κοπριάς, την περιοχή (περιοχή ευαίσθητη από νιτρορύπανση, κλίση του εδάφους), την περίοδο εφαρμογής (κλιματολογικές συνθήκες) καθώς και την περιεκτικότητα της κοπριάς σε υγρασία.
- Προσθήκη στο έδαφος άλλων οργανικών υλικών (π.χ. κομπόστα, πριονίδι, ακατέργαστη τύρφη).

Γενικά, η περιεκτικότητα του εδάφους σε οργανική ουσία είναι μια ιδιότητα που παίζει καθοριστικό ρόλο στη γονιμότητά του και συνεπώς, θα πρέπει να ενδιαφέρει άμεσα τους γεωργούς καθώς επηρεάζει την παραγωγικότητα των φυτών και το κόστος της λίπανσης.

Η ποιότητα του ελαιόλαδου - Ποιοτικές κατηγορίες

Γεωργία Αντωνίου
Λειτουργός Γεωργίας
Τμήμα Γεωργίας

Η ελιά είναι δέντρο πολύτιμο τόσο για την ομορφιά του όσο και για τον καρπό του. Ο καρπός της ελιάς χρησιμοποιείται για την παραγωγή ελαιόλαδου, προϊόντος υψηλής διατροφικής αξίας και ποιότητας.

Η γνησιότητα και η ποιότητα των ελαιόλαδων προσδιορίζονται με βάση τα φυσικοχημικά και οργανοληπτικά χαρακτηριστικά τους, όπως προβλέπονται στον Κανονισμό (ΕΟΚ) 2568/91. Οι μέθοδοι χημικών αναλύσεων περιλαμβάνουν εργαστηριακή μέτρηση φυσικοχημικών παραμέτρων όπως οξύτητα, αριθμός υπεροξειδίων, συντελεστές απορρόφησης K270/K232/ΔΚ κ.ά. Η οργανοληπτική αξιολόγηση γίνεται με γευστολόγηση από έμπειρους δοκιμαστές σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους. Οι φυσικοχημικές παράμετροι βάσει των οποίων χαρακτηρίζεται η ποιότητα του ελαιόλαδου είναι σημαντικές, αφού σχετίζονται με την ποιότητα και τη σταθερότητα προϊόντος, ενώ αποτελούν και ένδειξη ενδεχόμενης νοθείας.

Για παράδειγμα, υψηλή οξύτητα συνήθως σημαίνει ότι το ελαιόλαδο προέρχεται από ελαιόκαρπο που είχε προσβληθεί από εχθρούς και ασθένειες ή δεν αποθηκεύτηκε σωστά πριν την επεξεργασία ή, ακόμα, από ακατάλληλες συνθήκες ελαιοποίησης. Μεταφορά στο ελαιοτριβείο σε κιβώτια, όπου ο καρπός αερίζεται, δεν πιέζεται και δεν τραυματίζεται, μειώνει την εμφάνιση οξύτητας. Επίσης, η οξύτητα υποδηλώνει υδρόλυση, οξειδωση ή ενζυματική δράση που υπέστη το ελαιόλαδο.

Η οξειδωση (τάγγισμα) μπορεί να προκαλέσει σημαντική ζημιά στο ελαιόλαδο. Οι συνθήκες αποθήκευσής του (φως, οξυγόνο, θερμοκρασία και μέταλλα) συντείνουν στην οξειδωση. Η οξειδωση αφήνει μια ιδιότυπη έως πολύ ενοχλητική γεύση. Αποτελεί αδιάψευστο μάρτυρα διαφόρων αλλοιώσεων που έχει υποστεί ο καρπός και το ελαιόλαδο. Ο αριθμός των υπεροξειδίων υποδηλώνει τον βαθμό οξειδωτικής αλλοίωσης καθώς, επίσης, υψηλά υπεροξειδία συνδέονται με μείωση της διάρκειας ζωής του ελαιόλαδου. Με τις αναλύσεις κηρών, στιγμαδενίων και απορρόφησης μπορεί να διαπιστωθεί η παρουσία πυρηνέλαιου, ραφιναρσιμένου ελαιόλαδου και άλλων φυτικών ελαίων και επιτρέπει στις αρμόδιες Υπηρεσίες να πατάξουν φαινόμενα νοθείας ελαιόλαδων. Οι συντελεστές απόσβεσης K270/K232 και ΔΚ είναι, επίσης, σημαντικοί δείκτες για τη φρεσκάδα του ελαιόλαδου και για πάταξη φαινομένων νοθείας. Ο συντελεστής απόσβεσης K232 αποτελεί δείκτη αρχικού ή ενδιάμεσου σταδίου οξειδωσης. Όταν η ένδειξη είναι υψηλή σημαίνει ότι εφαρμόστηκε αργός ή παλαιωμένος τρόπος παραγωγής ελαιόλαδου, καθώς και αποθήκευση του εν λόγω ελαιόλαδου για μεγάλο χρονικό διάστημα. Ο συντελεστής απόσβεσης K270 αποτελεί δείκτη προχωρημένου σταδίου οξειδωσης (τάγγισης) ή ραφινάρισματος. Με δεδομένο ότι τα ραφινέ ελαιόλαδα έχουν υψηλές ενδείξεις K270, η παράμετρος αυτή μας δίνει πληροφορία για τυχόν νοθεία στο ελαιόλαδο. Επιπλέον, υψηλό δείκτη παρουσιάζουν τόσο τα παλαιά ελαιόλαδα όσο και τα μίγματα παλαιών ελαιόλαδων. Η μεταβλητότητα της ειδικής απόσβεσης ΔΚ είναι μαθηματική σχέση υπολογισμού της μεταβλητότητας

της απόλυτης τιμής απόσβεσης. Δεδομένου ότι τα ραφινέ σπορέλαια έχουν υψηλές τιμές ΔΚ, η παράμετρος αυτή δίνει επιπλέον πληροφορίες για τυχόν νοθεία με σπορέλαια.

Παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα του ελαιόλαδου

Κλιματολογικοί παράγοντες: Ελαιώνες με νότιο προσανατολισμό έχουν μεγαλύτερη έκθεση των δέντρων στην ηλιακή ακτινοβολία με αποτέλεσμα αύξηση του μεγέθους και πρωίμιση του καρπού και παραγωγή ελαιόλαδου που είναι πιο πλούσιο σε ενώσεις που προσφέρουν ξεχωριστό άρωμα και γεύσεις. Ελαιόδεντρα που βρίσκονται σε ορεινές ή ημιορεινές περιοχές παράγουν λάδια καλύτερης ποιότητας και πιο λεπτόρρευστα από λάδια των πεδινών περιοχών που είναι πιο παχύρρευστα.

Εδαφολογικές συνθήκες: Έλλειψη εδαφικής υγρασίας προκαλεί συρρίκνωση και πρωίμιση του καρπού με ενδεχόμενο αποτέλεσμα τη μείωση της ποσότητας του παραγόμενου ελαιόλαδου. Αντίθετα, με επαρκή εδαφική υγρασία, τα φαινόμενα παρεναιτοφορίας περιορίζονται και παράγεται σταθερά επαρκές λάδι καλής ποιότητας. Σε ασβεστόχα και πλούσια σε κάλιο εδάφη το λάδι είναι εκλεκτό, αρωματικό, έχει λεπτή γεύση και χρώμα κεχριμπαριού σε σύγκριση με βαριά εδάφη.

Φυτοπροστασία: Καρποί απαλλαγμένοι από εντομολογικές και μυκητολογικές προσβολές δίνουν καλύτερης ποιότητας λάδι και κυρίως με πολύ χαμηλή οξύτητα. Οι προσβεβλημένες ελιές δίνουν λάδι με οργανοληπτικά ελαττώματα, όπως το ταγγό.

Εποχή και τρόπος συγκομιδής του ελαιόκαρπου

Το καλύτερο στάδιο ωρίμανσης του καρπού είναι όταν το χρώμα αλλάζει από κλωμό πράσινο σε ιώδες. Όσο ωριμάζει ο καρπός μειώνονται τα σάκχαρά του, οι φαινόλες και οι άλλες πτητικές ουσίες που συναντώνται στους πράσινους καρπούς με αποτέλεσμα να μειώνονται και οι αντιοξειδωτικές ιδιότητες του ελαιόλαδου, ιδιότητες επιθυμητές τόσο για τη διατηρησιμότητά του όσο και για την ανθρώπινη υγεία. Όσο πιο πράσινες είναι οι ελιές τόσο πιο εύκολη είναι η συγκομιδή, η αποφυγή τραυματισμών και γενικά η μεταχείρισή τους. Είναι πιο ανθεκτικές στις προσβολές από μύκητες και έτσι μας δίνουν καλύτερης ποιότητας ελαιόλαδο. Με τη μηχανική συγκομιδή έχουμε τραυματισμό των καρπών και αν καθυστερήσει η ελαιοποίηση έχουμε υποβάθμιση των οργανοληπτικών ιδιοτήτων και κατ'επέκταση της ποιότητας του λαδιού. Επίσης, η συγκομιδή του ελαιόκαρπου απευθείας από το έδαφος υποβαθμίζει δραματικά την ποιότητά του.

Αποθήκευση και μεταφορά ελαιόκαρπου

Δεν πρέπει ο καρπός μετά το μάζεμα να μένει για μεγάλο χρονικό διάστημα αποθηκευμένος σε μεγάλους σωρούς γιατί μouxλιάζει, σαπίζει και δίνει λάδι με οργανοληπτικά ελαττώματα ατροχάδο, χωματίλα ή ταγγό. Καλύτερα ο καρπός να μεταφέρεται το συντομότερο στο ελαιοτριβείο για έκθλιψη μέσα σε πλαστικά διάτρητα κιβώτια όχι σε σακούλες.

Έκθλιψη ελαιόκαρπου

Πολύ σημαντικό ρόλο στην ποιότητα του ελαιόλαδου παίζει και ο χρόνος μάλαξης, ο οποίος προτείνεται να μην ξεπερνά τα 30 μέχρι μέγιστο 45 λεπτά, καθώς και η θερμοκρασία μάλαξης, η οποία, επίσης, δεν πρέπει να ξεπερνά τους 27°C. Η ποιότητα του ελαιόλαδου μπορεί να αλλοιωθεί από την παρουσία οξυγόνου στις διάφορες φάσεις επεξεργασίας, από την υψηλή θερμοκρασία του νερού και από τις μεταλλικές επιφάνειες των μηχανημάτων, με αντίστοιχα οργανοληπτικά ελαττώματα το ταγγό, ψημένο/καμένο και μεταλλικό.

Τρόποι αποθήκευσης και διατήρησης του ελαιόλαδου

Παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την ποιότητα του λαδιού κατά την αποθήκευσή του είναι το οξυγόνο, η θερμοκρασία, το φως και τα μέταλλα. Η ποικιλία της ελιάς είναι ένας παράγοντας που επιδρά στην ποιότητα του ελαιόλαδου. Γνωρίζουμε ότι ανάλογα με την ποικιλία έχουμε και το ανάλογο χαρακτηριστικό άρωμα, γεύση και χρώμα στο ελαιόλαδο. Το χρώμα του ελαιόλαδου μπορεί να ποικίλλει, από βαθύ πράσινο μέχρι χρυσαφί, με πολλές ενδιάμεσες αποχρώσεις. Αυτό εξαρτάται από τις ουσίες που κυριαρχούν και οφείλονται στον καρπό από τον οποίο παράγεται το λάδι. Αν ο ελαιόκαρπος μαζεύτηκε στην αρχή της περιόδου συγκομιδής κυριαρχεί η κλωροφύλλη και το χρώμα είναι πράσινο ή έχει αποχρώσεις του πράσινου. Αν ο ελαιόκαρπος μαζευτεί ώριμος κυριαρχούν οι καροτίνες και το ελαιόλαδο αποκτά χρυσές αποχρώσεις. Θολό ελαιόλαδο είναι συνήθως το πολύ φρέσκο, στο οποίο δεν έχουν ακόμα καθιζάνει τα διάφορα φυτικά υπολείμματα. Η πικρίζουσα γεύση φανερώνει ελαιόλαδο από καρπούς οι οποίοι μαζεύτηκαν πριν ωριμάσουν. Η γεύση ώριμων φρούτων φανερώνει ώριμο ελαιόκαρπο και ισορροπημένα χαρακτηριστικά. Οι δυσάρεστες οσμές αποτελούν σημαντικό μειονέκτημα. Η ευχάριστη οσμή και γεύση υποδηλώνουν ιδιαίτερα γνωρίσματα που δυνατόν να οφείλονται στην περιοχή αλλά και στον τρόπο καλλιέργειας ή ακόμα και αν έχει συντηρηθεί σωστά το προϊόν. Επίσης, η ποικιλία επηρεάζει τα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά του ελαιόλαδου, καθώς κάθε ποικιλία έχει διαφορετικό περιεχόμενο των πηπτικών και φαινολικών ουσιών. Αν και η συγκέντρωσή τους είναι πολύ μικρή (0,1-0,3%), μπορούν να χαρακτηρίσουν ένα ελαιόλαδο.

Ποιοτικές κατηγορίες

Η ποιοτική κατάταξη του ελαιόλαδου ακολουθεί συγκεκριμένη μεθοδολογία και είναι σύμφωνη με τις πρόνοιες που βρίσκονται στους κανονισμούς που έχει θεσπίσει το Διεθνές Συμβούλιο Ελαιόλαδου και έχουν ενσωματωθεί στην ευρωπαϊκή νομοθεσία. Οι ποιοτικές κατηγορίες των ελαιόλαδων και των πυρηνέλαιων, που επιτρέπεται να διακινούνται και να πωλούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι οι ακόλουθες:

1. **Παρθένα ελαιόλαδα:** Ορίζονται τα λάδια που λαμβάνονται από τον ελαιόκαρπο μόνο με μηχανικές μεθόδους ή άλλες φυσικές επεξεργασίες, με συνθήκες που δεν προκαλούν αλλοίωση του ελαίου και τα οποία δεν έχουν υποστεί καμία άλλη επεξεργασία πλην της πλύσης,

της μετάγγισης, της φυγοκέντρισης και της διήθησης. Εξαιρούνται τα έλαια που λαμβάνονται με διαλύτες, με βοηθητικές ύλες παραλαβής που έχουν χημική ή βιοχημική δράση ή με μεθόδους επαναστεροποίησης ή πρόσμιξης με έλαια άλλης φύσης.

Τα ελαιόλαδα αυτά κατατάσσονται και ταξινομούνται επιπλέον με τις ακόλουθες ονομασίες:

- **Εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο:** Η περιεκτικότητα σε ελεύθερα λιπαρά οξέα (ελαϊκό οξύ) δεν υπερβαίνει το 0,8% και τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία.
 - **Παρθένο ελαιόλαδο:** Το ελαιόλαδο του οποίου η περιεκτικότητα σε ελεύθερα λιπαρά οξέα (ελαϊκό οξύ) δεν υπερβαίνει το 2% και τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία.
 - **Μειονεκτικό ελαιόλαδο (λαμπάτε):** Το ελαιόλαδο του οποίου η περιεκτικότητα σε ελεύθερα λιπαρά οξέα (ελαϊκό οξύ) είναι μεγαλύτερη από το 2% και τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία.
2. **Εξευγενισμένο ελαιόλαδο:** Είναι το ελαιόλαδο που λαμβάνεται από τον εξευγενισμό παρθένων ελαιόλαδων, η οξύτητα του οποίου δεν υπερβαίνει το 0,3% και τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία.
 3. **Ελαιόλαδο αποτελούμενο από εξευγενισμένα ελαιόλαδα και παρθένα ελαιόλαδα:** Το ελαιόλαδο που λαμβάνεται από τον εξευγενισμό παρθένων ελαιόλαδων, η οξύτητα του οποίου δεν υπερβαίνει το 0,3% και τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία.
 4. **Ακατέργαστο πυρηνέλαιο:** Το έλαιο που λαμβάνεται από τους πυρήνες της ελιάς, κατόπιν επεξεργασίας με διαλύτες ή με φυσικά μέσα ή το έλαιο που αντιστοιχεί σε ελαιόλαδο λαμπάτε.
 5. **Εξευγενισμένο πυρηνέλαιο:** Το έλαιο που λαμβάνεται από τον εξευγενισμό ακατέργαστου πυρηνέλαιου, η οξύτητα του οποίου δεν υπερβαίνει το 0,3% και τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία.
 6. **Πυρηνέλαιο:** Το έλαιο που λαμβάνεται από ανάμειξη εξευγενισμένου πυρηνέλαιου και παρθένων ελαιόλαδων, εκτός από το ελαιόλαδο λαμπάτε, η οξύτητα του οποίου δεν υπερβαίνει το 1,0% και τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του είναι σύμφωνα με τα προβλεπόμενα για την κατηγορία.

Οι πιο πάνω ποιοτικές κατηγορίες αναφέρονται στο Παράρτημα VIII, Μέρος VIII του Καν. (ΕΕ) 1308/2013. Σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ) 29/2012, στο λιανικό εμπόριο στην ευρωπαϊκή αγορά επιτρέπεται να κυκλοφορούν το εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο, το παρθένο ελαιόλαδο, το ελαιόλαδο αποτελούμενο από εξευγενισμένα ελαιόλαδα και παρθένα ελαιόλαδα και το πυρηνέλαιο, σε κατάλληλες συσκευασίες, όπως αναφέρονται στον εν λόγω Κανονισμό και εφόσον τα φυσικοχημικά και όπου εφαρμόζεται τα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά συνάδουν με την αναφερόμενη κατηγορία, όπως αυτά περιγράφονται στο Παράρτημα I του Καν. (ΕΟΚ) 2568/1991.

Καλλιέργεια φυλλωδών λαχανικών

Ορέστης Πολίτης
Λειτουργός Γεωργίας
Τμήμα Γεωργίας

Τα φυλλώδη λαχανικά είναι τα λαχανικά τα οποία καλλιεργούνται για το εδάδιμο φύλλωμά τους. Στην αγορά τα συναντούμε συνήθως σε δέσμες γι' αυτό και είναι γνωστά και ως λαχανικά δέσμης. Τέτοια είδη λαχανικών είναι το μαρούλι, ο κόλιανδρος, ο μαϊντανός, η ρόκα, το σπανάκι, το σέλινο, η γλιστρίδα, τα αντίδια, τα λάχανα ή αλλιώς σέσκουλα, το κρεμμυδάκι, το ραπανάκι, το ραδίκι, η μέθη, η μολοχία, ο βασιλικός και άλλα πολλά. Ο βασιλικός, η μολοχία και η μέθη είναι είδη τα οποία προορίζονται κυρίως για εξαγωγές.

Στην Κύπρο τα παραγόμενα φυλλώδη λαχανικά χρησιμοποιούνται κυρίως για την κάλυψη των αναγκών της εσωτερικής αγοράς. Ωστόσο, διακινούνται αρκετές ποσότητες σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ, παράλληλα, εξαγονται και σε τρίτες χώρες. Τα λαχανικά, λόγω της πολύ μεγάλης θρεπτικής και διαιτητικής τους αξίας, καταναλώνονται στη χώρα μας σε μεγάλες ποσότητες. Είναι πολύ δημοφιλή, ιδιαίτερα ως νωπά (σαλάτες κ.λπ.) ή μαγειρευτά, διότι είναι πλούσια σε πρωτεΐνες, βιταμίνες, αμινοξέα και ανόργανα άλατα.

Έδαφος, άρδευση και λίπανση των φυλλωδών λαχανικών

Κατάλληλα εδάφη για την καλλιέργεια φυλλωδών λαχανικών είναι τα ελαφριά ως μέσης μηχανικής σύστασης με πολύ καλή αποστράγγιση και πλούσια σε οργανική ουσία. Για τη βελτίωση της δομής του εδάφους είναι καλό κάθε δύο με τρία χρόνια να γίνεται προσθήκη 3-4 τόνων ανά δεκάριο καλά χωνεμένης κοπριάς, η οποία βοηθά τόσο στην αύξηση της παραγωγής όσο και στη βελτίωση της ποιότητας του παραγόμενου προϊόντος. Σε εδάφη όπου παρέχεται χημική ανάλυση μπορεί να γίνει βασική λίπανση σε άζωτο, φώσφορο και κάλιο με βάση σύσταση λίπανσης. Ενδεικτικά, οι τύποι λιπασμάτων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη βασική λίπανση είναι 20-10-10, 21-0-0, 15-15-15 και άλλα, με μια ποσότητα γύρω στα 20 kg ανά δεκάριο. Κατά τη διάρκεια ανάπτυξης των φυτών μπορούν να γίνουν 1-3 επιφανειακές λιπάνσεις με νιτρική αμμωνία ή νιτρικό ασβέστιο, οι οποίες θα πρέπει να σταματούν 15-20 μέρες πριν τη συγκομιδή. Οι υπερβολικές λιπάνσεις πρέπει να αποφεύγονται διότι αυτές υποβαθμίζουν την ποιότητα και αυξάνουν την περιεκτικότητα των λαχανικών σε νιτρικά.

Τα φυλλώδη λαχανικά είναι επιπολαιόριζα φυτά και η έλλειψη νερού έστω και για μικρή περίοδο 2-3 ημερών είναι σε θέση να επηρεάσει αρνητικά την ποιότητα και την απόδοση των καλλιεργειών. Συνήθως ως σύστημα άρδευσης χρησιμοποιείται η τεχνητή βροχή. Στις περιπτώσεις που έχουμε γραμμική φύτευση με σπορόφυτα χρησιμοποιούνται οι σταγόνες χαμηλής παροχής. Οι σταγόνες χαμηλής παροχής προτιμώνται από το σύστημα τεχνητής βροχής διότι η τεχνητή βροχή απαιτεί μεγάλες ποσότητες νερού και νερό πάρα πολύ καλής ποιότητας. Επιπρόσθετα, με τη χρήση της τεχνητής βροχής μπορούν να αναπτυχθούν διάφορες μυκητολογικές ασθένειες όπως βοτρυτίδα, φυτοφθόρα, περονόσπορος και ριζοκτόνια.

Η ποσότητα νερού και η συχνότητα άρδευσης εξαρτώνται από την εποχή καλλιέργειας και τον τύπο του εδάφους που έχουμε στη διάθεσή μας. Πολύ χρήσιμα εργαλεία για την ορθολογική συχνότητα άρδευσης είναι η χρήση των τενιομέτρων και η κατάρτιση κατάλληλων προγραμμάτων άρδευσης.

Προετοιμασία εδάφους και εγκατάσταση φυτείας φυλλωδών λαχανικών

Το έδαφος πριν από τη φύτευση πρέπει να είναι καλά ψιλοχωματισμένο. Αν το έδαφος είναι πολύ ξηρό, το

αρδεύουμε για λίγο μέχρι να έρθει στο κατάλληλο σημείο (ρώγο) που θα μπορεί να καλλιεργηθεί. Επίσης, με την καλλιέργεια επιτυγχάνεται η καταστροφή των ζιζανίων (αγριόχορτων) τα οποία δυνατόν να έχουν φυτρώσει πριν την εγκατάσταση της φυτείας.

Στη συνέχεια ακολουθεί η δημιουργία των γραμμών φύτευσης, τα λεγόμενα σαμάρια ή αυλάκια πάνω στα οποία θα γίνει η φύτευση των λαχανικών. Ενδεικτικά, οι αποστάσεις μεταξύ των γραμμών άρδευσης είναι 15-45 εκ. και μεταξύ των φυτών είναι 8-30 εκ., ανάλογα με το καλλιεργούμενο είδος.

Γενικά τα λαχανικά είτε σπέρνονται με σπόρο απευθείας στον αγρό ή μεταφυτεύονται μικρά φυτά που έχουν παραχθεί σε σπορείο ή σε εξειδικευμένα φυτώρια. Τα φυτάρια είναι έτοιμα για μεταφύτευση στο χωράφι 4 με 5 εβδομάδες μετά από τη σπορά σε δίσκους ή κύβους φυτοκώματος, ανάλογα με τις κλιματολογικές συνθήκες και το είδος του λαχανικού που έχουμε στη διάθεσή μας. Σημαντικό είναι να γίνεται ένας προγραμματισμός των ημερομηνιών φύτευσης των λαχανικών έτσι ώστε να έχουμε συνεχή παραγωγή και συνεχή εφοδιασμό της αγοράς. Για τον λόγο αυτό συστήνεται η φύτευσή τους να γίνεται σταδιακά σε διαδοχικές ημερομηνίες έτσι ώστε μόλις συμπληρωθεί η συγκομιδή του ενός τεμαχίου να είναι έτοιμα για συγκομιδή τα φυτά του επόμενου τεμαχίου.

Τα φυλλώδη λαχανικά μπορούν να φυτευθούν απευθείας στην ύπαιθρο ή σε θερμοκήπια ή δικτυοκρήπια ανάλογα με τις τεχνικές καλλιέργειας, το κλίμα της περιοχής, το είδος ή την ποικιλία που θα καλλιεργηθεί κ.λπ. Επίσης, τα φυλλώδη λαχανικά μπορούν να καλλιεργηθούν σε διάφορα υποστρώματα ενώ τα τελευταία χρόνια κερδίζουν έδαφος και οι υδροπονικές καλλιέργειες φυλλωδών λαχανικών.

Ζιζανιοκτονία και φυτοπροστασία

Η καταπολέμηση των ζιζανίων επιτυγχάνεται είτε πριν από τη φύτευση με την καλλιέργεια του εδάφους ή με βοτάνισμα (ξεχόρτισμα) με το χέρι όταν τα ζιζάνια είναι λίγα, είτε και με τη χρήση κατάλληλων ζιζανιοκτόνων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν προφυτρωτικά ή μεταφυτρωτικά. Επίσης, η εφαρμογή της πρακτικής της αμειψισποράς είναι δυνατόν να μειώσει σημαντικά τους πληθυσμούς των ζιζανίων.

Όσον αφορά τη φυτοπροστασία, θα πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή λόγω του μικρού βιολογικού κύκλου των φυλλωδών λαχανικών αλλά και της νωπής κατανάλωσής τους. Συστήνεται η παρακολούθηση της καλλιέργειας και η πραγματοποίηση επεμβάσεων όταν αυτό κρίνεται απολύτως απαραίτητο με το κατάλληλο σκεύασμα. Θα πρέπει να τηρείται αυστηρά ο χρόνος ασφάλειας που αναγράφεται στις ετικέτες των φυτοφαρμάκων και να ενημερώνεται ο παραγωγός τακτικά για τα φυτοφάρμακα που επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται στην καλλιέργεια των φυλλωδών λαχανικών.

Κυριότεροι εκθροί και ασθένειες

Οι κυριότεροι εκθροί που προσβάλλουν τα φυλλώδη λαχανικά είναι οι αφίδες, οι αλευρώδεις, τα φυλλοφάγα σκουλήκια (σιφιβίδια κ.ά.), οι νηματώδεις, οι θρίπες, οι λυριομύζες κ.ά., και οι κυριότερες ασθένειες είναι διάφοροι μύκητες εδάφους όπως πύθιο, ριζοκτόνια, φυτόφθορα, φουζάρια σκληρωτίνια, περονόσπορος, βοτρυτής και αλτερνάρια. Επίσης, τα φυλλώδη λαχανικά μπορούν να προσβληθούν και από διάφορες ιώσεις.

Συγκομιδή

Τα λαχανικά δέσμης διαχωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Στη μια κατηγορία ανήκουν εκείνα τα λαχανικά που συγκομίζονται μόνο μια φορά και ολοκληρώνουν τον κύκλο τους σε 40-70 μέρες από τη μέρα φύτευσής τους, ανάλογα με την εποχή βέβαια. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν το σπανάκι, η ρόκα, το ραπανάκι, το κρεμμυδάκι, ο κόλιανδρος και άλλα.

Στην άλλη κατηγορία ανήκουν εκείνα τα λαχανικά που συγκομίζονται συνέχεια αφού πρώτα φτάσουν στο

κατάλληλο στάδιο. Τέτοια λαχανικά είναι ο μαϊντανός, ο βασιλικός, το λάχανο, το θεριστό σελινάκι και άλλα. Λόγω του ότι τα λαχανικά αυτά προσφέρονται φρέσκα σε δέσμες, ο παραγωγός πρέπει να προσέχει ιδιαίτερα την εμφάνισή τους. Γι' αυτό οι δέσμες πρέπει να είναι ομοιόμορφες, καθαρές και του ίδιου βάρους περίπου.

Η συγκομιδή πρέπει να γίνεται τις πρωινές ή απογευματινές ώρες όταν ο καιρός είναι δροσερός και τα λαχανικά να μεταφέρονται αμέσως στο συσκευαστήριο για να μην μαραίνονται. Εκεί γίνεται το πλύσιμο, ο καθαρισμός και η συσκευασία των δεσμών στα κιβώτια μεταφοράς. Αν τα κιβώτια μεταφοράς δεν προωθηθούν αμέσως στην αγορά καλό είναι να τοποθετούνται σε ψυγείο έτσι ώστε να αποφεύγεται η υποβάθμιση της ποιότητάς τους. Τα φυλλώδη λαχανικά έχουν υψηλό ρυθμό αναπνοής και, κατά συνέπεια, μικρή διάρκεια ζωής στο ψυγείο. Παράλληλα, τα φυλλώδη λαχανικά δεν πρέπει να αποθηκεύονται σε ψυκτικούς θαλάμους μαζί με άλλα φρούτα και λαχανικά τα οποία εκκρίνουν αιθυλένιο.

Η καλλιέργεια ντόπιου πιστοποιημένου πατατόσπορου

Ευθύμιος Οδυσσέως
Λειτουργός Γεωργίας Α'
Τμήμα Γεωργίας

Η πατατοκαλλιέργεια είναι ίσως η σημαντικότερη καλλιέργεια στην Κύπρο, όχι μόνο από οικονομικής πλευράς, αλλά και λόγω της αξίας της στην ανθρώπινη διατροφή.

Οι κύριες περιόδους συγκομιδής των πατατών στη χώρα μας είναι η χειμερινή και η εαρινή (ανοιξιότικη). Για την παραγωγή της ανοιξιότικης εσοδείας καλλιεργείται κυρίως βασικός αλλά και πιστοποιημένος πατατόσπορος ο οποίος διακινείται κάθε χρόνο, από κράτη μέλη της Κοινότητας, σε ποσότητες που κυμαίνονται περίπου στους 7.500-9.000 τόνους.

Από τη δεκαετία του 1980 και έπειτα παρουσιάζεται αρκετό ενδιαφέρον για παραγωγή ντόπιου πιστοποιημένου πατατόσπορου κατά την ανοιξιότικη εσοδεία. Αρχικά η παραγωγή ντόπιου πιστοποιημένου πατατόσπορου προοριζόταν για την ικανοποίηση των αναγκών των Κύπριων πατατοκαλλιεργητών με πιστοποιημένο πατατόσπορο για τις πατατοφυτείες χειμερινής εσοδείας αλλά κατά τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξημένη ζήτηση ντόπιου πιστοποιημένου πατατόσπορου από αγορές του εξωτερικού και κυρίως της Ελλάδας. Ο ντόπιος πιστοποιημένος πατατόσπορος πλεονεκτεί έναντι του διακινούμενου, καθώς συγκομίζεται νωρίς την άνοιξη και κατά συνέπεια μπορεί να φυτευτεί τέλος καλοκαιριού μέχρι νωρίς το φθινόπωρο για πρώιμη παραγωγή πατατών κατά τη χειμερινή περίοδο, οι οποίες συνήθως απολαμβάνουν αμειπτικών τιμών στην αγορά. Ο πατατόσπορος που παράγεται κατά την καλοκαιρινή περίοδο σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, λόγω των κλιματολογικών συνθηκών, είναι οψιμότερος του κυπριακού και ανώριμος για να φυτευτεί την περίοδο Αυγούστου - Οκτωβρίου. Για τους πιο πάνω λόγους ο ντόπιος πατατόσπορος σημειώνει αυξανόμενη ζήτηση όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και σε άλλα κράτη μέλη, με σημαντικότερο προορισμό την Ελλάδα.

Η ετήσια παραγωγή ντόπιου πιστοποιημένου πατατόσπορου κυμαίνεται από 1.000 έως 1.600 τόνους. Αμέσως μετά τη συγκομιδή ο πατατόσπορος αποθηκεύεται για μικρό χρονικό διάστημα και στη συνέχεια πραγματοποιείται η εμπορία του με ελκυστικές τιμές για τους παραγωγούς.

Για την παραγωγή ντόπιου πιστοποιημένου πατατόσπορου, η ιδανικότερη περίοδος φύτευσης ξεκινά από τις αρχές Δεκεμβρίου στις παράλιες περιοχές και συνεχίζεται μέχρι τα τέλη Ιανουαρίου με αρχές Φεβρουαρίου στην επαρχία Λευκωσίας. Αυτή την περίοδο, λόγω της βροχόπτωσης, οι ανάγκες σε άρδευση βρίσκονται στο χαμηλότερο δυνατό όριο. Επιπρόσθετα, λόγω χαμηλών θερμοκρασιών που επικρατούν κατά τους μήνες αυτούς, οι προσβολές από έντομα, όπως αφίδες (που είναι οι κύριοι φορείς ιώσεων) και λίτα, καθώς και ασθένειες, όπως μελάνωση και περονόσπορος, είναι πολύ περιορισμένες. Αυτός ο συνδυασμός χαμηλού κόστους παραγωγής και αμειπτικών τιμών κάνουν την καλλιέργεια ντόπιου πιστοποιημένου πατατόσπορου αρκετά ελκυστική.

Διαδικασίες για την παραγωγή ντόπιου πιστοποιημένου πατατόσπορου

Το Τμήμα Γεωργίας στις αρχές Νοεμβρίου δημοσιεύει ανακοίνωση όπου ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για τις διαδικασίες και τους καλεί να συμπληρώσουν αίτηση πρόθεσης παραγωγής πατατόσπορου. Τα έντυπα αιτήσεων παραλαμβάνονται από τους ενδιαφερόμενους και

επιστρέφονται συμπληρωμένα στα Επαρχιακά Γεωργικά Γραφεία.

Παράλληλα, και αμέσως μετά την παραλαβή των αιτήσεων, διενεργείται δειγματοληψία για εργαστηριακό έλεγχο του εδάφους των τεμαχίων που έχουν δηλωθεί ώστε να διαπιστωθεί η απουσία κυστογόνων νηματοδών. Ταυτόχρονα, διενεργείται και ο έλεγχος των κτηματολογικών στοιχείων των τεμαχίων που θα φυτευτούν για παραγωγή πατατόσπορου. Για φύτευση επιλέγονται τεμάχια που δεν έχουν καλλιεργηθεί με οποιαδήποτε φυτά της οικογένειας των σολανωδών (πατάτα, ντομάτα, πιπεριά, μελιτζάνα, καπνός κ.λπ.) κατά τα δύο τελευταία χρόνια.

Ειδικές συστάσεις για την αποφυγή ιώσεων στις φυτείες για την παραγωγή πιστοποιημένου πατατόσπορου

Το αυξημένο ποσοστό ιώσεων αποτελεί τη συχνότερη αιτία μη πιστοποίησης μολυσμένων σπορομερίδων πατατόσπορου και οφείλεται στην προσβολή των τρυφερών φύλλων των πατατών από αφίδες φορείς των ιώσεων, κυρίως τις πρώτες 40-60 ημέρες από τη φύτευση. Για τον λόγο αυτό οι παραγωγοί πιστοποιημένου πατατόσπορου θα πρέπει να έχουν υπόψη τους τα παρακάτω:

- Επιλογή αγροτεμαχίων σε απομονωμένες περιοχές και αποφυγή αγροτεμαχίων που βρίσκονται κοντά σε πατατοφυτείες βρώσιμων πατατών ή συγγενικών ειδών.
- Εγκατάσταση φυτειών όσο δυνατόν πιο πρώιμα.
- Εγκατάσταση σιτηρών περιμετρικά του αγροτεμαχίου ως ζώνη ανασχεσης στις πτήσεις των αφίδων.
- Καταστροφή των σολανοειδών ζιζανίων που βρίσκονται εντός ή κοντά στο αγροτεμάχιο.
- Χρήση παγίδων νερού για την έγκαιρη διάγνωση της εισόδου αφίδων στο αγροτεμάχιο.
- Εφαρμογή των κατάλληλων προληπτικών φυτοπροστατευτικών μέτρων για την καταπολέμηση των αφίδων φορέων, κυρίως κατά τις πρώτες 40 μέρες από τη φύτευση των πατατών αλλά και προς το τέλος της φυτείας αν υπάρχει αναβλάστηση των φυτών μετά το κάψιμο της φυλλικής επιφάνειας των φυτών.
- Φύτευση ανθεκτικών στις ιώσεις ποικιλιών πατατών για την παραγωγή πιστοποιημένου πατατόσπορου.
- Άμεση εκρίζωση των πατατοφυτειών μετά την καταστροφή της φυλλικής επιφάνειας και εφόσον η επιδερμίδα των κονδύλων έχει ωριμάσει πλήρως, αλλά πριν την αναβλάστηση της φυλλικής επιφάνειας γιατί υπάρχει σοβαρός κίνδυνος προσβολής από αφίδες.

Καλλιεργητικές φροντίδες για την παραγωγή ντόπιου πιστοποιημένου πατατόσπορου

Οι καλλιεργητικές φροντίδες στις φυτείες για την παραγωγή πιστοποιημένου πατατόσπορου προσομοιάζουν με αυτές για την παραγωγή βρώσιμων πατατών. Αδιαμφισβήτητα, όμως, οι καλλιεργητικές αυτές φροντίδες όπως η καταπολέμηση των ζιζανίων και κυρίως των ζιζανίων της οικογένειας των σολανωδών καθώς και η καταπολέμηση εχθρών και ασθενειών των φυτών θα πρέπει να γίνονται με μεγαλύτερη επιμέλεια. Παράλληλα, θα πρέπει να επιδιώκεται η παραγωγή μεγέθους κονδύλων εντός των προδιαγραφών εμπορίας και αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την πυκνή φύτευση και την πρώιμη εκρίζωση.

Εχθροί και ασθένειες καραντίνας:*Ο Δορυφόρος της πατάτας *Leptinotarsa decemlineata***Epitrix spp.**Προσβολή από *Epitrix* spp.**Synchytrium endobioticum**Clavibacter michiganensis subsp. Sepedonicus**Ralstonia solanacearum**PSTVd**Stolbur**Ρίζα πατάτας προσβεβλημένη από κύστεις νηματωδών***Επίσημοι καλλιεργητικοί έλεγχοι**

Μετά τη φύτευση του πατατόσπορου, εξουσιοδοτημένοι επιθεωρητές πολλαπλασιαστικού υλικού διεξάγουν τον πρώτο καλλιεργητικό έλεγχο στο χωράφι, σε κατάλληλο στάδιο ανάπτυξης των φυτών. Κατά τον πρώτο καλλιεργητικό έλεγχο γίνεται η εξακρίβωση των στοιχείων του μητρικού πατατόσπορου που φυτεύτηκε, με τον έλεγχο της ετικέτας. Ο παραγωγός πρέπει να κρατήσει την ετικέτα του μητρικού πατατόσπορου και να την παρουσιάσει κατά τον έλεγχο (η ετικέτα αυτή πρέπει να φυλάγεται για τουλάχιστον έναν χρόνο και να παρουσιάζεται στην αρμόδια Αρχή για έλεγχο, όταν ζητηθεί). Επιπρόσθετα, ελέγχεται ότι ο μητρικός κόνδυλος φυτεύτηκε χωρίς να έχει τεμαχιστεί (ακέραιος). Ελέγχεται, επίσης, η γεινιάση της καλλιέργειας με φυτέες πυρηνόκαρπων, εσπεριδοειδών, πατατοφυτειών και άλλων καλλιεργειών για να εκτιμηθεί ο κίνδυνος προσβολής από ιώσεις, η παρουσία συμπτωμάτων ιώσεων στα φυτά, η προσβολή από εχθρούς και ασθένειες καραντίνας, τυχόν προσβολή από άλλους ποιοτικούς εχθρούς και ασθένειες, η ταυτότητα και η καθαρότητα της ποικιλίας, η απουσία ζιζανίων στην καλλιέργεια και τυχόν φυτών «εθελοντών». Τέλος, ελέγχεται ότι η ποικιλία είναι εγγεγραμμένη στον Κοινό Κατάλογο Ποικιλιών. Τα προσβεβλημένα από ιώσεις φυτά, εφόσον δεν ξεπερνούν το μέγιστο επιτρεπτό όριο ώστε να απορριφθεί ολόκληρη η φυτεία, πρέπει να εκρίζωνται, όπως επίσης και τα φυτά που δεν ανταποκρίνονται στην ποικιλία και τα φυτά «εθελοντές».

Μετά τον πρώτο καλλιεργητικό έλεγχο και λίγο πριν την περίοδο εκρίζωσης του πατατόσπορου, διενεργείται από τους επιθεωρητές ο δεύτερος καλλιεργητικός έλεγχος. Κατά τον έλεγχο αυτό γίνεται σχολαστικός οπτικός έλεγχος των φυτών για να εντοπιστούν συμπτώματα ιώσεων ή άλλων ασθενειών όπως μελάνωση κ.ά. Πέρα από τις ιώσεις ελέγχεται, επίσης, και η προσβολή από εχθρούς και ασθένειες καραντίνας. Με βάση τα αποτελέσματα του δεύτερου καλλιεργητικού ελέγχου πιθανόν να γίνει σύσταση προς τον παραγωγό να καταστρέψει το φύλλωμα της καλλιέργειας ώστε να αποφευχθεί μόλυνση των κονδύλων από παθογόνα που έχουν προσβάλει το φυτό. Η τεχνική αυτή βοηθά και την ωρίμανση της επιδερμίδας των κονδύλων. Η ωρίμανση της επιδερμίδας είναι πολύ σημαντική για την αποφυγή ξεφλουδίσματος και τραυματισμών κατά την εκρίζωση και τη συσκευασία. Πέρα από τα πιο πάνω, κατά τον δεύτερο έλεγχο ελέγχεται, επίσης, και η ταυτότητα και καθαρότητα της ποικιλίας και η απουσία ζιζανίων στην καλλιέργεια.

Μετά το πέρας του δεύτερου καλλιεργητικού ελέγχου και μέχρι την εκρίζωση του πατατόσπορου δεν πρέπει να μεσολαβήσει χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 21 ημερών. Μετά την εκρίζωση οι κόνδυλοι μεταφέρονται στους χώρους διαλογής και συσκευασίας, όπου κάτω από την επίβλεψη των εξουσιοδοτημένων επιθεωρητών γίνεται η συσκευασία, σφράγιση και σήμανσή τους. Οι κόνδυλοι, επίσης, θα πρέπει να είναι απαλλαγμένοι από ποιοτικά ελαττώματα. Κατά τη συσκευασία λαμβάνονται δείγματα κονδύλων για εργαστηριακό έλεγχο για ασθένειες καραντίνας καθώς και για μετέλεγχο για την παρουσία ιώσεων στους κονδύλους. Μέχρι την ολοκλήρωση των πιο πάνω ελέγχων, ο πατατόσπορος βρίσκεται υπό δέσμευση. Εάν τα αποτελέσματα είναι εντός των επιτρεπτών ορίων, ο πατατόσπορος αποδεσμεύεται και πραγματοποιείται η εμπορία του.

Ενίσχυση σύστασης Ομάδων και Οργανώσεων Παραγωγών

Ευθυμία Δεσποτάκη
Λειτουργός Γεωργίας
Τμήμα Γεωργίας

Οι Ομάδες και οι Οργανώσεις Παραγωγών αποτελούν κατά βάση μια λύση στο πρόβλημα της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων. Μέσω αυτών των οργανωτικών δομών οι παραγωγοί μπορούν να εφαρμόσουν στρατηγικές διεξόδου στην αλυσίδα διατροφής, διατηρώντας την ανεξαρτησία τους από τα δίκτυα διανομής και εμπορίας των ιδιωτών εμπόρων.

Στην Κύπρο, όσον αφορά τη συμμετοχή παραγωγών σε Ομάδες/Οργανώσεις Παραγωγών, αυτή χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά σε ορισμένους παραγωγικούς κλάδους και από απουσία οργάνωσης των παραγωγών σε ορισμένους άλλους, η οποία αφήνει ανεκμετάλλευτη την όποια δυνατότητα αύξησης της διαπραγματευτικής τους δύναμης στην αγορά αλλά και οποιοδήποτε άλλο πλεονέκτημα από το οποίο μπορούν να επωφεληθούν μέσω αυτών των οργανωτικών δομών. Οι λόγοι για τους οποίους φαίνεται ότι η ως τώρα πορεία των Ομάδων/Οργανώσεων Παραγωγών δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι ο οξύς ανταγωνισμός στις διεθνείς αγορές που έχει συντελέσει στη μείωση των τιμών παραγωγού, η έλλειψη κουλτούρας σε θέματα συνεργασίας, εμπορίας των προϊόντων και εμπιστοσύνης στον θεσμό των Ομάδων/Οργανώσεων Παραγωγών, καθώς και η οικονομική κρίση.

Επιπλέον, ο χαμηλός βαθμός ή η έλλειψη οργάνωσης σε ορισμένους παραγωγικούς τομείς σημαίνει ότι οι περισσότεροι παραγωγοί δεν ανήκουν σε Ομάδες/Οργανώσεις Παραγωγών. Οι εν λόγω παραγωγοί, που είναι συνήθως οι μικρότεροι, δεν είναι σε θέση ούτε να επωφεληθούν από τις υπηρεσίες που μπορούν να παρέχουν οι Ομάδες/Οργανώσεις Παραγωγών, έχουν πολύ περιορισμένη διαπραγματευτική ισχύ στην αλυσίδα εφοδιασμού και είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε κινδύνους που συνδέονται με την παγκοσμιοποίηση της αγοράς και με την κλιματική αλλαγή.

Τα παραπάνω, καθώς και το γεγονός ότι η οικονομική κρίση επέφερε πολλά προβλήματα και στον τομέα της γεωργίας, επιβάλλουν τη συσπείρωση των παραγωγών σε οργανωμένα σύνολα με σκοπό την αντιμετώπιση των υφιστάμενων και νέων προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο αγροτικός κόσμος. Έτσι, μέσα στις συνθήκες που διαμορφώθηκαν και με σκοπό την ενίσχυση της σύστασης και λειτουργίας των Ομάδων/Οργανώσεων Παραγωγών, εντάχθηκε στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (Π.Α.Α.) της Κύπρου 2014-2020 το «Μέτρο 9 - Σύσταση Ομάδων και Οργανώσεων Παραγωγών». Το Μέτρο αποσκοπεί στην ενθάρρυνση και διευκόλυνση δημιουργίας Ομάδων/Οργανώσεων Παραγωγών αναγνωρίζοντας ότι μέσα από τη σωστή λειτουργία τους τα οφέλη για τους παραγωγούς είναι τεράστια. Το Μέτρο είχε συμπεριληφθεί και στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

Η μοναδική ευκαιρία χρηματοδότησης για τις Ομάδες Παραγωγών όλων των γεωργικών προϊόντων μπορεί να προέρχεται μέσω του Π.Α.Α. 2014-2020, ενώ, επιπλέον, παρέχεται η δυνατότητα στήριξης και στις Οργανώσεις Παραγωγών του τομέα των οπωροκηπευτικών οι οποίες δεν εφαρμόζουν Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Δικαιούχοι είναι αναγνωρισμένες από την αρμόδια Αρχή, τη Διευθύντρια του Τμήματος Γεωργίας, Ομάδες και Οργανώσεις Παραγωγών για προϊόντα που διέπονται από την Κοινή Οργάνωση Αγοράς (ΚΟΑ) των γεωργικών προϊόντων καθώς και για προϊόντα που δεν περιλαμβάνονται στην ΚΟΑ,

σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 1308/2013 καθώς και με τον περί Αναγνώρισης Οργανώσεων Παραγωγών Γεωργικών Προϊόντων Νόμο του 2018 (Ν.27(1)/2018). Επίσης, Ομάδες και Οργανώσεις Παραγωγών οι οποίες είναι αποτέλεσμα συνένωσης ήδη υπάρχουσών Ομάδων και Οργανώσεων Παραγωγών δεν είναι δικαιούχοι ενίσχυσης.

Οι δικαιούχοι του καθεστώτος είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου τα οποία θα πρέπει να πληρούν τους πιο κάτω όρους:

- Είναι Ομάδες και Οργανώσεις Παραγωγών αναγνωρισμένες από την αρμόδια Αρχή, για προϊόντα που διέπονται από την ΚΟΑ των Γεωργικών Προϊόντων καθώς και για προϊόντα που δεν περιλαμβάνονται στην ΚΟΑ σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 1308/2013 και για τις περιπτώσεις όπου δεν προβλέπεται παρόμοια στήριξη από την αντίστοιχη ΚΟΑ. Νοείται ότι οι Οργανώσεις Παραγωγών του τομέα των οπωροκηπευτικών που εφαρμόζουν Επιχειρησιακά Προγράμματα δεν έχουν δικαίωμα συμμετοχής.
- Λειτουργούν με βάση Επιχειρηματικό Σχέδιο.
- Ανήκουν στην κατηγορία των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων («ΜΜΕ»), όπως αυτές ορίζονται στη Σύσταση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με ημερομηνία 6/5/2003 και αρ. 2003/361/Ε.
- Έτυχαν αναγνώρισης ως Ομάδα ή Οργάνωση από την αρμόδια Αρχή μετά από την 1η Ιανουαρίου 2015.
- Οι Ομάδες Παραγωγών οι οποίες στη συνέχεια αναγνωρίστηκαν ως Οργανώσεις Παραγωγών εξακολουθούν να είναι δικαιούχοι του Μέτρου.

Απαραίτητο κριτήριο συμμετοχής είναι η υποβολή των απαραίτητων αποδεικτικών στοιχείων εκ μέρους της Ομάδας ή Οργάνωσης Παραγωγών ότι είναι αναγνωρισμένη από την αρμόδια Αρχή και εξακολουθεί να πληροί τα ελάχιστα κριτήρια αναγνώρισης (ελάχιστος αριθμός παραγωγών - μελών και ελάχιστος όγκος ή αξία παραγωγής ή όπως καθορίζονται για κάθε γεωργικό προϊόν ή τομέα γεωργικών προϊόντων), με βάση τη σχετική εθνική νομοθεσία και ότι λειτουργεί σύμφωνα με τους όρους και προϋποθέσεις της εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Σε περίπτωση ανάκλησης της αναγνώρισης της Ομάδας ή Οργάνωσης Παραγωγών από την αρμόδια Αρχή, η Ομάδα ή Οργάνωση Παραγωγών παύει να είναι δικαιούχος του Καθεστώτος.

Οι ενισχύσεις θα παρέχονται στις Ομάδες και Οργανώσεις Παραγωγών ως κατ' αποκοπήν οικονομική ενίσχυση σε ετήσιες δόσεις για τα πρώτα πέντε έτη από την ημερομηνία κατά την οποία αναγνωρίστηκε η Ομάδα ή η Οργάνωση Παραγωγών, υπολογιζόμενη με βάση την αξία της ετήσιας διατεθείσας στο εμπόριο παραγωγής των μελών τους.

Η ποσοστιαία ενίσχυση είναι μειούμενη κατά δύο μονάδες ανά έτος ξεκινώντας από 10% το πρώτο έτος και καταλήγοντας στο 2% κατά το πέμπτο έτος. Η ετήσια ενίσχυση δεν υπερβαίνει τις €100.000 και υπολογίζεται με βάση την αξία παραγωγής των μελών της Ομάδας ή

Οργάνωσης Παραγωγών που διατίθεται ετησίως στην αγορά. Στον υπολογισμό της αξίας παραγωγής δεν υπολογίζεται η αξία παραγωγής μελών τα οποία υπήρξαν μέλη σε άλλες Ομάδες και Οργανώσεις Παραγωγών της ίδιας κατηγορίας αναγνώρισης και οι οποίες έλαβαν ενίσχυση σύστασης από

το ίδιο Μέτρο του ΠΑΑ 2014-2020. Επομένως, το συνολικό ανώτατο ποσό που μπορεί να διεκδικήσει μια Ομάδα ή Οργάνωση Παραγωγών για την περίοδο πενταετούς στήριξης είναι €500.000, όπως φαίνεται και στον πιο κάτω Πίνακα.

Ενίσχυση της σύστασης και λειτουργίας των Ομάδων/Οργανώσεων Παραγωγών

Έτος	Μέγιστο ποσοστό ή ποσό στήριξης	
1 ^ο	10%	Ως ποσοστό της αξίας παραγωγής των μελών που έχει διατεθεί στο εμπόριο από την Ομάδα Παραγωγής ή Οργάνωση Παραγωγής κατά τα πέντε πρώτα έτη μετά την αναγνώριση. Η στήριξη είναι φθίνουσα. Ανώτατο ποσό ανά έτος σε όλες τις περιπτώσεις: €100.000
2 ^ο	8%	
3 ^ο	6%	
4 ^ο	4%	
5 ^ο	2%	
Σύνολο	€500.000	Συνολικό ανώτατο ποσό για την περίοδο πενταετούς στήριξης

Όσον αφορά το Επιχειρηματικό Σχέδιο, το οποίο απαιτείται να συνοδεύει όλες τις αιτήσεις αναγνώρισης των Ομάδων/Οργανώσεων Παραγωγών ενώ, επιπλέον, είναι απαραίτητο να εφαρμόζεται για να καταστεί κάποιος δικαιούχος ενίσχυσης, η ενίσχυση του πέμπτου έτους καταβάλλεται μόνο μετά τον έλεγχο για την ορθή υλοποίηση του επιχειρηματικού σχεδίου.

Στο επιχειρηματικό σχέδιο περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- ανάλυση των υφιστάμενων δυνατοτήτων και αδυναμιών που αντιμετωπίζει ο αιτών,
- παρουσίαση των ευκαιριών, προκλήσεων και κινδύνων που αναμένει κατά τη μελλοντική λειτουργία της,
- ανάλυση των αναγκών της,
- γενικοί στόχοι του νομικού προσώπου και περιθώρια βελτίωσης,
- περιγραφή των δράσεων που σκοπεύει να υλοποιήσει εντός των πλαισίων του επιχειρηματικού σχεδίου,
- αναμενόμενα αποτελέσματα κατά το τελευταίο έτος υλοποίησης του επιχειρηματικού σχεδίου,
- αναμενόμενα οφέλη από την υλοποίηση του επιχειρηματικού σχεδίου,
- πίνακας δαπανών ανά δράση και έτος,
- προϋπολογισμός ανά έτος.

Ιδιαίτερα, στο επιχειρηματικό σχέδιο πρέπει να περιγράφονται λεπτομερώς οι δράσεις που σχεδιάζει η Ομάδα ή η Οργάνωση Παραγωγών και οι οποίες αφορούν τουλάχιστον έναν από τους ακόλουθους σκοπούς:

- την προσαρμογή της παραγωγής και των προϊόντων των παραγωγών που είναι μέλη αυτών των Ομάδων και Οργανώσεων Παραγωγών στις απαιτήσεις της αγοράς·
- την από κοινού διάθεση εμπορευμάτων στην αγορά, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας προς πώληση, της συγκέντρωσης των πωλήσεων και του εφοδιασμού χονδρεμπόρων·
- τη θέσπιση κοινών κανόνων για πληροφορίες που αφορούν την παραγωγή, και ιδίως σε σχέση με τη συγκομιδή και τη διαθεσιμότητα και
- άλλες δραστηριότητες που μπορούν να διεξαχθούν από Ομάδες και Οργανώσεις Παραγωγών, όπως η ανάπτυξη

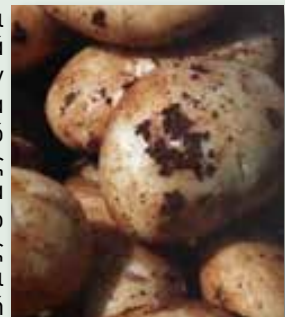
δεξιοτήτων οργάνωσης επιχειρήσεων και εμπορίας και η διευκόλυνση διαδικασιών καινοτομίας.

Οι Ομάδες και Οργανώσεις Παραγωγών έχουν το δικαίωμα τροποποίησης του επιχειρηματικού σχεδίου τους κατά τη διάρκεια του έτους εφαρμογής του αλλά και για τα επόμενα έτη υλοποίησης. Για τον σκοπό αυτό υποβάλλεται γραπτό αίτημα στην αρμόδια Αρχή.

Οι στόχοι του επιχειρηματικού σχεδίου θα πρέπει να έχουν επιτευχθεί εντός πέντε ετών από την αναγνώριση της Ομάδας ή Οργάνωσης Παραγωγών. Η ενίσχυση του πέμπτου έτους καταβάλλεται μόνο μετά τον έλεγχο για την ορθή υλοποίηση του Επιχειρηματικού Σχεδίου και ειδικότερα όσον αφορά:

- τα αναμενόμενα αποτελέσματα κατά το τελευταίο έτος υλοποίησής του,
- τις δαπάνες ανά δράση και έτος, καθώς και
- τον προϋπολογισμό ανά έτος.

Εφόσον πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις και τα οικονομικά κριτήρια και συμπληρωθούν οι απαραίτητοι έλεγχοι, θα παρέχεται στο δικαιούχο νομικό πρόσωπο το ποσοστό της ενίσχυσης που αντιστοιχεί για κάθε έτος και ανάλογα με το ύψος της αξίας της παραγωγής των μελών που διατίθενται στο εμπόριο από την Ομάδα ή Οργάνωση Παραγωγών.

Η συμβολή των Ομάδων/Οργανώσεων Παραγωγών στην αγροτική ανάπτυξη είναι αδιαμφισβήτητη και σταδιακά γίνεται αντιληπτή από τους παραγωγούς οι οποίοι εκφράζουν ενδιαφέρον οργάνωσης. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τις δυνατότητες ενίσχυσης που παρέχουν οι Ευρωπαϊκοί Κανονισμοί και το Π.Α.Α. 2014-2020, αναμένεται να αποτελέσουν κίνητρο σύστασης και λειτουργίας νέων Ομάδων/Οργανώσεων Παραγωγών.

Υποχρεώσεις επαγγελματία χρήστη φυτοπροστατευτικών προϊόντων

Μάριος Αδαμίδης
Ανώτερος Λειτουργός Γεωργίας
Τμήμα Γεωργίας

Σύμφωνα με το περί Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων (Εθνικό Σχέδιο Δράσης) Διάταγμα του 2013, και πιο συγκεκριμένα στο μέρος Στ «Πληροφόρηση του Κοινού», παρέχονται κατευθυντήριες γραμμές για τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται από τους γεωργούς-επαγγελματίες χρήστες-εφαρμοστές για την ενημέρωση και προστασία τρίτων προσώπων που μπορούν να εκτεθούν από τη μετατόπιση ψεκαστικού υλικού/νέφους από την εφαρμογή φυτοπροστατευτικών προϊόντων.

Συνεπώς, οι γεωργοί επαγγελματίες χρήστες-εφαρμοστές είναι υποχρεωμένοι να προστατεύσουν τους ανθρώπους από τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα κατά τους ψεκασμούς που διενεργούν, λαμβάνοντας τα ακόλουθα μέτρα:

Υποχρεωτικά μέτρα

1. Λαμβάνονται πρόνοιες σήμανσης του χώρου που θα εφαρμοστεί το φυτοπροστατευτικό προϊόν τουλάχιστον 24 ώρες πριν την εφαρμογή του. Ο σκοπός της σήμανσης είναι η ενημέρωση ανυποψίαστων ανθρώπων για τον ψεκασμό με φυτοπροστατευτικό προϊόν ενός χώρου, για τους κινδύνους που διατρέχουν και για τα μέτρα αποφυγής έκθεσής τους στο φυτοπροστατευτικό προϊόν.
2. Η σήμανση παραμένει στον χώρο εφαρμογής του φυτοπροστατευτικού προϊόντος μέχρι την πλήρη εξάτμιση του ψεκαστικού υλικού από τις επιφάνειες των φυτών, εδάφους ή άλλων υλικών και για τουλάχιστον 24 ώρες από την εφαρμογή του. Νοείται ότι εάν περιλαμβάνεται πρόνοια στην ετικέτα του εμπορικού σκευάσματος, θα πρέπει να ακολουθούνται τα χρονικά διαστήματα που αναγράφονται σε αυτή.
3. Η σήμανση θα πρέπει να είναι ευδιάκριτη και ευανάγνωστη καθ' όλη τη διάρκεια που απαιτείται να σημαίνεται ο χώρος και να τοποθετείται σε περιόπτα σημεία περίξ του χώρου του ψεκασμού ώστε να γίνεται εύκολα αντιληπτή από ανυποψίαστους ανθρώπους. Το μέγεθος της γραμματοσειράς θα πρέπει να είναι ικανοποιητικό ώστε να διαβάζεται από απόσταση 3 μέτρων. Συνιστάται να χρησιμοποιούνται ανεξίτηλα και αδιάβροχα υλικά που να μην καταστρέφουν, φθείρουν ή

αλλοιώνουν τη σήμανση σε συνθήκες υψηλής υγρασίας, βροχής, ηλιοφάνειας και δυνατών ανέμων.

4. Η σήμανση είναι υποχρεωτική στην ελληνική γλώσσα για ιδιωτικούς χώρους. Σε δημόσιους και ιδιωτικούς κοινόχρηστους χώρους (π.χ. ξενοδοχεία, νοσοκομεία, κλινικές, πάρκα, ζωολογικοί χώροι, κυβερνητικά κτήρια, σχολεία και εκπαιδευτικά ιδρύματα, κ.ά.) θα πρέπει να είναι γραμμένη και στην αγγλική γλώσσα.
5. Η σήμανση θα πρέπει να περιλαμβάνει τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο προσχέδιο της προειδοποίησης (Εικόνα 1).

Μπορείτε να βρείτε Πρότυπο Έντυπο Προειδοποίησης στην ιστοσελίδα του Τμήματος Γεωργίας: <http://www.moa.gov.cy/moa/da/da.nsf/All/5F5ABA8AB4932D5FC2257D950038E8F5?OpenDocument>

Εξαιρέσεις / διαφοροποιήσεις

Εξαιρείται/διαφοροποιείται η υποχρεωτική σήμανση στις ακόλουθες περιπτώσεις:

1. Όταν εφαρμόζονται προϊόντα που δεν απαιτείται η εγγραφή τους στο Συμβούλιο Ελέγχου Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων και Βιοκτόνων και δεν προνοούν υποχρεώσεις σήμανσης στις οδηγίες χρήσης του κατασκευαστή.
2. Για τις εφαρμογές φυτοπροστατευτικών προϊόντων σε κλειστούς χώρους, στους οποίους λαμβάνονται πρόνοιες παρεμπόδισης της μετατόπισης του ψεκαστικού υλικού και της προσέλευσης ανυποψίαστων ανθρώπων για τις επόμενες 24 ώρες.
3. Για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα που εφαρμόζονται μέσω του συστήματος στάγδην σε κλειστούς χώρους και λαμβάνονται πρόνοιες παρεμπόδισης εισόδου από ανυποψίαστους ανθρώπους.
4. Όταν εφαρμόζονται φυτοπροστατευτικά προϊόντα από δήμους και κοινότητες κατά μήκος των δρόμων, η σήμανση θα πρέπει να γίνεται από το σημείο έναρξης του ψεκασμού μέχρι το σημείο τερματισμού του ψεκασμού.
5. Όταν η εφαρμογή ενός φυτοπροστατευτικού προϊόντος δεν γίνεται σε συμπαγή και οριοθετημένη έκταση αλλά

ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΦΑΡΜΑΚΟΥ/ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΑΥΤΟ ΘΑ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΙ / ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ / ΕΧΕΙ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΙ ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΠΟΥ ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ ΝΑ ΒΛΑΨΕΙ ΣΟΒΑΡΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΣΑΣ. ΜΕΙΝΕΤΕ ΜΑΚΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΜΗΝ ΑΚΟΥΜΠΑΤΕ ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ Ή ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΕΣ.

ΟΝΟΜΑ ΦΠ:

ΗΜΕΡΟΜ. ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ:

ΧΡΟΝΟΣ / ΗΜΕΡ. ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ:

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ: **ΤΗΛ.:**

KENTPO ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΩΝ 1401

σε διάσπαρτα δέντρα/φυτά τότε απαιτείται ξεχωριστή σήμανση για κάθε δέντρο/φυτό.

6. Επιπρόσθετα στα πιο πάνω μέτρα η αρμόδια Αρχή δύναται να εφαρμόζει πρόσθετα μέτρα κατά περίπτωση για την πληροφόρηση του κοινού, τα οποία θα δίνονται γραπτώς προς τους ενδιαφερόμενους που προτίθενται να προβούν σε εφαρμογή φυτοπροστατευτικού προϊόντος.

Σημείωση: Τα πιο πάνω μέτρα δεν αντικαθιστούν και δεν απαλλάσσουν τον επαγγελματία χρήστη από οποιοσδήποτε άλλες υποχρεώσεις του που απορρέουν από τις ετικέτες των σκευασμάτων ή από άλλες νομοθεσίες.

Επιπρόσθετα στα πιο πάνω υποχρεωτικά μέτρα για τον επαγγελματία χρήστη, συνιστάται να υιοθετούνται οι πιο κάτω πρακτικές έτσι ώστε να ελαχιστοποιείται ακόμη περισσότερο ο κίνδυνος έκθεσης ανυποψίαστων ανθρώπων στα φυτοπροστατευτικά προϊόντα.

Συστάσεις:

- (α) Αποφεύγετε την αχρείαστη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων.
- (β) Χρησιμοποιήστε τα σκευάσματα με τις ηπιότερες επιδράσεις στην υγεία του ανθρώπου.
- (γ) Εφαρμόστε το σκεύασμα με τον κατάλληλο ψεκαστικό εξοπλισμό που βρίσκεται σε καλή λειτουργία, χωρίς να προκύπτουν οποιοσδήποτε διαρροές.
- (δ) Κατά την εφαρμογή του σκευάσματος, χρησιμοποιείτε τη χαμηλότερη ενδεικνυόμενη ατμοσφαιρική πίεση και τα κατάλληλα ακροφύσια έτσι ώστε να αποφεύγεται η αχρείαστη παραγωγή πολύ μικρών σταγονιδίων που είναι επιρρεπή στη μετατόπιση εκτός στόχου και σε μεγάλες αποστάσεις.
- (ε) Κατά τον ψεκασμό επιλέξτε το ακροφύσιο να βρίσκεται στο συνιστώμενο ύψος έτσι ώστε από τη μια να παρέχεται καλή κάλυψη του στόχου (π.χ. της φυτείας) και από την άλλη να ελαχιστοποιείται η μετατόπιση του ψεκαστικού υλικού εκτός στόχου.
- (στ) Διενεργήστε την εφαρμογή του φυτοπροστατευτικού προϊόντος σε ημέρες και ώρες που δεν υπάρχει αυξημένη κινητικότητα και δραστηριότητα των ανθρώπων στη γειτνιάζουσα περιοχή.
- (ζ) Αποφεύγετε την εφαρμογή φυτοπροστατευτικού προϊόντος όταν επικρατούν αντίξορες συνθήκες όπως δυνατοί άνεμοι, υψηλή ηλιοφάνεια και άπνοια. Οι δυνατοί άνεμοι παρασύρουν τα σταγονίδια εκτός στόχου και σε μεγάλες αποστάσεις. Η υψηλή ηλιοφάνεια επιφέρει εξάτμιση των πολύ μικρών σταγονιδίων με αποτέλεσμα να μην φθάνουν ποτέ στον στόχο και να μετατοπίζονται σε μεγάλες αποστάσεις. Πολύ νωρίς το πρωί ή πολύ αργά το βράδυ ενδέχεται να επικρατούν συνθήκες άπνοιας, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ψεκαστικό νέφος στην ατμόσφαιρα, το οποίο μετατοπίζεται αργότερα όταν θα ξεκινήσουν οι άνεμοι. Επιλέξτε να διενεργήσετε τον ψεκασμό νωρίς το πρωί ή το απόγευμα όπου συνήθως δεν επικρατούν υψηλοί άνεμοι και η ηλιοφάνεια είναι σχετικά μειωμένη.
- (θ) Μην αφήνετε εκτεθειμένα αντικείμενα και υλικά εντός του χώρου ψεκασμού καθώς αυτά επιμολύνονται με το ψεκαστικό υλικό και ενδέχεται αργότερα ανυποψίαστοι άνθρωποι να έρθουν σε επαφή με αυτά.

- (ι) Κατευθύνετε τον ψεκασμό πάντοτε προς τον στόχο και αποφεύγετε άσκοπες και άστοχες κινήσεις που αυξάνουν τον κίνδυνο μετατόπισης του ψεκαστικού υλικού σε άλλες κατευθύνσεις.
- (κ) Εφαρμόστε ακριβείς ποσότητες ψεκαστικού υλικού έτσι ώστε να επιτευχθεί πλήρης κάλυψη του στόχου (π.χ. φυλλώματος φυτείας) χωρίς να περισσεύουν αχρείαστες ποσότητες. Η εφαρμογή περισσών ποσοτήτων οδηγεί στην απορροή του ψεκαστικού διαλύματος με αποτέλεσμα να αυξάνεται ο κίνδυνος πρόκλησης επιμόλυνσης των υπόγειων και επιφανειακών νερών. Ταυτόχρονα, ο κίνδυνος μετατόπισης του ψεκαστικού υλικού εκτός στόχου και σε μεγάλες αποστάσεις είναι αυξημένος.

Οι έλεγχοι των ζωοτροφών στην Κύπρο

Νίκος Ηλία
Λειτουργός Γεωργίας Α΄
Κτηνιατρικές Υπηρεσίες

Η ποιότητα και η υγιεινή των ζωοτροφών, των προσθετικών ουσιών και των προμιγμάτων τους επηρεάζει σε πολύ μεγάλο βαθμό την ποιότητα και ασφάλεια των παραγόμενων τροφίμων ζωικής προέλευσης. Τα τρόφιμα αυτά καταλήγουν απευθείας στον καταναλωτή και, λαμβάνοντας υπόψη την ευαισθησία των πολιτών για υψηλά επίπεδα προστασίας της δημόσιας υγείας, της υγείας των ζώων και του περιβάλλοντος, καθώς και του γεγονότος ότι αρκετές κρίσεις της διατροφικής αλυσίδας προήλθαν από τη χρήση ακατάλληλων ζωοτροφών, η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και η Κυπριακή Δημοκρατία με τη σειρά της έχουν θεσπίσει αυστηρούς κανόνες ελέγχων και ικνηλασιμότητας για όλα τα στάδια παραγωγής τροφίμων και ζωοτροφών από το χωράφι στο ράφι.

Νομικό πλαίσιο

Οι περί Ζωοτροφών και Προσθετικών των Ζωοτροφών (Έλεγχος Ποιότητας, Προμήθειας και Χρήσεως) Νόμοι του 1993 έως το 2007 και οι σχετικοί Εθνικοί και Κοινοτικοί Κανονισμοί ρυθμίζουν θέματα που αφορούν την εισαγωγή, παρασκευή, συσκευασία, σήμανση, εμπορία και χρήση όλων των ζωοτροφών, αυτούσιων προσθετικών και προμιγμάτων, την εγγραφή και έγκριση εγκαταστάσεων και ενδιάμεσων κ.ά. Εξάιρεση αποτελούν οι φαρμακούχες ζωοτροφές που ελέγχονται από το Τμήμα Κτηνιατρικών Υπηρεσιών με βάση τον περί Κτηνιατρικών Φαρμακευτικών Προϊόντων Νόμο 10(I) του 2006.

Αρμόδια Αρχή

Το Τμήμα Γεωργίας του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος είναι η αρμόδια Αρχή εφαρμογής της νομοθεσίας για τη διατροφή των ζώων. Ο Κλάδος Αγροχημικών και Ζωοτροφών είναι επιφορτισμένος με την εφαρμογή της περί Ζωοτροφών Νομοθεσίας. Οι Επιθεωρητές της αρμόδιας Αρχής διαθέτουν την απαιτούμενη από τη νομοθεσία εκπαίδευση και εμπειρία και πραγματοποιούν επιθεωρήσεις σε όλη την Κύπρο. Εξυπηρετούν, επίσης, τα σημεία εισόδου στα λιμάνια Λάρνακας, Λεμεσού, Βασιλικού και το αεροδρόμιο Λάρνακας, τα οποία διαθέτουν κατάλληλες εγκαταστάσεις ελέγχου και είναι τα μόνα από τα οποία επιτρέπεται η είσοδος οποιασδήποτε ζωοτροφής στη Δημοκρατία.

Βασικοί στόχοι των ελέγχων

Όπως έχει αναφερθεί και πιο πάνω, οι έλεγχοι των ζωοτροφών γίνονται σύμφωνα με την κοινοτική και την εθνική νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και της καλής διαβίωσης των ζώων. Περιλαμβάνουν δειγματοληψίες βάσει του Εθνικού Προγράμματος Ελέγχου Ζωοτροφών, αλλά και εκτός προγράμματος, όταν υπάρχουν έστω και υπόνοιες για μη ασφαλείς ζωοτροφές. Επίσης, γίνονται έλεγχοι κατά την άφιξη ζωοτροφών από την ΕΕ και από τρίτες χώρες.

Με τους ελέγχους επιδιώκεται βασικά:

1. Να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανότητες εισαγωγής μολυσματικών παραγόντων, ανεπιθύμητων ουσιών, απαγορευμένων συστατικών ή βιολογικών κινδύνων (π.χ. μεταδοτικές σπογγώδεις εγκεφαλοπάθειες, διοξίνες, μυκοτοξίνες, βαρέα μέταλλα, υπολείμματα φυτοφαρμάκων κ.λπ.) στη διατροφική αλυσίδα.
2. Να εξασφαλιστεί η καταλληλότητα των ζωοτροφών και κατ'επέκταση η ποιότητα των τροφίμων ζωικής προέλευσης.
3. Η προστασία των συμφερόντων των κτηνοτρόφων και των καταναλωτών και η δημιουργία προϋποθέσεων θεμιτών εμπορικών συναλλαγών.
4. Να διαπιστώνεται η τήρηση της νομοθεσίας που αφορά τις γενετικά τροποποιημένες πρώτες ύλες, τη σήμανση και την κυκλοφορία των ζωοτροφών.

Οι επίσημοι έλεγχοι πραγματοποιούνται σε εγκαταστάσεις παραγωγής-αποθήκευσης, σε μονάδες εκτροφής και γενικά σε όλα τα στάδια, από την πρωτογενή παραγωγή μέχρι και τη διάθεση στην αγορά και την κατανάλωση από τα ζώα, όπως, επίσης, και στις αφίξεις από ΕΕ και στις εισαγωγές από τρίτες χώρες.

Κριτήρια που ακολουθούνται για την κατάρτιση του προγράμματος ελέγχων

Οι επίσημοι έλεγχοι καλύπτουν όλα τα είδη ζωοτροφών, πρώτων υλών, συμπληρωματικών ζωοτροφών, αυτούσιων προσθετικών και προμιγμάτων και περιλαμβάνουν τον έλεγχο της ταυτότητας, ποιότητας, προέλευσης, της διαδικασίας παρασκευής, της σήμανσης, της συσκευασίας, της κυκλοφορίας, της αποθήκευσης καθώς και της χρήσης των εν λόγω ζωοτροφών. Όλες οι πιο πάνω παράμετροι καλύπτονται στο ετήσιο πρόγραμμα επιθεώρησης. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στον έλεγχο ποιότητας των ζωοτροφών και προσθετικών των ζωοτροφών και στη διαδικασία παρασκευής σε σχέση κυρίως με την εγγραφή/έγκριση εγκαταστάσεων και ενδιάμεσων.

Οι Επιθεωρητές του Κλάδου Ελέγχου Ζωοτροφών πραγματοποιούν τους παρακάτω τύπους ελέγχων:

1. Έλεγχος της γραπτής δήλωσης (σήμανσης) του υλικού για να διαπιστωθεί κατά πόσον όλες οι λεπτομέρειες

της γραπτής δήλωσης συνάδουν με το όνομα του υλικού, ότι τα προσθετικά τα οποία χρησιμοποιούνται είναι επιτρεπόμενα με βάση τον Κοινοτικό Κανονισμό (ΕΚ) 1831/2003 και για να επιβεβαιωθεί ότι υλικά που προέρχονται από την ΕΕ παρασκευάζονται από εγγεγραμμένες ή εγκεκριμένες εγκαταστάσεις (Κοινοτικοί Κανονισμοί (ΕΚ) αρ. 183/2005 και 767/2009).

2. Για υλικά από τρίτες χώρες, στα σημεία εισόδου διενεργείται πάντοτε έλεγχος εγγράφων και ταυτότητας κάθε παρτίδας. Γίνονται, επίσης, φυσικοί έλεγχοι και πραγματοποιείται δειγματοληψία με συχνότητα η οποία αποφασίζεται μετά από ανάλυση κινδύνου. Η ανάλυση αυτή λαμβάνει υπόψη παράγοντες όπως η φύση του υλικού και η επικινδυνότητά του σε συγκεκριμένους μολυσματικούς παράγοντες, η χώρα προέλευσης, η αξιοπιστία του εισαγωγέα και οι αυτοέλεγχοι που αυτός διενεργεί, διάφορες πληροφορίες που μπορεί να υπάρχουν στο Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης της ΕΕ για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές (RASFF), την υπάρχουσα εμπειρία κ.ά. Για υλικά που προέρχονται από την ΕΕ πραγματοποιείται δειγματοληπτικός έλεγχος είτε κατά την εκφόρτωση (με τη σύμφωνη γνώμη των εμπορευομένων) είτε στον τόπο προορισμού.
3. Έλεγχος των προαπαιτούμενων για έγγραφη ή έγκριση εγκαταστάσεων και ενδιάμεσων. Τα προαπαιτούμενα αυτά περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη βαθμονόμηση ζυγαριών, τον έλεγχο ομοιομορφίας ανάμιξης των αναμικτηρίων (μίξερ), το πρόγραμμα ποιοτικού ελέγχου των ζωοτροφών, το πρόγραμμα συντήρησης των μηχανημάτων, την εφαρμογή ιχνηλασιμότητας, την τεκμηρίωση όλων των προηγούμενων με τη συμπλήρωση ενημερωμένων εντύπων, την εφαρμογή διαδικασιών βασιζόμενων στις αρχές του συστήματος ανάλυσης κινδύνων και κρίσιμων σημείων ελέγχου (HACCP) ανάλογα με την περίπτωση κ.ά.
4. Έλεγχος όσον αφορά τις συνθήκες αποθήκευσης και χρήσης των ζωοτροφών και κυρίως των προσθετικών και προμιγμάτων στους εμπορικούς μύλους και στις κτηνοτροφικές μονάδες με έμφαση στα προσθετικά, στις μη επιτρεπόμενες και ανεπιθύμητες ουσίες.

5. Έλεγχος της σύστασης και ποιότητας (περιεκτικότητα θρεπτικών συστατικών, προσθετικών, ανεπιθύμητων ουσιών, κ.λπ.).

Η εμπειρία των τελευταίων ετών έχει καταδείξει ότι, όσον αφορά τον έλεγχο των ζωοτροφών, δεν επιτρέπεται κανένας εφησυχασμός ή χαλάρωση των διενεργούμενων ελέγχων. Το Τμήμα Γεωργίας, ως η αρμόδια Αρχή για τον έλεγχο των ζωοτροφών, αναμένει την πλήρη συνεργασία των εισαγωγέων, των υπευθύνων των μύλων ζωοτροφών και των κτηνοτρόφων με τους αρμόδιους λειτουργούς για την όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση προβλημάτων που προκύπτουν από την εισαγωγή, κυκλοφορία και χρήση ακατάλληλων ζωοτροφών. Σκοπός όλων πρέπει να είναι η διασφάλιση από θρεπτικής, φυσικής, χημικής και μικροβιολογικής άποψης, της μέγιστης δυνατής ποιότητας των ζωοτροφών, καθώς και η ελαχιστοποίηση των κινδύνων για τα ζώα, τον άνθρωπο και το περιβάλλον.

Διαχείριση των αιγοπροβάτων την περίοδο του τοκετού

Γιώργος Ιορδάνου
Λειτουργός Γεωργίας Α΄
Τμήμα Γεωργίας

Ο τοκετός αποτελεί ένα από τα στάδια της αναπαραγωγής το οποίο είναι καθοριστικής σημασίας για την οργάνωση της παραγωγής σε μια αιγοπροβατοτροφική μονάδα. Κατά το στάδιο αυτό χρειάζεται ιδιαίτερη φροντίδα και επίβλεψη των ζώων τόσο πριν την έναρξη του (έγκυα) όσο και μετά (μητέρες, νεογέννητα). Συστήνεται η επίβλεψη των ζώων από την εποχή της βατιάς. Στόχος, κατά το στάδιο αυτό, είναι η μείωση των απωλειών, η γέννηση βιώσιμων και ζωηρών αμνοεριφίων και η μεγαλύτερη γαλακτοπαραγωγή.

Τα ζώα πρέπει να αφήνονται να γεννούν μόνα τους, ενώ η επέμβαση του κτηνοτρόφου συστήνεται μόνο όταν κρίνεται αναγκαία. Για καλύτερες αποδόσεις, γέρικα ζώα, ζώα με χαμηλές αποδόσεις καθώς και ζώα με μαστίτιδα πρέπει να αποσύρονται από το κοπάδι. Προς αποφυγή δυστοκιών, προληπτικά, τα νέα ζώα (αρνάδες, ριφάδες) πρέπει να έχουν το απαραίτητο σωματικό βάρος (45kg) που αντιστοιχεί στο 60% των ώριμων ζώων. Αμνοερίφια από δύσκολη γέννα είναι πολύ πιθανόν να γεννηθούν νεκρά ή έχουν περισσότερα αναπνευστικά προβλήματα και είναι πιο ευαίσθητα στις επιμολύνσεις από ασθένειες.

Καθοριστικό ρόλο για την επιτυχία του σταδίου αυτού διαδραματίζει και η διατροφή. Κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης πρέπει να παρέχεται η ενέργεια που χρειάζεται για την ανάπτυξη των εμβρύων. Αν στα έγκυα ζώα χορηγηθεί μεγαλύτερη ενέργεια από την αναγκαία, ιδιαίτερα 6 εβδομάδες πριν τη γέννα, τότε πολύ πιθανόν να παρουσιάσουν τοξαιμία εγκυμοσύνης με δυσάρεστα αποτελέσματα όπως θάνατος εμβρύων και μητέρων. Αντίθετα, η ανεπαρκής ποσότητα ενέργειας έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής και τη γέννηση αδύνατων ζώων. Στα νεογέννητα συχνά εμφανίζεται η ασθένεια του λευκού μυός η οποία οφείλεται στην έλλειψη σεληνίου γι' αυτό συστήνεται όπως στα σιτηρέσια των έγκυων ζώων προστίθεται μίγμα αλάτων με την αναγκαία ποσότητα σεληνίου. Μεγάλη προσοχή πρέπει να δίνεται και στον χώρο γέννας για πρόληψη εντερίτιδας - πνευμονίας νεογέννητων. Ο χώρος πρέπει να είναι στεγνός, καθαρός, με μόνωση (στρωμένη από ποκαλάμη) χωρίς ρεύματα αέρα και με καλό αερισμό.

Για αντιμετώπιση των δυστοκιών ο κτηνοτρόφος πρέπει να έχει στη διάθεσή του τον απαραίτητο εξοπλισμό ο οποίος αποτελείται από μαλακό σαπούνι για πλύσιμο της μήτρας, υφασμάτινες πετσέτες για σκούπισμα των χεριών, μαιευτικά γάντια και μαιευτικό λάδι.

Ο επικείμενος τοκετός αναγνωρίζεται από κάποια χαρακτηριστικά σημάδια. Το πιο χαρακτηριστικό σημάδι είναι η έναρξη γεμίματος του μαστού και το μαλάκωμα των ιστών γύρω από αυτόν. Το αιδοίο μεγθύνεται και από αυτό ρέει άχρωμη βλέννα. Τα σημάδια αυτά εμφανίζονται μια εβδομάδα πριν τη γέννα και από αυτά μπορούμε να υπολογίσουμε κατά προσέγγιση την ώρα της γέννας. Η γέννα ολοκληρώνεται σε τρία στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο το οποίο διαρκεί 2 έως 12 ώρες διαστέλλεται ο κόλπος. Κατά το στάδιο αυτό οι μητέρες προσπαθούν να απομονωθούν. Σε περίπτωση συνωστισμού οι ετοιμόγεννες αποσύρονται στις γωνιές ή κοντά στον τοίχο, κινούνται άβολα, σηκώνονται και ξαπλώνουν, ανυψώνουν τα χείλη τους, ξύνουν το κώμα και ουρούν συχνά. Στο στάδιο αυτό τα ζώα δεν καταβάλλουν καμιά προσπάθεια αλλά η μήτρα συστέλλεται προκαλώντας διαστολή του κόλπου.

Στο δεύτερο στάδιο γίνεται η εξώθηση του εμβρύου η οποία διαρκεί μια-δυο ώρες. Αν η μητέρα προσπαθεί για περισσότερο από 45 λεπτά να γεννήσει χωρίς να έχει εμφανιστεί το έμβρυο, το οποίο πρέπει να εμφανιστεί με το κεφάλι και τα πόδια μέσα στον σάκο, τότε ελέγχουμε κατά πόσον υπάρχει πρόβλημα. Στην περίπτωση διδύμων η μητέρα, στο διάστημα που μεσολαβεί από τη γέννηση του πρώτου μέχρι τη γέννηση του δεύτερου εμβρύου, ξεκουράζεται. Η διάρκεια είναι το πολύ 45 λεπτά.

Κατά το στάδιο του τοκετού πολύ σημαντικός παράγοντας είναι η καθαριότητα. Κατά την εξέταση ενός ζώου το οποίο παρουσιάζει πρόβλημα στη γέννα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα προληπτικά μέτρα καθαριότητας γιατί διαφορετικά είναι πιθανόν να προκληθεί σοβαρή μόλυνση τόσο στη μητέρα όσο και στο νεογέννητο με δυσάρεστα αποτελέσματα. Καθαρίζεται το αιδοίο με μαλακό σαπούνι και νερό. Πριν τοποθετήσει το χέρι του ο κτηνοτρόφος στον κολεό θα πρέπει να φορέσει μαιευτικά μανίκια στα οποία θα έχει βάλει αρκετή ποσότητα λιπώδους υγρού. Η

δυστοκία οφείλεται στη λάθος θέση του εμβρύου. Για έναν φυσιολογικό τοκετό πρέπει να προβάλλουν τα μπροστινά πόδια και να ακολουθεί το κεφάλι. Κοινά περιστατικά δυστοκίας είναι όταν μπροστινά πόδια και κεφάλι είναι στην ίδια ευθεία γεγονός που προκαλεί στασιμότητα του εμβρύου επειδή πιάνονται οι αγκώνες. Όταν γεννούνται δίδυμα τότε πιθανόν να εμφανιστούν τα πόδια του ενός εμβρύου και το σώμα του δεύτερου.

Το τρίτο στάδιο της γέννας είναι η αποβολή του πλακούντα (ταίρι) ο οποίος πρέπει να πέσει μέσα σε 8 ώρες από τη γέννα. Σε αντίθετη περίπτωση το ζώο ανεβάζει πυρετό και κόβεται η όρεξή του οπότε πρέπει να του χορηγηθεί αντιβιοτικό. Αν το ζώο παραμένει ζηηρό, κινητικό και τρέφεται κανονικά τότε δεν υπάρχει ανησυχία γιατί ο πλακούντας θα πέσει.

Ο χώρος της γέννας πρέπει να είναι στεγνός και χωρίς ρεύματα αέρα προς αποφυγή υποθερμίας. Σε 30 λεπτά από τη γέννα το νεογέννητο προσπαθεί να θηλάσει γι' αυτό οι μητέρες πρέπει να βρίσκονται σε τέτοια θέση η οποία να επιτρέπει την εύκολη πρόσβασή του στις θηλές. Κατά τον θηλασμό, όταν τα αμνοερίφια είναι όρθια, το κούρεμα γίνεται πιο εύκολα γεγονός που επιτρέπει την καλύτερη επαφή με τη μητέρα τους. Μέσα σε διάστημα δύο ωρών από τη γέννησή τους τα αμνοερίφια πρέπει να

θηλάσουν 50 κυβικά εκατοστά πρωτογάλακτος για κάθε κιλό βάρους και 200-250 κυβικά εκατοστά τις πρώτες 24 ώρες της ζωής τους. Το πρωτόγαλα, εκτός από την παροχή ανοσίας, προστατεύει το νεογέννητο από την υποθερμία καθώς από το περιβάλλον της μήτρας με θερμοκρασία 37,5 βαθμούς Κελσίου βρίσκεται ξαφνικά σε περιβάλλον με πολύ χαμηλότερη θερμοκρασία. Το νεογέννητο πρέπει να θηλάσει το πρωτόγαλα το συντομότερο δυνατό και όχι αργότερα από τρεις ώρες από τη γέννησή του καθώς η απορροφητικότητα του πρωτογάλακτος μειώνεται με την πάροδο του χρόνου και σε διάστημα 24 ωρών παρουσιάζεται σημαντική μείωση. Σε περίπτωση που το νεογέννητο δυσκολεύεται να θηλάσει είτε γιατί η θηλή δεν βρίσκεται σε καλή λειτουργική κατάσταση είτε γιατί η μορφολογία της δεν είναι η κατάλληλη ή γιατί η μητέρα του είναι πρωτόγεννη (αρνάδα ή ριφάδα) και δυσκολεύεται να το βοηθήσει, τότε επεμβαίνουμε και βοηθούμε το νεογέννητο να θηλάσει («τσούρκασμα»). Ζώα ορφανά, ζώα που δεν τα θέλει η μητέρα τους και ζώα πολύδυμα παίρνουν το πρωτόγαλα είτε από άλλη μητέρα της οποίας ψόφησε το δικό της είτε τεχνητά από αυτόματη μηχανή τεχνητού θηλασμού ή μηπιπερό. Δυο μέρες μετά τον τοκετό χορηγούνται στα νεογέννητα ενέσιμη βιταμίνη E και 2 γρ. ενέσιμου σεληνίου. Ο εμβολιασμός επαναλαμβάνεται μετά από 15 μέρες σύμφωνα με τις οδηγίες των κτηνιάτρων.

Η τρομώδης νόσος και η καταπολέμησή της

Γεωργία Απάριν
Κτηνιατρικός Λειτουργός
Κτηνιατρικές Υπηρεσίες

Η τρομώδης νόσος είναι η παλαιότερη νόσος από τις Μεταδοτικές Σπογγώδεις Εγκεφαλοπάθειες (ΜΣΕ) καθώς πρωτοεμφανίστηκε το 1732 στο Ηνωμένο Βασίλειο και αφορούσε αποκλειστικά τα πρόβατα. Η ονομασία *Scrapie* προήλθε από ένα από τα κύρια συμπτώματα της νόσου που είναι ο κνησμός (*scrape*), καθώς τα ασθενή ζώα να ξύνονται έντονα σε τοίχους, πέτρες, δέντρα κ.λπ. Άλλα κλινικά συμπτώματα είναι οι διαταραχές στο βάδισμα και στο τρέξιμο (σαν καλπασμός αλόγου που σέρνει άμαξα) η σιελόρροια, η πτώση του τριχώματος, η απίσχναση, η σπασμωδική κατάρρευση και τελικά ο θάνατος.

Παρόμοια συμπτώματα δεν παρουσιάστηκαν τότε σε κοπάδια με άλλα είδη ζώων. Σήμερα γνωρίζουμε ότι η νόσος προσβάλλει και τις αίγες. Προσβάλλει, κυρίως, ζώα ηλικίας 2 ως 4 χρόνων, όμως, μπορεί να παρουσιαστεί και σε ζώα κάτω των 2 χρόνων. Στην Κύπρο διαγνώστηκε για πρώτη φορά το 1985 στα πρόβατα και το 1986 στις αίγες. Σήμερα, το ποσοστό μόλυνσης στην Κύπρο ανέρχεται σε 7,9% αφού από τις 2.946 εκμεταλλεύσεις αιγοπροβάτων που υπάρχουν παγκύπρια, οι 234 τελούν υπό περιορισμό λόγω τρομώδους νόσου, θεωρούνται δηλαδή ως «μολυσμένες» εκμεταλλεύσεις.

Το αίτιο το οποίο προκαλεί την τρομώδη νόσο δεν έχει πλήρως διευκρινιστεί, όμως, με βάση τα μέχρι στιγμής ερευνητικά δεδομένα ενοχοποιείται μία μεμβρανική γλυκοπρωτεΐνη, η ονομαζόμενη μολυσματική πρωτεΐνη Prion, η οποία δεν μπορεί να ταξινομηθεί στις μέχρι τώρα γνωστές κατηγορίες των μολυσματικών παραγόντων (μικρόβια, ιοί, παράσιτα κ.λπ.). Το Prion σημαίνει ουσιαστικά πρωτεϊνικό μολυσματικό σωματίδιο.

Η πρωτεΐνη Prion βρίσκεται φυσιολογικά στα θηλαστικά σε πολλούς ιστούς του σώματος και ιδιαίτερα σε μεγάλο ποσοστό στον νευρικό ιστό. Τα κύτταρα του οργανισμού έχουν την ικανότητα να διασπούν την πρωτεΐνη αυτή που σχηματίζουν τα νευρικά κύτταρα διατηρώντας έτσι ένα ισοζύγιο στη σύνθεση και διάσπασή της. Από την άλλη, η μολυσματική πρωτεΐνη Prion, που είναι ισόμορφη της φυσιολογικής πρωτεΐνης, δεν έχει μπορεί να διασπαστεί, έτσι με την είσοδο της στον οργανισμό μόνο παράγεται και συσσωρεύεται στα κύτταρα του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος (ΚΝΣ) τα οποία ακολούθως νεκρώνουν. Με τη νέκρωση των κυττάρων του ΚΝΣ σχηματίζονται κενोटόπια που δίδουν στον εγκέφαλο τη χαρακτηριστική εικόνα του σφουγγαριού. Η μολυσματική πρωτεΐνη Prion είναι πολύ ανθεκτική στο περιβάλλον, στις υψηλές θερμοκρασίες, στα διάφορα είδη ακτινοβολίας, ακόμη και στη φορμόλη.

Έχει αποδειχθεί ότι συγκεκριμένοι γονότυποι της πρωτεΐνης Prion προσδίδουν ανθεκτικότητα στο πρόβατο ως προς την τρομώδη νόσο.

Πίνακας κατάταξης σε ομάδες ανθεκτικότητας/ευαισθησίας	
Γονότυπος	Ευαισθησία/ανθεκτικότητα
ARR/ARR	Πρόβατα που είναι γενετικά ανθεκτικά στη νόσο.
ARR/AHQ ARR/ARH ARR/ARQ	Πρόβατα που είναι γενικώς ανθεκτικά στη νόσο, αλλά θα χρειαστούν προσεκτική επιλογή όταν χρησιμοποιηθούν για περαιτέρω εκτροφή.
ARQ/ARQ ARQ/AHQ ARH/ARH AHQ/ARH	Πρόβατα που έχουν γενετικά μικρή ευαισθησία στη νόσο.
ARR/VRQ AHQ/VRQ ARH/VRQ ARQ/VRQ VRQ/VRQ	Πρόβατα που εμφανίζουν υψηλή ευαισθησία στη νόσο και δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για εκτροφή.

Ο κυριότερος τρόπος μετάδοσης της ασθένειας είναι μέσω της κατάποσης του πλακούντα, κάτι το οποίο συνηθίζεται να γίνεται μετά τη γέννα του ζώου. Αποδείχθηκε ότι τα ζώα μπορούν να μολυνθούν και από μολυσμένο χώρο, μολυσμένα υποστατικά, πάχνες κ.λπ.

Ο εντοπισμός της πρωτεΐνης Prion στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα συνιστά την οριστική διάγνωση των Μεταδοτικών Σπογγωδών Εγκεφαλοπαθειών, ανεξάρτητα από την εμφάνιση των κλινικών συμπτωμάτων στο ζώο. Για τον λόγο αυτό η διάγνωση της τρομώδους νόσου των αιγοπροβάτων γίνεται μεταθανάτια μετά από εργαστηριακή εξέταση του εγκεφάλου. Οι διαγνωστικές μέθοδοι που χρησιμοποιούν οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες είναι η μέθοδος της ταχείας δοκιμής, η ιστοπαθολογία και η ανοσοϊστοχημεία. Σε περίπτωση ανεύρεσης πρώτου θετικού κρούσματος σε μια εκμετάλλευση, το δείγμα εξετάζεται με διαφορική δοκιμή ούτως ώστε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο Σπογγώδους Εγκεφαλοπάθειας των Βοοειδών. Μέχρι στιγμής δεν υπάρχουν μέθοδοι θεραπείας για την τρομώδη νόσο.

Νομοθετικό πλαίσιο

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 999/2001 για τη θέσπιση κανόνων πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ορισμένων μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών, σύμφωνα με τις εκάστοτε τροποποιήσεις του.

Πρόληψη

- Σύστημα επιτήρησης.
- Απαγόρευση χρήσης μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφή των μηρυκαστικών.
- Αφαίρεση και καταστροφή με καθορισμένες διαδικασίες των Υλικών Ειδικού Κινδύνου (Η PrPSc στα μολυσμένα ζώα συγκεντρώνεται σε συγκεκριμένες περιοχές του οργανισμού που ονομάζονται Υλικά Ειδικού Κινδύνου/SRM).

Επιτήρηση

- Έλεγχος εγκεφάλων, με τη μέθοδο της ταχείας δοκιμής, σε ζώα (ηλικίας άνω των 18 μηνών, που δεν φέρουν

γονότυπο ARR/ARR) που σφάχθηκαν για ανθρώπινη κατανάλωση και προέρχονταν από μολυσμένες εκμεταλλεύσεις.

- Έλεγχος εγκεφάλων, με τη μέθοδο της ταχείας δοκιμής, σε συγκεκριμένο αριθμό νεκρών ζώων από καθαρές εκμεταλλεύσεις (ηλικίας άνω των 18 μηνών, που δεν φέρουν γονότυπο ARR/ARR). Ο αριθμός των δειγμάτων εξαρτάται από τον ζωικό πληθυσμό του κράτους μέλους.
- Έλεγχος εγκεφάλων σε ζώα που θανατώθηκαν στο πλαίσιο εκστρατείας εκρίζωσης της νόσου.

Έλεγχος και εξάλειψη

- Επιβολή περιοριστικών μέτρων στις εκμεταλλεύσεις όπου επιβεβαιώνεται θετικό κρούσμα τρομώδους νόσου.
- Κατάσχεση και καταστροφή όλων των ζώων που παρουσιάζουν ύποπτα κλινικά συμπτώματα της τρομώδους νόσου με την καταβολή αποζημίωσης στους ιδιοκτήτες των ζώων.

- Εάν υπάρχουν ενδείξεις ότι η εκμετάλλευση όπου βρισκόταν το ζώο όταν ανέκυψαν οι υπόνοιες τρομώδους νόσου δεν είναι, κατά πάσα πιθανότητα, η εκμετάλλευση στην οποία το ζώο ενδέχεται να μολύνθηκε με τη νόσο, τότε η αρμόδια Αρχή μπορεί να θέσει σε επίσημη επιτήρηση όλες τις εκμεταλλεύσεις στις οποίες διακινήθηκε το ζώο.
- Η χρήση κριών για αναπαραγωγή επιτρέπεται μόνον εφόσον αυτοί φέρουν γονότυπο ARR/ARR και των προβατίνων μόνον εφόσον αυτές δεν φέρουν κανένα αλληλόμορφο VRQ.
- Περιορισμός των διακινήσεων από και προς τις εκμεταλλεύσεις που τελούν υπό περιορισμό.
- Έλεγχος εγκεφάλων, με τη μέθοδο της ταχείας δοκιμής, όλων των νεκρών ζώων από τις μολυσμένες εκμεταλλεύσεις (ηλικίας άνω των 18 μηνών, που δεν φέρουν γονότυπο ARR/ARR).
- Εφαρμογή προγράμματος επιλεκτικής αναπαραγωγής στα πρόβατα.

Με την εφαρμογή του προγράμματος αυτού βελτιώθηκε σημαντικά ο πληθυσμός των προβάτων ως προς την ανθεκτικότητα στην τρομώδη νόσο, με αποτέλεσμα το ποσοστό των θετικών προβάτων να έχει μειωθεί κατακόρυφα. Σήμερα, περίπου 98% των προβάτων έχουν τουλάχιστον ένα ανθεκτικό αλληλόμορφο στο γονότυπό τους. Όσον αφορά τις αίγες, έχει εκδοθεί γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφάλειας Τροφίμων (EFSA) αναφορικά με τη γενετική ανθεκτικότητα των αιγών, η οποία θεωρεί την εφαρμογή προγράμματος επιλεκτικής

αναπαραγωγής ως αποτελεσματικό εργαλείο για τον έλεγχο της κλασικής τρομώδους νόσου στις αίγες. Σήμερα το ποσοστό ανθεκτικότητας στις αίγες ανέρχεται ήδη στο 54%.

Άρση των περιοριστικών μέτρων

- Οι περιορισμοί μπορούν να αρθούν όταν όλα τα πρόβατα της εκμετάλλευσης έχουν φθάσει σε καθεστώς ARR/ARR, υπό τον όρο ότι δεν υπάρχουν αίγες στην εκμετάλλευση.
- Οι περιορισμοί ισχύουν για περίοδο δύο ετών, υπό τον όρο ότι δεν έχει εντοπιστεί άλλο θετικό κρούσμα στην εκμετάλλευση.

Υποχρεώσεις των κτηνοτρόφων

- Απαγορεύεται η χρήση μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών στη διατροφή των μηρυκαστικών.
- Οι κριοί αναπαραγωγής πρέπει να έχουν γονότυπο ARR/ARR και οι προβατίνες να μην έχουν το αλληλόμορφο VRQ.
- Σε περίπτωση υπόνοιας μόλυνσης ζώου με ΜΣΕ, ενημερώνεται άμεσα η αρμόδια Αρχή.
- Σε περίπτωση πρώτου θετικού κρούσματος και ενόσω εκκρεμεί το αποτέλεσμα των εργαστηριακών δοκιμών για αποκλεισμό της ύπαρξης της Σπογγώδους Εγκεφαλοπάθειας των Βοοειδών (ΣΕΒ) απαγορεύεται αυστηρώς η αποστολή ζώων στο σφαγείο.
- Οι μετακινήσεις ζώων από τις μολυσμένες εκμεταλλεύσεις πρέπει να είναι σύμφωνα με τις πρόνοιες του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 999/2001, Παράρτημα VII.
- Απαγορεύεται η κοινή βόσκηση με αιγοπρόβατα από μολυσμένες εκμεταλλεύσεις κατά τη διάρκεια της περιόδου τοκετού.
- Ζώα που οδηγούνται στο σφαγείο από μολυσμένες εκμεταλλεύσεις κατακρατούνται μέχρι την έκδοση του αποτελέσματος της ταχείας δοκιμής. Το σφαγείο της κάθε περιοχής σφάζει ζώα από μολυσμένες εκμεταλλεύσεις, καθορισμένη μέρα.

Δημόσια υγεία

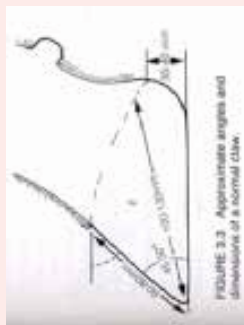
Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA) αναφέρει ότι δεν υπάρχουν επιδημιολογικά στοιχεία που να υποδηλώνουν ότι η τρομώδης νόσος είναι ζωνοσός και δεν μπορεί να μεταδοθεί στον άνθρωπο.

Εποχικές κτηνοτροφικές ασχολίες

Σεπτέμβριος-Οκτώβριος-Νοέμβριος-Δεκέμβριος

Τομείς	
Πτηνοτροφία	Γενικές συστάσεις για τη σωστή διαχείριση νεοσσών γαλοπούλας τις πρώτες 48 ώρες: (α) Οι νεοσσοί τοποθετούνται στο αναθρεπτήριο γρήγορα και ήσυχα, (β) τοποθετούνται δύο ποτίστρες και δύο ταΐστρες για κάθε 100 νεοσσούς, (γ) στις πρώτες 24 ώρες διατηρείται συνεχής φωτισμός, στις επόμενες 24 ώρες παρέχεται μία ώρα σκοτάδι, (δ) χρησιμοποιούνται λάμπες των 80-100 watt ανά θερμοκημιάρα των 600 γαλόπουλων, (ε) ο καθαρός αέρας είναι χρήσιμος, αλλά να αποφεύγεται η δημιουργία ρευμάτων αέρα, (στ) οι νεοσσοί ελέγχονται κάθε δύο ώρες για τυχόν αλλαγές στη συμπεριφορά, (ζ) ανανέωση της τροφής τρεις φορές την ημέρα για επιτάχυνση της κατανάλωσης, (η) καθαρίζεται και ανανεώνεται το νερό τρεις φορές την ημέρα, (θ) αντικαθίσταται η βρεγμένη στρωμνή και (ι) αφήνεται μια ποτίστρα και μια ταΐστρα μετά τις 48 ώρες για κάθε 100 νεοσσούς. Η πιο κρίσιμη περίοδος για τα γαλόπουλα είναι η πρώτη εβδομάδα. Συνήθως το 50% της θνησιμότητας παρατηρείται αυτή την περίοδο, με κυριότερες αιτίες την σιτία και τον συνωστισμό. Γι' αυτό πρέπει να επιθεωρούνται συχνά κατά τη διάρκεια τόσο της ημέρας όσο και της νύκτας.
Χοιροτροφία	Ο διαχωρισμός των φύλων σε διαφορετικές ομάδες στα τελευταία στάδια διατροφής των χοίρων (από 50 κιλά μέχρι 110 κιλά) μπορεί να έχει οφέλη: - Οι αρσενικοί χοίροι έχουν διαφορετικό ρυθμό ανάπτυξης από τους θηλυκούς, όπως επίσης οι αρσενικοί τείνουν να έχουν υψηλότερο ποσοστό άπαχου κρέατος. Αυτό σημαίνει διαφορετική κατανάλωση ζωοτροφιών και καλύτερο φινίρισμα του σφάγιου. - Οι χοίροι παρουσιάζουν λιγότερο επιθετική συμπεριφορά και μικρότερο ανταγωνισμό για τροφή με αποτέλεσμα ομοιόμορφα βάρη εντός της ομάδας και λιγότερο χρόνο για τη διαλογή των χοίρων για πώληση
Κονιλοτροφία	Κατά το τρίμηνο αυτό, επειδή η μέρα μικραίνει, συστήνεται η παροχή πρόσθετου τεχνητού φωτισμού ώστε να συμπληρώνεται συνολικός φωτισμός 15-16 ωρών την ημέρα και να αποφεύγονται οι δυσκολίες στα βατέματα. Παρά την πτώση των θερμοκρασιών, πρέπει να αποφεύγεται το αυστηρό κλείσιμο του υποστατικού, ιδιαίτερα κατά τη νύκτα, γιατί δημιουργεί αυξημένη υγρασία και αύξηση της συγκέντρωσης της αμμωνίας εντός του υποστατικού που είναι η κύρια αιτία για πνευμονίες και απώλειες κουνελιών (μέγιστη ανεκτή ποσότητα εντός του υποστατικού εκτροφής για το διοξείδιο του άνθρακα (CO2) είναι 350ppm, για την αμμωνία (NH3) 10ppm και για το υδρόθειο (H2S) 2ppm. Ο καλός εξεραισμός, η παροχή ισοζυγισμένης και καλής ποιότητας τροφής, η τοποθέτηση άφθονης στεγνής στρωμνής στις φωλιές, η σχολαστική καθαριότητα και απολύμανση των κλουβιών, φωλιών και υποστατικών όπως και η μείωση της νυχούρπανσης εντός του υποστατικού εκτροφής πρέπει να είναι καθημερινό μέλημα των κωνιλοτρόφων. Πρέπει, επίσης, να επιδιώκεται συνεχώς η πρόληψη των ασθενειών παρά η εκ των υστέρων θεραπεία.
Αιγοπροβατοτροφία	Τέσσερις με έξι εβδομάδες πριν τη βαπά, γίνεται έλεγχος της σωματικής κατάστασης των ζώων που πρόκειται να βατευτούν, και στα αδύνατα ζώα γίνεται τόνωση ενώ στα υπέρβαρα δάιατα. Τα έγκυα ζώα έναν μήνα πριν τη γέννα απομονώνονται από το υπόλοιπο κοπάδι, τόσο για προστασία από τα κτηνήματα με άλλα ζώα τα οποία κινούνται γρήγορα μέσα στη μάντρα όσο και για να τύχουν καλύτερης φροντίδας. Για μείωση των απωλειών των νεογέννητων ζώων συστήνεται η λήψη των εξής μέτρων: (α) Απολύμανση του ομφαλού αμέσως μετά τη γέννα, (β) κούρεμα των πίσω άκρων και της ουράς για σκοπούς καθαριότητας, (γ) έλεγχος λειτουργικότητας του μαστού και δυνατότητα θηλάσμου από τα νεογνίδια, (δ) αποφυγή συνωστισμού και (ε) υγιεινές συνθήκες περιβάλλοντος. Αυτή την περίοδο ολοκληρώνονται οι απογαλακτισμοί και η πάχυνση όλων ζώων προορίζονται για σφαγή και έχουν αποκτήσει το κατάλληλο βάρος (30-35 κιλά).
Αγελαδοτροφία	Η σωστή κοπή των νυχιών αποτελεί τη βάση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος υγείας των αγελάδων. Ορισμένες βασικές γνώσεις για το κόψιμο των νυχιών μπορούν να συμβάλουν στη μείωση του κινδύνου τραυματισμού κατά την κοπή. Κάθε σπλή πρέπει να αξιολογηθεί για να αποφευχθεί η υπερβολική κοπή. Συνιστάται όπως η κοπή των νυχιών γίνεται από εκπαιδευμένο προσωπικό. Βήμα 1: Οποιοδήποτε νύχι μεγαλύτερο από 7,5 cm (μήκος) πρέπει να αφαιρείται κάνοντας μια κοπή κάθετα στη σόλα. Αυτό αφήνει ένα τετράγωνο άκρο στο δάκτυλο. Βήμα 2: Το μήκος του νυχιού και το πάχος της σόλας στο δάκτυλο είναι άμεσα συσχετιζόμενα. Το πάχος της σπλής πρέπει να μετρείται στην άκρη του δακτύλου όπου έγινε η κοπή. Οτιδήποτε σε βάθος μεγαλύτερο από 0,625 cm μπορεί να αφαιρεθεί. Βήμα 3: Το βάθος της πτέρνας πρέπει να μετράται ακριβώς κάτω από τη γραμμή του τριχώματος μέχρι το κάτω μέρος. Κόβεται μόνον όταν η μέτρηση είναι μεγαλύτερη από περίπου 3,75 cm. Βήμα 4: Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας κοπής πρέπει να επιτυγχάνεται μια επίπεδη επιφάνεια μεταξύ του εσωτερικού και του εξωτερικού δακτύλου. Πηγή: http://cmrmapsconverted.jhmc.us

Καταβολή λατομικών και μεταλλευτικών δικαιωμάτων

Αντώνης Αντωνίου
Λειτουργός Μεταλλείων
Υπηρεσία Μεταλλείων

Η Υπηρεσία Μεταλλείων είναι η αρμόδια Αρχή για την εφαρμογή της περί Μεταλλείων και Λατομείων και της περί Εκρηκτικών Υλών νομοθεσίας. Είναι, επίσης, σύμβουλος του κράτους σε τεχνικά θέματα που σχετίζονται με τον ορυκτό πλούτο της χώρας και ενεργεί ως σύνδεσμος μεταξύ Κυβέρνησης, μεταλλευτικών εταιρειών και ερευνητών.

Ο στρατηγικός στόχος της Υπηρεσίας είναι η διασφάλιση της αιεφόρου διαχείρισης των ορυκτών κοιτασμάτων που ερμηνεύεται ως η διασφάλιση της αυτάρκειας της χώρας σε διαθέσιμα (αδειοδοτημένα) αποθέματα των ορυκτών κοιτασμάτων για την ικανοποίηση των αναγκών της σε βάθος χρόνου. Η αδειοδότηση των ερευνών για τον εντοπισμό και την αξιολόγηση των ορυκτών κοιτασμάτων όπως και η αδειοδότηση των μεταλλείων και των λατομείων αποτελούν σημαντικές παραμέτρους για την αιεφόρο διαχείριση των κοιτασμάτων αυτών καθότι διασφαλίζουν τη συνέχεια της επάρκειας διαθέσιμων αποθεμάτων ορυκτών πρώτων υλών για τις ανάγκες της χώρας και των εξαγωγών.

Σημαντική, επίσης, παράμετρος για την αιεφόρο διαχείριση των ορυκτών κοιτασμάτων είναι η ορθολογική και σωστή λειτουργία των μεταλλείων και των λατομείων, δηλαδή η τήρηση, από μέρους των επιχειρήσεων του τομέα, των σχετικών κανονισμών και όρων των αδειών τους, η εφαρμογή των προσηφορότερων μεθόδων για την ελαχιστοποίηση των οχλήσεων που δημιουργούνται κατά τη λειτουργία των μεταλλείων και των λατομείων και η αποκατάσταση και επαναχρησιμοποίηση της γης στις περιοχές που διαταράχθηκαν από τις εξορυκτικές εργασίες. Παράλληλα, από τους αδειούχους καταβάλλονται στην Υπηρεσία Μεταλλείων μεταλλευτικά και λατομικά δικαιώματα που είναι ανάλογα με την ποσότητα των προϊόντων που διαθέτουν στην αγορά.

Οι λατομικές και μεταλλευτικές δραστηριότητες ικανοποιούν μεν ζωτικές οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες, αλλά, αναμφίβολα, προκαλούν όχληση είτε από τη λειτουργία είτε από τη μεταφορά υλικών σε δημόσιους δρόμους. Για τον λόγο αυτό, και ως αποζημίωση για την όχληση, παραχωρείται από την Υπηρεσία Μεταλλείων στις επηρεαζόμενες κοινότητες μέρος των δικαιωμάτων. Στην περίπτωση των λατομικών υλικών παραχωρείται στις

επηρεαζόμενες κοινότητες το 75% των δικαιωμάτων και για τα μεταλλεύματα το 40%. Τα ποσά αυτά χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση των αναπτυξιακών έργων τους, σε συνεννόηση με τον οικείο Έπαρχο.

Το υπόλοιπο ποσοστό των δικαιωμάτων αυτών διατίθεται από τη Δημοκρατία για την αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημιάς η οποία έχει προκληθεί ως αποτέλεσμα της λειτουργίας παλαιών ή παράνομων λατομείων ή μεταλλείων. Επίσης, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για σκοπούς ερευνών από το κράτος για την αιεφόρο εκμετάλλευση των μεταλλευμάτων και των λατομικών υλικών. Σήμερα το μεγαλύτερο ποσοστό των δικαιωμάτων χρησιμοποιείται για τη διαμόρφωση του μεταλλείου Αμιάντου, της οποίας η εξέλιξη είναι ήδη αισθητή. Συνέχεια για αποκατάσταση θα έχουν τα παλιά εγκαταλελειμμένα μεταλλεία τα οποία λειτούργησαν μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980 και βρίσκονται διάσπαρτά στις παρυφές του Τροόδου.

Όσον αφορά τα μεταλλεύματα, καταβάλλονται τα ακόλουθα δικαιώματα αναλόγως του είδους του προϊόντος που διατίθεται:

Μη εμπλουτισμένα μεταλλεύματα	5% της αξίας
Εμπλουτισμένα μεταλλεύματα	2,5% της αξίας
Ιζήματα, άλατα ή ενώσεις μετάλλων	2,5% της αξίας
Μέταλλα ή κράματα	1% της αξίας
Οποιαδήποτε άλλη κατηγορία	5% της αξίας

Όσον αφορά τα λατομικά υλικά, καταβάλλονται τα ακόλουθα δικαιώματα αναλόγως του είδους του προϊόντος που διατίθεται:

Ογκόλιθοι για οποιαδήποτε χρήση, παραδοσιακοί μικροί λίθοι οικοδομής	0,40 ευρώ ανά τόνο
Άμμος, σκύρα και μείγμα σκύρων και άμμου	0,40 ευρώ ανά τόνο
Χαβάρα, χαβαροχάλικα, χώμα ή/και άλλα λατομικά υλικά για γενικές επικωματώσεις	0,40 ευρώ ανά τόνο
Γύψος ή προϊόντα του	0,40 ευρώ ανά τόνο
Ούμπρα, ώχρα, σιέννα	5% της αξίας ή 0,40 ευρώ ανά τόνο, ό,τι είναι μεγαλύτερο
Ασβέστης, μπεντονιτικοί άργιλοι, τσιμέντο ή κλίνκερ	0,40 ευρώ ανά τόνο
Τούβλα	1,71 ευρώ ανά χιλιάδα
Κεραμίδια	1,03 ευρώ ανά χιλιάδα
Οποιαδήποτε λατομικά υλικά ή προϊόντα τους, που εξορύσσονται και διατίθενται από περιοχές που δεν καλύπτονται από προνόμιο λατομείου	1,25 ευρώ ανά τόνο

Φόρτωση γύψου στο καράβι για εξαγωγή του στο Ισραήλ ως πρώτης ύλης για παραγωγή γυψοσανίδων

Όπου αξία σημαίνει:

- (α) σχετικά με τα μεταλλεύματα, τα λατομικά υλικά ή τα προϊόντα τους που εξέρχονται από τη Δημοκρατία, η αξία F.O.B., η οποία είναι η τιμή του τιμολογίου που αποστέλλεται στον αγοραστή, και
- (β) σχετικά με τα μεταλλεύματα, τα λατομικά υλικά ή τα προϊόντα τους που διατίθενται επιτόπια, την πραγματική τιμή διάθεσης.

Ο Επιθεωρητής Μεταλλείων και κάθε εξουσιοδοτημένο από αυτόν πρόσωπο (προσωπικό Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης, προσωπικό Επαρχιακών Διοικήσεων και προσωπικό τοπικών Αρχών) όπως και κάθε μέλος της Αστυνομικής Δύναμης δικαιούνται να ελέγχουν τα βιβλία και τα αντίγραφα των δελτίων μεταφοράς στον χώρο της λατόμησης, μεταφοράς, διάθεσης, πώλησης ή χρησιμοποίησης, και σε περίπτωση παράβασης, δικαιούνται να απαιτούν την άμεση καταβολή των δικαιωμάτων και επιπλέον να επιβάλλουν εξώδικο πρόστιμο.

Με σκοπό την ορθή καταβολή των μεταλλευτικών και λατομικών δικαιωμάτων και τη διασφάλιση των εσόδων της Δημοκρατίας και των επηρεαζόμενων κοινοτήτων, πραγματοποιούνται από την Υπηρεσία Μεταλλείων συχνοί έλεγχοι των λογιστηρίων των επιχειρήσεων του τομέα καθώς και έλεγχοι στα λατομεία και στα φορτηγά μεταφοράς υλικών. Αναμφίβολα, όμως, η ουσιαστική συμβολή των τοπικών Αρχών θα ενισχύσει και βελτιώσει την προσπάθεια καταστολής ενδεχόμενης αποφυγής καταβολής των δικαιωμάτων.

Λατομείο παραγωγής διαβασικών αδρανών υλικών

Λατομείο ασβεστιτικού ψαμμίτη παραγωγής άμμου

Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών

Ιωάννα Κωνσταντινίδου
Λειτουργός Περιβάλλοντος Α΄
Τμήμα Περιβάλλοντος

Το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι το σημείο επαφής για τις διεθνείς και ευρωπαϊκές πολιτικές που σχετίζονται με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών όσον αφορά την περιβαλλοντική διάσταση. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να εφαρμόζει μια περιβαλλοντικά αειφόρα, οικονομικά δίκαιη, κοινωνικά υπεύθυνη και πολιτισμικά ευαίσθητη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.

Σημαντικά νομικά εργαλεία είναι το Πρωτόκολλο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Περιοχών, ως μέρος της Σύμβασης της Βαρκελώνης του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών, και η Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή στην Ευρώπη της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Παράκτιων Ζωνών. Το Πρωτόκολλο του Προγράμματος Περιβάλλοντος αφορά τα 21 κράτη της Μεσογείου και την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ η Σύσταση αφορά τα 22 παράκτια κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28.

Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο, «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών» σημαίνει τη δυναμική διαδικασία για την αειφόρο διαχείριση και χρήση των παράκτιων ζωνών, λαμβάνοντας υπόψη τον ίδιο χρόνο ευθραυστότητας των παράκτιων οικοσυστημάτων και τοπίων, την ποικιλία των δραστηριοτήτων και χρήσεων, των αλληλεπιδράσεων, της ναυτιλιακής κατεύθυνσης συγκεκριμένων δραστηριοτήτων και χρήσεων και της επίδρασής της τόσο στο θαλάσσιο όσο και στο χερσαίο τμήμα.

Εθνικό πλαίσιο αναφοράς

Η Κύπρος, ως παράκτιο κράτος, καλείται να προχωρήσει με τη διαχείριση των παράκτιων περιοχών και την αειφόρο χρήση των παράκτιων πόρων. Μερικές από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει αφορούν την υπερσυγκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων και του πληθυσμού στις παράκτιες περιοχές, την ανάπτυξη υποδομών και οικοδομών επηρεάζοντας παράκτιους και θαλάσσιους πόρους, την απώλεια της εύφορης γεωργικής γης, τον κατακερματισμό της λήψης αποφάσεων σχετικά με τις πολιτικές και τις δράσεις που αφορούν την παράκτια ανάπτυξη, την έλλειψη ορθής αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων του περιβάλλοντος και την περιορισμένη περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση.

Στις πιο πάνω οικονομικές δραστηριότητες περιλαμβάνονται η γεωργία και βιομηχανία, η αλιεία / υδατοκαλλιέργεια, ο τουρισμός, οι αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες, η παράκτια υποδομή, οι ενεργειακές εγκαταστάσεις, τα λιμάνια, οι μαρίνες και τα αλιευτικά καταφύγια, οι θαλάσσιες δραστηριότητες και η χρήση παράκτιων φυσικών πόρων.

Πέρα από τις πιο πάνω προκλήσεις, στην παράκτια ζώνη παρουσιάζονται πιέσεις που αφορούν την υπεράντληση φυσικών πόρων και την υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων, την υποβάθμιση της ποιότητας του νερού και του θαλάσσιου περιβάλλοντος, την εξάντληση των υδάτινων πόρων, την επιτάχυνση της διάβρωσης, τη συσσώρευση της ρύπανσης από διάφορες πηγές, την αύξηση της οικοδόμησης και ανάπτυξης έργων υποδομής λόγω πληθυσμιακής συγκέντρωσης και τουρισμού, την κακή διαχείριση των αστικών, βιομηχανικών και γεωργικών λυμάτων που διοχετεύονται στη θάλασσα, καθώς και την αύξηση κινδύνου λόγω κλιματικής αλλαγής.

Το συνολικό μήκος της ακτογραμμής της Κύπρου είναι 772 χλμ., εκ των οποίων τα 404 χλμ. (56%) δεν βρίσκονται υπό τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα στην Κύπρο, εκτός από τη Λευκωσία, είναι παράκτια (Λεμεσός, Λάρνακα και Πάφος), αντιπροσωπεύοντας το 48% του συνολικού πληθυσμού. Το 50% του πληθυσμού κατοικεί και εργάζεται στην παράκτια ζώνη, ενώ το 90% της τουριστικής ανάπτυξης πραγματοποιήθηκε την περίοδο 1980-1990 στις παράκτιες περιοχές. Το 40-60% του ΑΕΠ αφορά παράκτιες δραστηριότητες. Στο δίκτυο Natura 2000 εντάχθηκαν δεκαπέντε (15) παράκτια και θαλάσσιες περιοχές, ενώ σύντομα αναμένεται να ενταχθούν ακόμη δύο (2). Το 2015 οι περιοχές που είχαν ενταχθεί στο δίκτυο παρακολούθησης της ποιότητας των νερών κολύμβησης ήταν 113, από τις οποίες οι 57 βραβεύτηκαν με τη Γαλάζια Σημαία.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, είναι απαραίτητο να εφαρμοστεί μια περιβαλλοντικά αειφόρος, οικονομικά δίκαιη, κοινωνικά υπεύθυνη και πολιτισμικά ευαίσθητη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Η Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Περιοχών (ΟΔΠΠ) αποτελεί ένα εργαλείο συντονισμού όλων των διαδικασιών άσκησης πολιτικής που έχουν επίδραση στην παράκτια ζώνη ώστε να διασφαλίζεται η αειφόρος ανάπτυξή τους.

Αναφορικά με τις οικονομικές επιδράσεις σημειώνεται ότι η ΟΔΠΠ αποτελεί εργαλείο της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής της ΕΕ και στοχεύει στη Γαλάζια Ανάπτυξη. Διευκολύνοντας την αειφόρο ανάπτυξη και τις επενδύσεις στον παράκτιο και θαλάσσιο χώρο, η ΟΔΠΠ θα συμβάλει στη γαλάζια οικονομία της Κύπρου για ανάπτυξη και απασχόληση. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο οικονομικός ρόλος της ΟΔΠΠ επεκτείνεται ανάμεσα στη στεριά και στη θάλασσα, με δραστηριότητες όπως υπεράκτια αιολική ενέργεια, υποθαλάσσια καλώδια και αγωγοί μεταφοράς, ναυτιλία, αλιεία, υδατοκαλλιέργειες, τουρισμός, κ.ά., η ΟΔΠΠ σε συνδυασμό με τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό θα συντονίσει τις πολιτικές που διέπουν αυτές τις δραστηριότητες ώστε να αποφευχθεί ο ανταγωνισμός για τον χώρο και η άσκηση πίεσης σε πολύτιμους πόρους.

Αντίστοιχα, σε ό,τι αφορά τις κοινωνικές επιδράσεις, η ΟΔΠΠ θα συμβάλει στη διεύρυνση της απασχόλησης με γαλάζιες θέσεις εργασίας, στη μείωση του χρόνου διεκπεραίωσης της εργασίας λόγω συντονισμού πολιτικών και στη βελτίωση της πληροφόρησης που λαμβάνει ο πολίτης.

Εθνική Στρατηγική για την ΟΔΠΠ

Με σκοπό την αειφόρο διαχείριση και χρήση των παράκτιων ζωνών, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία των παράκτιων οικοσυστημάτων, την ποικιλότητα των δραστηριοτήτων και χρήσεων και τις επιπτώσεις τους στον θαλάσσιο και παράκτιο χώρο, η Κύπρος θα πρέπει να θεσπίσει την εθνική Στρατηγική για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Περιοχών (ΟΔΠΠ). Η υποχρέωση αυτή απορρέει από το Πρωτόκολλο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης

Παράκτιων Περιοχών, της Σύμβασης της Βαρκελώνης, καθώς και τη Σύσταση σχετικά με την εφαρμογή στην Ευρώπη της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών (2002/413/ΕΚ).

Το Τμήμα Περιβάλλοντος, σε συνεργασία με το Περιφερειακό Κέντρο Δράσεων Προτεραιότητας του Μεσογειακού Σχεδίου Δράσης (PAP/RAC) του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (MAP-UNEP), εκπόνησε την πρώτη Εθνική Στρατηγική για την ΟΔΠΠ, το λεγόμενο Πρόγραμμα Διαχείρισης Παράκτιων Περιοχών (CAMP-Cyprus), την περίοδο 2006-2008, με πιλοτική εφαρμογή στην περιστασιακή περιοχή της Λάρνακας. Ο στόχος του Προγράμματος ήταν η ενδυνάμωση των υφιστάμενων πολιτικών και πρακτικών που εμπλέκονται και επηρεάζουν τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Ο στόχος αυτός προωθήθηκε μέσα από έξι (6) δραστηριότητες που αφορούν μεθοδολογίες και εργαλεία. Το Πρόγραμμα αποσκοπούσε στην επεξήγηση και ανάδειξη μεθόδων, πρακτικών, εμπειριών και εργαλείων για διαχείριση παράκτιων περιοχών, στην καλύτερη πληροφόρηση και δημιουργία συναντίληψης μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, όπως αρμόδιων Υπηρεσιών, τοπικών Αρχών και άλλων οργανισμών, για τα προβλήματα και τις προοπτικές ανάπτυξης και προστασίας των παράλιων πόρων μέσα από τη συμμετοχή τους στο Πρόγραμμα και στην ένταξη κατάλληλων μέτρων και εργαλείων στο θεσμικό πλαίσιο της Κύπρου.

Η δεύτερη Εθνική Στρατηγική για ΟΔΠΠ καλύπτει την περίοδο 2018-2028 και θα συμπληρωθεί με το Σχέδιο Δράσης, το οποίο θα λαμβάνει τις αναγκαίες δράσεις για τη συντονισμένη αντιμετώπιση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ ξηράς και θάλασσας (land-sea interaction) καθώς και των δραστηριοτήτων στον θαλάσσιο και παράκτιο χώρο. Η Στρατηγική αυτή στοχεύει στην υιοθέτηση ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού και διαχείρισης παράκτιων περιοχών σε συνδυασμό με την επίτευξη καλύτερου συντονισμού όλων των διαδικασιών και των αρμόδιων φορέων ή μηχανισμών άσκησης πολιτικής που έχουν επίδραση στην παράκτια ζώνη, ώστε να διασφαλίζεται η αειφόρος ανάπτυξή τους μέσω της ολοκληρωμένης προσέγγισης. Η Στρατηγική συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Θάλασσα» 2014-2020.

Γεωγραφική κάλυψη της Στρατηγικής

Η γεωγραφική κάλυψη της εθνικής Στρατηγικής και του σχεδίου Δράσης για την ΟΔΠΠ είναι η περιοχή της Μεσογείου Θάλασσας, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 1 της Σύμβασης της Βαρκελώνης. Η περιοχή αυτή περιλαμβάνει την παράκτια ζώνη της Κυπριακής Δημοκρατίας και οριοθετείται από:

- α) το θαλάσσιο όριο των παράκτιων ζωνών, το οποίο είναι το εξωτερικό όριο των χωρικών υδάτων της Κυπριακής Δημοκρατίας (12 ναυτικά μίλια), και
- β) το χερσαίο όριο των παράκτιων ζωνών, το οποίο είναι το όριο των ανάλογων παράκτιων μονάδων, το οποίο ορίστηκε με πολυκριτηριακή ανάλυση.

Για την πολυκριτηριακή ανάλυση η οποία χρησιμοποιήθηκε για τον ορισμό του χερσαίου τμήματος της παράκτιας

ζώνης επιλέχθηκαν κριτήρια που αφορούν το φυσικό περιβάλλον, το πολιτιστικό περιβάλλον, την απόσταση από την ακτογραμμή, το κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον και το τοπίο.

Ομάδα Εργασίας Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Περιοχών (ΟΕ-ΘΧΣ/ΟΔΠΠ)

Το Υπουργικό Συμβούλιο με Απόφασή του, το 2012, ενέκρινε τη σύσταση Ομάδας Εργασίας για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό (ΘΧΣ), υπό τον συντονισμό του Τμήματος Εμπορικής Ναυτιλίας. Προς επίτευξη του συντονισμού και συνοχής των δύο συμπληρωματικών εργαλείων ΘΧΣ και ΟΔΠΠ της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής, το Υπουργικό Συμβούλιο με απόφαση του, το 2013, ενέκρινε τη διεύθυνση των όρων εντολής της Ομάδας Εργασίας για να εξετάσει τα θέματα της ΟΔΠΠ, υπό τον συντονισμό του Τμήματος Περιβάλλοντος και τη μετονομασία της ομάδας σε «Ομάδα Εργασία για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό και την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων περιοχών» (ΟΕ-ΘΧΣ/ΟΔΠΠ).

Σκοπός της ΟΕ-ΘΧΣ/ΟΔΠΠ σε σχέση με την ΟΔΠΠ είναι η ανάπτυξη των προτεραιοτήτων, στόχων και δράσεων στο πλαίσιο της Στρατηγικής για την ΟΔΠΠ στην Κύπρο. Ο ρόλος της ΟΕ-ΘΧΣ/ΟΔΠΠ είναι ο συντονισμός των διαδικασιών υλοποίησης της πολιτικής που έχουν επίδραση στη θαλάσσια περιοχή και την παράκτια ζώνη της Κύπρου, με σκοπό την εξασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξής τους.

Ενημέρωση του κοινού

Πριν τον καθορισμό του χερσαίου ορίου της παράκτιας ζώνης πραγματοποιήθηκαν δημόσιες διαβουλεύσεις, τον Μάρτιο μέχρι το Μάιο του 2017, με μια κεντρική ημερίδα στη Λευκωσία και τρεις επαρχιακές ημερίδες στη Λάρνακα-Αμμόχωστο, Λεμεσό και Πάφο-Λευκωσία. Παράλληλα, ετοιμάστηκαν ενημερωτικά δελτία και έγιναν παρουσιάσεις στην ΟΕ-ΘΧΣ/ΟΔΠΠ και σε άλλα σχετικά προγράμματα. Η τελική παρουσίαση της Στρατηγικής πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2018.

Το Μεσογειακό Σχέδιο Δράσης (PAP/RAC) του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (MAP-UNEP) προωθεί τον εορτασμό της Ημέρας της Ακτής στις 25 Σεπτεμβρίου κάθε έτους στις μεσογειακές χώρες. Η Ημέρα της Ακτής είναι ημέρα αφιερωμένη στην προστασία του φυσικού παράκτιου περιβάλλοντος, λαμβανομένης υπόψη την αλληλεπίδρασή της με τον άνθρωπο και τις κοινωνικο-οικονομικές δραστηριότητες του. Η πρωτοβουλία αυτή επιδιώκει την αύξηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης για την αξία της ακτής και την εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης και σχεδιασμού των παράκτιων ζωνών, στοχεύοντας στους τομείς χάραξης πολιτικής, στην ακαδημαϊκή κοινότητα, στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, στους μη κυβερνητικούς οργανισμούς και στην τοπική κοινωνία.

Σχετική πληροφόρηση υπάρχει στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος στη διεύθυνση www.moa.gov.cy/environment

Περιβαλλοντικός Θόρυβος

Ιωάννα Κωνσταντινίδου
Λειτουργός Περιβάλλοντος Α΄
Τμήμα Περιβάλλοντος

Ένας από τους βασικούς στόχους της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος είναι η προστασία των πολιτών από τον θόρυβο. Η Οδηγία 2002/49/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου αποβλέπει στον «καθορισμό μιας κοινής προσέγγισης για την αποφυγή, πρόληψη ή περιορισμό, βάσει ιεράρχησης προτεραιοτήτων, των δυσμενών επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένης της ενόχλησης από έκθεση στον περιβάλλοντα θόρυβο».

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, οι περί Αξιολόγησης και Διαχείρισης του Περιβαλλοντικού Θορύβου Νόμοι 2004 έως 2007 (στο εξής: Νόμος για τον περιβαλλοντικό θόρυβο), οι οποίοι εναρμόνισαν την Οδηγία, επιβάλλουν τις ακόλουθες δράσεις:

- (i) προσδιορισμό της έκθεσης στον περιβάλλοντα θόρυβο με χαρτογράφηση θορύβου,
- (ii) θέσπιση σχεδίων δράσης βασισμένων στα αποτελέσματα της χαρτογράφησης του θορύβου,
- (iii) μέριμνα ώστε να είναι διαθέσιμες στο κοινό πληροφορίες σχετικά με τον περιβάλλοντα θόρυβο.

Περιβαλλοντικός θόρυβος και επιπτώσεις

Ο «περιβαλλοντικός θόρυβος» σημαίνει τους ανεπιθύμητους ή επιβλαβείς θορύβους που δημιουργούνται από ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως θόρυβοι που εκπέμπονται από τα μέσα μεταφοράς, από οδικές, σιδηροδρομικές και αεροπορικές μεταφορές και από χώρους βιομηχανικής δραστηριότητας. Ο νόμος για τον περιβαλλοντικό θόρυβο καλύπτει τον θόρυβο στον οποίο εκτίθενται οι άνθρωποι, ιδίως σε περιοχές πυκνής δόμησης, σε δημόσια πάρκα ή άλλες ήσυχες περιοχές πολεοδομικών συγκροτημάτων, σε ήσυχες περιοχές της υπαίθρου, καθώς και κοντά σε σχολεία, νοσοκομεία, και άλλα κτήρια και περιοχές ευαίσθητες σε θόρυβο. Ο νόμος δεν καλύπτει τους θορύβους που προκαλούνται από το ίδιο το εκτιθέμενο πρόσωπο, τις οικιακές δραστηριότητες, τους γείτονες, τον χώρο εργασίας, τα μεταφορικά μέσα ή από στρατιωτικές δραστηριότητες μέσα σε στρατιωτικές περιοχές.

Η έκθεση σε ανεπιθύμητο θόρυβο απειλεί τη δημόσια υγεία, με αντίκτυπο στην κοινωνία. Συγκεκριμένα, μπορεί να προκαλέσει διαταραχές ύπνου, να επηρεάσει τη γνωστική λειτουργία σε μαθητές και να προκαλέσει φυσιολογικές αντιδράσεις στρες. Το στρες μπορεί να προκαλέσει την παραγωγή ορισμένων ορμονών οι οποίες ενδέχεται να οδηγήσουν σε διάφορες ενδιάμεσες επιδράσεις όπως η αύξηση της αρτηριακής πίεσης. Κατά τη διάρκεια μιας παρατεταμένης περιόδου έκθεσης, οι επιδράσεις αυτές ενδέχεται, με τη σειρά τους, να αυξήσουν τον κίνδυνο καρδιαγγειακής νόσου και ψυχιατρικών διαταραχών. Οι επιπτώσεις της έκθεσης σε θόρυβο επηρεάζουν την εθνική οικονομία, οδηγώντας σε απώλεια της παραγωγικότητας των εργαζομένων, επιβάρυνση των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και υποτίμηση της αξίας της ακίνητης περιουσίας.

Έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος αναφέρει ότι περισσότεροι από 125 εκατομμύρια Ευρωπαίοι επηρεάζονται από επίπεδα θορύβου οδικής κυκλοφορίας άνω των 55 ντεσιμπέλ για τον δείκτη ημέρας-βραδιού-νύκτας, ενώ 3.300.000 Ευρωπαίοι επηρεάζονται από επίπεδα θορύβου αεροπορικής κυκλοφορίας και βιομηχανικών εγκαταστάσεων, αντίστοιχα. Με βάση τα στοιχεία αυτά, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

επεξεργάζεται επί του παρόντος αναθεωρημένες κατευθυντήριες γραμμές για τον θόρυβο στην Ευρώπη, οι οποίες αναμένεται να παρουσιάσουν σύγχρονα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τις επιπτώσεις του θορύβου στην υγεία και επικαιροποιημένες συστάσεις σχετικά με τα αποδεκτά επίπεδα έκθεσης.

Στρατηγική Χαρτογράφηση Θορύβου

Το Τμήμα Περιβάλλοντος, ως αρμόδια Αρχή για την εφαρμογή του περιβαλλοντικού θορύβου, μεριμνά για την προστασία των πολιτών από τον θόρυβο, μέσω της αποφυγής, πρόληψης ή περιορισμού των δυσμενών επιπτώσεών του από την οδική και αεροπορική κυκλοφορία και τους χώρους βιομηχανικών δραστηριοτήτων.

Ο προσδιορισμός της έκθεσης στον περιβάλλοντα θόρυβο με χαρτογράφηση θορύβου, καθώς και η θέσπιση σχεδίων δράσης βασισμένων στα αποτελέσματα της χαρτογράφησης του θορύβου, αποτελεί υποχρέωση της Κύπρου προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την υποβολή, ανά πέντε έτη, των Στρατηγικών Χαρτών Θορύβου και Σχεδίων Δράσης. Ο πρώτος γύρος της χαρτογράφησης του θορύβου ολοκληρώθηκε το 2008, ο δεύτερος ολοκληρώθηκε το 2015 και ο τρίτος ολοκληρώθηκε τον Αύγουστο του 2018.

Συγκεκριμένα, ο πρώτος γύρος αφορούσε την κυκλοφορία άνω των 6 εκατομμυρίων οδικών κινήσεων ανά έτος στα πολεοδομικά συγκροτήματα Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου. Αντίστοιχα, ο δεύτερος γύρος αφορούσε τα πολεοδομικά συγκροτήματα Λευκωσίας και Λεμεσού, ενώ ο τρίτος γύρος αφορά τα πολεοδομικά συγκροτήματα Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας με πληθυσμό μεγαλύτερο των 100.000 κατοίκων και τους οδικούς άξονες όπου καταγράφεται κυκλοφορία άνω των 3 εκατομμυρίων οδικών κινήσεων ανά έτος. Στο πλαίσιο του τρίτου γύρου θα προκηρυχθεί προσφορά για τη στρατηγική χαρτογράφηση του θορύβου στο πολεοδομικό συγκρότημα Πάφου. Μετά την οριστικοποίηση των Στρατηγικών Χαρτών Θορύβου και των Σχεδίων Δράσης, το Τμήμα Περιβάλλοντος θα προωθήσει τη δημοσίευση Διατάγματος για την εφαρμογή των δράσεων μείωσης του θορύβου μέχρι το 2022.

Ενημέρωση του κοινού

Στο πλαίσιο του τρίτου γύρου της Στρατηγικής Χαρτογράφησης Θορύβου πραγματοποιήθηκε διαβούλευση για την ενημέρωση του κοινού για τους Στρατηγικούς Χάρτες Θορύβου και τα Σχέδια Δράσης των πολεοδομικών συγκροτημάτων Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας, πριν την οριστικοποίησή τους. Η ημερίδα επικεντρώθηκε στην ενημέρωση των δήμων και κοινοτήτων των πολεοδομικών συγκροτημάτων Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας για τον θόρυβο που εκπέμπεται από μεταφορικά μέσα σε οδικούς άξονες και αεροδρόμια, καθώς και από χώρους βιομηχανικής δραστηριότητας, με στόχο να αξιολογηθούν τα μέτρα. Μερικά μέτρα είναι οι βελτιώσεις οδικών αξόνων,

ο περιορισμός της κυκλοφορίας βαρέων οχημάτων κατά τις νυκτερινές ώρες, η τοποθέτηση αντιθρομβικών πετασμάτων σε ευαίσθητους δέκτες, η ενίσχυση του δικτύου δημόσιων μεταφορών, η προώθηση «πράσινων» μεταφορών όπως ηλεκτρικά οχήματα και η εγκατάσταση συστήματος παρακολούθησης του θορύβου από αεροπορικές κινήσεις στον Διεθνή Αερολιμένα Λάρνακας.

Παράλληλα, σημαντική θεωρείται και η ενημέρωση των μελετητικών γραφείων που εκπονούν περιβαλλοντικές μελέτες, με απώτερο σκοπό οι Στρατηγικοί Χάρτες Θορύβου να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση του θορύβου από την κατασκευή και λειτουργία οδικών αξόνων, βιομηχανικών εγκαταστάσεων και άλλων έργων.

Η ποιοτική κατάσταση των υπόγειων υδατικών συστημάτων της Κύπρου

Μιχάλης Ρήγας
Γεωλογικός Λειτουργός
Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης

Τον Δεκέμβριο του 2006 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσαν την Οδηγία 2006/118 ΕΚ, η οποία αφορά την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση και σκοπó έχει τη θέσπιση ειδικών μέτρων για την πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης των υπόγειων υδάτων. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται τόσο η αξιολόγηση της χημικής κατάστασης των υπόγειων υδάτων όσο και ο εντοπισμός και η αναστροφή ανοδικών τάσεων στις συγκεντρώσεις των ρύπων. Για την αξιολόγηση της χημικής κατάστασης λαμβάνονται υπόψη τα «ποιοτικά όρια», τα οποία ορίζονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, και οι «ανώτερες αποδεκτές τιμές», οι οποίες ορίζονται από τα κράτη μέλη.

Συγκεκριμένα, η Οδηγία 2006/118 ΕΚ έχει θεσπίσει ποιοτικά όρια για τα νιτρικά άλατα (NO₃) στα 50 mg/l και για κάθε φυτοφάρμακο στα 0,1 mg/l (με ποιοτικό όριο τα 0,5 mg/l για τα συνολικά φυτοφάρμακα). Επιπλέον, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει καθορίσει ανώτερες αποδεκτές τιμές, σε επίπεδο υπόγειου υδατικού συστήματος, για το αρσενικό (As), το κάδμιο (Cd), τον μόλυβδο (Pb), τον υδράργυρο (Hg), το αμμώνιο (NH₄), τα χλωριούχα ιόντα (Cl), τα θειικά ιόντα (SO₄), την αγωγιμότητα (Ec), το τριχλωροαιθυλένιο (C₂HCl₃) και το τετραχλωροαιθυλένιο (C₂Cl₄).

δίκτυα παρακολούθησης τα οποία αποτελούνται από 92 σταθμούς παρακολούθησης για την πρώτη Οδηγία και 252 για τη δεύτερη και οι οποίοι καλύπτουν όλα τα υπόγεια υδατικά συστήματα τα οποία βρίσκονται στις περιοχές, όπου η Κυπριακή Δημοκρατία ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο.

Στους εν λόγω σταθμούς πραγματοποιούνται δειγματοληψίες δύο φορές ανά έτος, μια την περίοδο Μαρτίου - Απριλίου και μια την περίοδο Οκτωβρίου - Νοεμβρίου, τα δε δείγματα αναλύονται από το Χημείο του Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης και το Κρατικό Χημείο.

Δίκτυα παρακολούθησης

Δίκτυα παρακολούθησης ποιοτικής κατάστασης υπόγειων υδατικών συστημάτων

Στο πλαίσιο των Οδηγιών 2006/118 ΕΚ και 1991/676/ΕΟΚ το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, σε συνεργασία και με άλλα κυβερνητικά τμήματα, έχει σχεδιάσει και λειτουργεί

Κατάσταση υπόγειων υδατικών συστημάτων

Η ποιοτική κατάσταση των υπόγειων υδατικών συστημάτων είναι συνάρτηση τόσο «φυσικών» όσο και «ανθρωπογενών» παραγόντων. Οι φυσικοί παράγοντες που καθορίζουν την υδροχημεία του υπόγειου νερού είναι η ορυκτολογική σύσταση των πετρωμάτων στα οποία «φιλοξενοείται» το νερό και ο χρόνος επαφής του νερού με το πέτρωμα ή, με άλλα λόγια, ο βαθμός εμπλουτισμού.

Στις ορεινές περιοχές του ευρύτερου Τροόδους το υπόγειο νερό είναι συνήθως αρκετά καλής ποιότητας, με κάποιες εξαιρέσεις σε περιοχές μεγαλύτερου υψομέτρου, περιοχές όπου απαντώνται υπερβασικά πετρώματα και ανιχνεύονται υψηλές συγκεντρώσεις μαγνησίου (Mg). Αντίθετα, στις ημιορεινές περιοχές παρουσιάζει σημαντικότερα ποιοτικά προβλήματα. Λόγω εξαλλοιώσεων ορυκτών, παρατηρούνται υψηλές συγκεντρώσεις θειικών αλάτων (SO₄) και βορίου (B). Επιπλέον, σε μερικές περιπτώσεις κατά τον σχηματισμό των πετρωμάτων

Ζώνες ευάλωτες σε νιτρικά άλατα

εγκλωβίστηκε σε αυτά θαλάσσιο νερό (απολιθωμένο νερό) και έτσι παρατηρείται πολύ υψηλή αλατότητα (αλμυρό νερό).

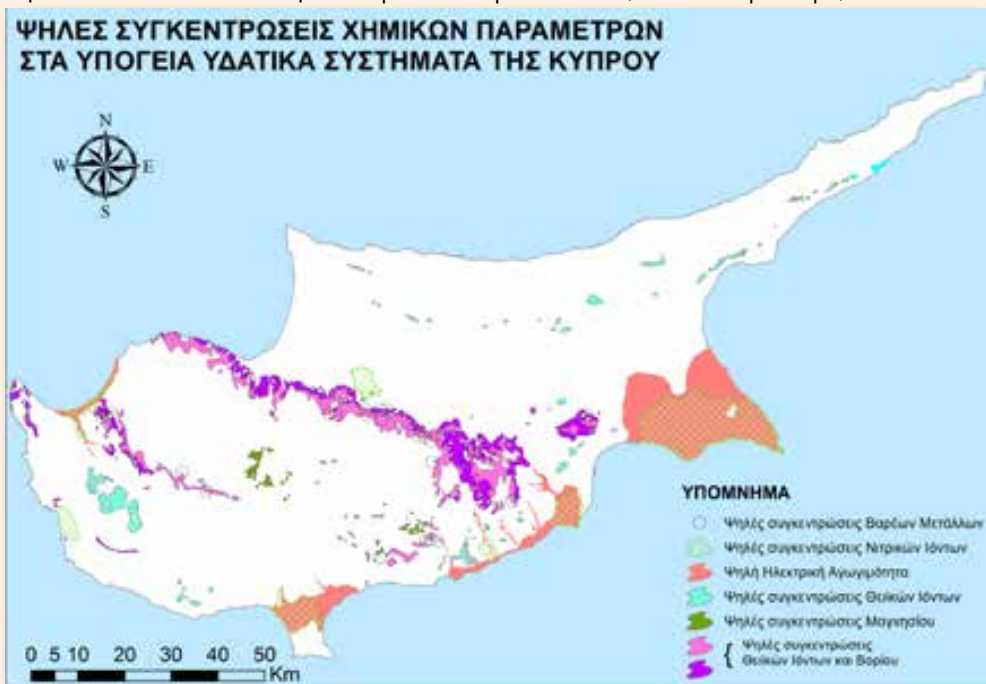
Όσον αφορά τις πεδινές περιοχές, η εικόνα της ποιότητας του υπόγειου νερού είναι πιο πολύπλοκη και επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το ποσοστό του εμπλουτισμού. Οι βαθιοί ιζηματογενείς υδροφόροι, όπου ο εμπλουτισμός είναι περιορισμένος και ο χρόνος επαφής του νερού με το πέτρωμα μεγάλος, παρουσιάζουν υψηλές συγκεντρώσεις χλωριούχων ιόντων (Cl) και νατρίου (Na). Αντίθετα, το νερό των αβαθών υδροφόρων, όπου ο εμπλουτισμός είναι σημαντικός, είναι συνήθως αρκετά καλής ποιότητας. Επιπλέον, στις περιοχές που υπάρχουν γυψούχα πετρώματα (π.χ. στις περιοχές Αραδίππου, Μαρωνίου, Πισσουρίου κ.λπ.) παρατηρούνται υψηλές συγκεντρώσεις θειικών αλάτων (SO_4), ενώ σε κάποιες περιοχές που δομούνται από κρητίδες (π.χ. Κρασσώρια), παρουσιάζονται υψηλές συγκεντρώσεις φθορίου (F).

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα αναφορικά με την ποιότητα των υπόγειων υδάτων που έχει **ανθρωπογενή προέλευση** είναι η αυξημένη αλατότητα, η οποία παρατηρείται στους παράκτιους υδροφόρους και αυτή οφείλεται στη θαλάσσια

διείσδυση λόγω της υπεράντλησης. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι όλοι οι παράκτιοι υδροφόροι, με εξαίρεση αυτούς της Πάφου και του Πύργου, παρουσιάζουν προβλήματα υπαλμύρισης. Επιπλέον, σημαντικό πρόβλημα ανθρωπογενούς προέλευσης είναι οι αυξημένες συγκεντρώσεις νιτρικών ιόντων, η κυριότερη πηγή των οποίων είναι η υπέρμετρη χρήση αζωτούχων χημικών λιπασμάτων και ζωικής κοπριάς στη γεωργία αλλά και τα οικιακά λύματα. Τα φυτά δεσμεύουν μόνο το αναγκαίο για αυτά άζωτο, το οποίο έχει συγκεντρωθεί στο έδαφος, ενώ το υπόλοιπο μέσα από πολύπλοκες διεργασίες μετατρέπεται σε νιτρικά ιόντα τα οποία ρυπαίνουν τα υπόγεια ύδατα. Στο πλαίσιο της Οδηγίας 1991/676/ΕΟΚ, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει χαρακτηρίσει τις περιοχές Κοκκινοχώρια, Ακρωτήρι,

Κίτι - Περβόλια, Ορούστα, Πόλη Χρυσοχούς και Πέγεια ως ζώνες ευάλωτες σε νιτρικά άλατα. Επιπλέον, η περιοχή του Αγίου Θεοδώρου Λάρνακας βρίσκεται στη διαδικασία χαρακτηρισμού.

Τέλος, στις περιοχές των μεταλλείων, όπου υπάρχει συνδυασμός των δύο παραγόντων (φυσικοί και ανθρωπογενείς), λόγω όξινων απορροών παρατηρούνται υψηλές συγκεντρώσεις βαρέων μετάλλων (Cu, Zn, Pb, As), συγκεντρώσεις που, όμως, περιορίζονται μόνο στην άμεση περιοχή των μεταλλείων (τοπικού χαρακτήρα).

Περιοχές με υψηλές συγκεντρώσεις σε χημικές παραμέτρους

Προοπτική καλλιέργειας της στέβιας στην Κύπρο

Κωνσταντίνα Σταυρίδου
Ανδρέας Στυλιανού
Λειτουργοί Γεωργικών Ερευνών
Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών

Η στέβια (*Stevia rebaudiana* Bertoni) είναι ένα πολυετές φυτό που ζει ή καλλιεργείται διατηρώντας την παραγωγικότητά του για 3-7 χρόνια, εάν δεν επηρεαστεί από τις χαμηλές θερμοκρασίες του χειμώνα. Είναι ιθαγενές στην Παραγουάη και στη Βραζιλία όπου χρησιμοποιήθηκε για αιώνες από τις τοπικές φυλές των Ινδιάνων της Νότιας Αμερικής ως γλυκαντικό και θεραπευτικό βότανο, ενώ ο σπουδαιότερος λόγος για τον οποίο καλλιεργείται σήμερα η στέβια είναι οι φυσικές γλυκαντικές ουσίες που περιέχει, εκ των οποίων οι κυριότερες είναι η στεβιοσίδη και η ρεμπαουδιοσίδη Α. Η στέβια χρησιμοποιείται κυρίως από τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών υποκαθιστώντας τη ζάχαρη. Στο Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών διεξήχθη μελέτη σχετικά με την παραγωγή χορτομάζας και την περιεκτικότητα σε σάκχαρα τεσσάρων ποικιλιών στέβιας, ενώ αξιολογήθηκε η οικονομική βιωσιμότητα της καλλιέργειας.

Το πείραμα ξεκίνησε με τη δημιουργία μοσχευμάτων από τις τέσσερις ποικιλίες που μελετήθηκαν, τις CRIOLE, SRB 128, CANDY και μια υποψήφια προς εγγραφή ποικιλία με την προσωρινή ονομασία KARDITSA. Η φύτευση έγινε τον Ιούνιο του 2013. Τα φυτά ποτίζονταν με σύστημα στάγδην άρδευσης. Το πειραματικό σχέδιο ήταν εντελώς τυχαίοποιημένο με τρεις επαναλήψεις ανά ποικιλία/κοπή φυτικού υλικού/ανά έτος. Τα φυτά φυτεύτηκαν σε τεμάχια με αποστάσεις φύτευσης 75 cm μεταξύ των γραμμών και 40 cm μεταξύ των φυτών.

Κάθε 30 μέρες γίνονταν μετρήσεις ύψους και βάρους. Οι μεταχειρίσεις α και β, που ήταν οι δυο πρώτες κοπές, γίνονταν με βάση τις μέρες από τη μεταφύτευση των φυτών τα οποία προέκυψαν από τα μοσχεύματα κατά το 1ο έτος του πειράματος, και η μεταχείριση γ που ήταν η συγκομιδή γινόταν λίγο πριν την έναρξη της άνθισης έως και το 5% αυτού του σταδίου (ημερολογιακά συμπίπτει με μέσα-τέλη Ιουλίου). Από κάθε μεταχείριση (α, β, γ) λαμβάνονταν 12 φυτά από κάθε ένα από τα 12 πειραματικά τεμάχια της συγκεκριμένης μεταχείρισης.

Τα φυτά κόβονταν με ψαλίδι περίπου 10 cm από την επιφάνεια του εδάφους, ζυγίζονταν και ακολούθως αποξηραίνονταν. Αμέσως μετά τη συγκομιδή, τα φυτά τοποθετούνταν πάνω σε διάτρητα πλαίσια από ανοξείδωτο ατσάλι μέσα σε θερμοκήπιο, όπου παρέμεναν για 2-3 μέρες μέχρι την πλήρη αποξήρανση. Μετά την αποξήρανση ζυγίζονταν ολόκληρα τα φυτά, γινόταν διαχωρισμός των φύλλων από τα στελέχη και στη συνέχεια ζυγίζονταν μόνο τα αποξηραμένα φύλλα. Ακολούθως, τα δείγματα των αποξηραμένων φύλλων στέβιας στέλνονταν στο Γενικό Χημείο του Κράτους για ποσοτικό προσδιορισμό των δύο κύριων σακχάρων της στέβιας, της στεβιοσίδης και της ρεμπαουδιοσίδης Α.

Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις κατά τη διάρκεια του πειράματος, φαίνεται ότι η στέβια μπορεί να καλλιεργηθεί ως πολυετές φυτό, καθώς δεν επηρεάζεται σοβαρά από τις χαμηλές θερμοκρασίες του χειμώνα. Στις περιπτώσεις που το υπέργειο μέρος του φυτού πάγωσε εξαιτίας των χαμηλών θερμοκρασιών του χειμώνα, το φυτό κατάφερε να αναβλαστήσει την επόμενη χρονιά. Αυτό είναι πολύ σημαντικό δεδομένου ότι το κόστος εγκατάστασης επιμερίζεται σε περισσότερα από ένα έτη. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι είναι εφικτές και περισσότερες από μια συγκομιδές τον χρόνο. Επιπλέον, λόγω των εννοικών καιρικών συνθηκών που παρατηρούνται το φθινόπωρο, οι σπόροι του φυτού προλαβαίνουν να ωριμάσουν, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει σε πιο βόρειες της Κύπρου χώρες/περιοχές όπου καλλιεργείται το φυτό. Ακόμη, από παρατηρήσεις στο χωράφι, φάνηκε ότι η ποικιλία CANDY καθυστερεί στην άνθιση σε σχέση με τις άλλες

ποικιλίες, γεγονός που συνεπάγεται ότι το φυτό παραμένει στο βλαστικό στάδιο περισσότερο χρονικό διάστημα ευνοώντας την αύξηση της χορτομάζας και των σακχάρων.

Η ποικιλία CANDY έδωσε τη μεγαλύτερη παραγωγή σε ξηρό βάρος φύλλων κατά τη διάρκεια της μελέτης, αν και δεν διέφερε σημαντικά από τις άλλες ποικιλίες. Επίσης, η ίδια ποικιλία είχε το μεγαλύτερο άθροισμα σε σάκχαρα και την καλύτερη αναλογία ρεμπαουδιοσίδης Α:στεβιοσίδης (1:1), κάτι που αποτελεί μέτρο της γλυκύτητας και ποιοτικό κριτήριο για μια ποικιλία, διότι καθώς αυξάνεται αυτή η σχέση μειώνεται η αίσθηση της πικρής επίγευσης που μπορεί να εμφανίζεται.

Οικονομική ανάλυση

Γενικότερος στόχος της οικονομικής ανάλυσης σχετικά με τη στέβια, ήταν να διαπιστωθεί κατά πόσον η συγκεκριμένη καλλιέργεια είναι οικονομικά βιώσιμη ως επενδυτική επιλογή. Η οικονομική ανάλυση πραγματοποιήθηκε σε τρία στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο, υπολογίστηκαν τα τεχνικοοικονομικά δεδομένα, καθώς και τα βασικά οικονομικά αποτελέσματα της καλλιέργειας. Στο δεύτερο στάδιο, πραγματοποιήθηκε οικονομική μελέτη σκοπιμότητας μέσω της ανάλυσης κόστους-αφέλους, ενώ στο τρίτο στάδιο εξετάστηκε η επίδραση της μεταβολής της τιμής στα οικονομικά αποτελέσματα μέσω της ανάλυσης ευαισθησίας. Επιπλέον, για καλύτερη κατανόηση της συμβολής των άμεσων ενισχύσεων στην οικονομικότητα της καλλιέργειας, τα αποτελέσματα εκτιμήθηκαν τόσο με τη συμπερίληψη της επιδότησης στο ακαθάριστο εισόδημα όσο και χωρίς αυτή.

Η τεχνικοοικονομική ανάλυση έδειξε ότι η καλλιέργεια της στέβιας **υπό τα υφιστάμενα δεδομένα** είναι επικερδής, ακόμη και όταν οι επιδοτήσεις δεν συμπεριλαμβάνονται στα έσοδα (Πίνακας 1). Παρομοίως, η ανάλυση κόστους-οφέλους έδειξε ότι η καλλιέργεια της στέβιας είναι οικονομικά συμφέρουσα επενδυτική επιλογή, ακόμη και χωρίς τις επιδοτήσεις (Πίνακας 2). Παρόλα αυτά, από την ανάλυση ευαισθησίας προέκυψε ότι η επίδραση της μεταβολής της τιμής πώλησης στη βιωσιμότητα της καλλιέργειας της στέβιας είναι σχετικά μεγάλη, αφού μία σχετικά μικρή μείωσή της (>14% και >10% με επιδοτήσεις και χωρίς επιδοτήσεις, αντίστοιχα) καθιστά την καλλιέργεια οικονομικά μη βιώσιμη, υποδεικνύοντας σχετικά υψηλό επενδυτικό ρίσκο. Οπότε η διακύμανση της τιμής πώλησης θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από τους παραγωγούς-επενδυτές καθώς επηρεάζεται σημαντικά από διάφορους ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες όπως η καλλιεργούμενη ποικιλία, η ποιότητα των σακχάρων στα φύλλα και οι συνθήκες της αγοράς. Άλλοι σημαντικοί παράγοντες, όπως η απουσία μεταποιητικών εγκαταστάσεων και οργανώσεων παραγωγών στέβιας στην

Κύπρο, θα πρέπει, επίσης, να ληφθούν σοβαρά υπόψη από τους υποψήφιους παραγωγούς-επενδυτές. Επιπλέον, για τη μείωση ή/και αποφυγή πιθανών κινδύνων, όπου δύναται να επιτευχθεί, οι παραγωγοί προτρέπονται όπως, προτού

επενδύσουν στην καλλιέργεια της στέβιας, προχωρήσουν στην εξεύρεση αγορών και καθορίσουν επιχειρηματικό σχέδιο και πλάνο μάρκετινγκ με τη βοήθεια ειδικών συμβούλων και εμπειρογνομόνων.

Πίνακας 1. Κόστος παραγωγής και οικονομικά αποτελέσματα (χωρίς επιδοτήσεις) για 1 δεκάριο (1.000 m²) τριετούς καλλιέργειας στέβιας

Παράμετρος	1 ^ο έτος	2 ^ο έτος	3 ^ο έτος	Σύνολο	Μέσος όρος ετών
Ακαθάριστη πρόσδοος (€/δεκάριο)	525,00	950,87	1141,87	2617,74	872,58
Απόδοση σε ξηρά φύλλα (kg/δεκάριο)	175,00	316,96	380,62	872,58	290,86
Τιμή πώλησης (€/kg)	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Ενοίκιο εδάφους	50,00	50,00	50,00	150,00	50,00
Κόστος εγκατάστασης	363,05	0,00	0,00	363,05	121,02
Σπορόφυτα (3315 x €0,07)	232,05	0,00	0,00	232,05	77,35
Φύτευση σπορόφυτων (13,8 ώρες x €5)	69,00	0,00	0,00	69,00	23,00
Προετοιμασία & τοποθέτηση συστήματος άρδευσης (4 ώρες x €5)	20,00	0,00	0,00	20,00	6,67
Όργωμα και φρεζάρισμα (μηχανική εργασία - τρακτέρ) (3 ώρες x €14)	42,00	0,00	0,00	42,00	14,00
Εργασία (ανθρώπινη & μηχανική)	265,00	386,96	470,62	1122,58	374,19
Βοτανίσματα/ξεχορτάρισμα (τρακτέρ χειρός) (7 - 5 - 5 ώρες x €10)	70,00	50,00	50,00	170,00	56,67
Συγκομιδή (τρακτέρ χειρός) (1,5 - 1,5 - 3 ώρες x €10)	15,00	15,00	30,00	60,00	20,00
Μεταφορά και τοποθέτηση στον χώρο αποξήρανσης (1 - 1 - 2 ώρες x €5)	5,00	5,00	10,00	20,00	6,67
Αποφύλλωση (διαχωρισμός φύλλων από βλαστούς) - μηχανική εργασία (€1 ανά kg ξηρών φύλλων)	175,00	316,96	380,62	872,58	290,86
Κεφάλαιο	186,15	235,70	235,36	657,21	219,07
Λιπάσματα	36,45	46,02	46,02	128,49	42,83
Φυτοπροστασία	4,20	47,24	47,24	98,69	32,90
Άρδευση (350 - 332 - 330 τόνοι x €0,17)	59,50	56,44	56,10	172,04	57,35
Ετήσιες δαπάνες συστήματος άρδευσης (απόσβεση, συντήρηση, τόκος)	86,00	86,00	86,00	258,00	86,00
Συνολικό κόστος (€/δεκάριο)	864,20	672,66	755,99	2292,84	764,28
Κόστος (€/kg)	4,94	2,12	1,99	2,63	2,63
Κέρδος (€/δεκάριο)	-339,20	278,21	385,88	324,89	108,30
Σημείο ισορροπίας (kg/δεκάριο)	288,07	224,22	252,00	764,28	254,76

Πίνακας 2. Ανάλυση κόστους-οφέλους τριετούς καλλιέργειας στέβιας (χωρίς επιδοτήσεις)

Έτος	Έσοδα (€)	Παρούσα αξία εσόδων (€)	Έξοδα (€)	Παρούσα αξία εξόδων (€)	Καθαρό όφελος (€)
0	0,00	0,00	363,05	363,05	-363,05
1	525,00	495,28	501,15	472,78	23,85
2	950,87	846,27	672,66	598,66	278,21
3	1141,87	958,73	755,99	634,74	385,88
Σύνολο	2617,74	2300,28	2292,85	2069,24	324,89
ΚΠΑ (€)	231,05 > 0				
ΕΣΑ (%)	29 > 6				
ΛΟΚ	1,11 > 1				

Σημειώσεις: Προεξοφλητικό επιτόκιο ίσο με 6%, έτος 0: Εγκατάσταση καλλιέργειας, ΚΠΑ: Καθαρά Παρούσα Αξία, ΕΣΑ: Εσωτερικός Συντελεστής Αποδοτικότητας, ΛΟΚ: Λόγος Οφέλους-Κόστους

Λαμβάνοντας υπόψη την καλή προσαρμοστικότητα του φυτού στην περιοχή που μελετήθηκε, τη δυνατότητα που υπάρχει να χρησιμοποιηθεί τόσο για παραγωγή φύλλων όσο και για παραγωγή σπόρου, τα πολλαπλά οφέλη στην υγεία και το γεγονός ότι η Κύπρος είναι εξ ολοκλήρου εισαγωγέας ζάχαρης, το Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών συνεχίζει τη μελέτη της στέβιας και των καλλιεργητικών τεχνικών που μπορούν να αυξήσουν την παραγωγή και να βελτιώσουν την ποιότητά της.

Τα αποτελέσματα της μελέτης για τη στέβια βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Γεωργικών Ερευνών στον σύνδεσμο www.ari.gov.cy.

Καθεστώς 3.2 - Στήριξη για δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης που υλοποιούνται από ομάδες παραγωγών στην εσωτερική αγορά

Χριστίνα Τίμνη
Λειτουργός Αγροτικών Πληρωμών
ΚΟΑΠ

Το Καθεστώς 3.2 «Στήριξη για δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης που υλοποιούνται από ομάδες παραγωγών στην εσωτερική αγορά» αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μέτρα για προβολή και προώθηση των ποιοτικών παραδοσιακών προϊόντων του τόπου μας. Ουσιαστικά, το καθεστώς αποτελεί ένα μοναδικό εργαλείο στα χέρια των παραγωγών, η αξιοποίηση του οποίου θα συμβάλει τα μέγιστα στην ανάδειξη των προϊόντων αυτών και στην ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας γενικότερα.

Το Καθεστώς περιλαμβάνεται στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 και θα συγχρηματοδοτηθεί από την Κυπριακή Δημοκρατία και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ). Το συνολικό ποσό που θα διατεθεί για τις ανάγκες του Καθεστώτος κατά τη διάρκεια της περιόδου εφαρμογής του ανέρχεται στα €0,6 εκ. Το ποσό που θα διατεθεί για τις ανάγκες της 1ης προκήρυξης θα είναι €0,5 εκ.

Βασικός σκοπός του Καθεστώτος είναι η ενημέρωση του καταναλωτή για τα προϊόντα που παράγονται στη βάση συγκεκριμένων συστημάτων ποιότητας. Προς τούτο, το Καθεστώς καλύπτει δαπάνες που προκύπτουν από δραστηριότητες πληροφόρησης και προώθησης που πραγματοποιούνται από ομάδες παραγωγών στην εσωτερική αγορά, οι οποίες αφορούν προϊόντα καλυπτόμενα από τα πιο κάτω συστήματα ποιότητας:

α) **Κοινοτικά συστήματα ποιότητας** που έχουν θεσπιστεί δυνάμει των ακόλουθων Κανονισμών και διατάξεων όπως αυτοί εκάστοτε τροποποιούνται ή αντικαθίστανται:

- Τον Κανονισμό (ΕΕ) 1151/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21^{ης} Νοεμβρίου 2012 για τα συστήματα ποιότητας των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων.
- Τον Κανονισμό (ΕΚ) 834/2007 του Συμβουλίου της 28^{ης} Ιουνίου 2007 για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2092/91.
- Τον Κανονισμό (ΕΚ) 110/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15^{ης} Ιανουαρίου 2008 σχετικά με τον ορισμό, την περιγραφή, την παρουσίαση, την επισήμανση και την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων των αλκοολούχων ποτών και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1576/89.

β) **Εθνικά συστήματα ποιότητας** γεωργικών προϊόντων, βάμβακος ή τροφίμων, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων πιστοποίησης γεωργικών εκμεταλλεύσεων, τα οποία αναγνωρίζονται από αρμόδιο Όργανο, ως συμμορφούμενα με τα κριτήρια που αναφέρονται στο άρθρο 16(1)(β) του Κανονισμού (ΕΕ) 1305/2013.

Εξαιρούνται τα εθελοντικά συστήματα πιστοποίησης γεωργικών προϊόντων τα οποία αναγνωρίζονται από αρμόδιο Όργανο ως συστήματα που τηρούν τις κατευθυντήριες γραμμές περί βέλτιστης πρακτικής της Ένωσης για τη λειτουργία των εθελοντικών συστημάτων πιστοποίησης για γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα (Ανακοίνωση της Επιτροπής 2010/C. 341/04).

Δικαιούχοι είναι ομάδες παραγωγών, δηλαδή νομικές οντότητες οι οποίες φέρνουν μαζί επιχειρηματίες οι οποίοι συμμετέχουν σε ένα σύστημα ποιότητας γεωργικών προϊόντων, βάμβακος ή τροφίμων όπως αυτό ορίζεται στην παράγραφο «Στόχοι του Καθεστώτος - σε ποιους απευθύνεται», για ένα συγκεκριμένο προϊόν που καλύπτεται από τα εν λόγω συστήματα. Οι εν λόγω ομάδες μπορεί να

είναι ομάδες παραγωγών, οργανώσεις παραγωγών, ενώσεις ομάδων παραγωγών, ενώσεις οργανώσεων παραγωγών, διεπαγγελματικές οργανώσεις αναγνωρισμένες από την αρμόδια εθνική Αρχή με βάση την εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία (Νόμος 164(Ι)/2002, Νόμος 160(Ι)/2004, Καν. (ΕΕ) 1308/2013, Καν. (ΕΕ) 543/2011) και ως αυτές ήθελαν εκάστοτε τροποποιηθεί ή αντικατασταθεί ή/και ομάδες οι οποίες μπορεί να έχουν άλλης μορφής νομική υπόσταση.

Ένα μοναδικό φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να αντιμετωπίζεται ως ομάδα εφόσον η σχετική αίτηση για την καταχώρηση ονομασιών υποβλήθηκε από το πρόσωπο αυτό πληρώνοντας τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 49(1) του Κανονισμού 1151/2012.

Τα προϊόντα ή/και οι κατηγορίες προϊόντων ποιότητας που περιλήφθηκαν στην Α΄ προκήρυξη, είναι οι/τα εξής:

- Βιολογικά προϊόντα
- Κολοκάσι Σωτήρας/Κολοκάσι Πούλλες Σωτήρας (ΠΟΠ)
- Γλυκό Τριαντάφυλλο Αγρού (ΠΓΕ)
- Παφίτικο Λουκάνικο (ΠΓΕ)
- Λουκούμι Γεροσκήπου (ΠΓΕ)
- Κουφέτα Αμυγδαλού Γεροσκήπου (ΠΓΕ)
- Ζιβανία (ΠΓΕ)
- Ούζο (ΠΓΕ)

Η στήριξη περιορίζεται μέχρι το 70% του επιλέξιμου κόστους της δράσης με μέγιστο ύψος επιδότησης το ποσό των €100.000 ανά δικαιούχο, ανά τριετία.

Οι εγκεκριμένοι αιτούντες - δικαιούχοι επενδυτικής στήριξης θα μπορούν να λαμβάνουν το ποσό της ενίσχυσης μέχρι και σε τέσσερις δόσεις, βελτιώνοντας με τον τρόπο αυτό τη χρηματική ρευστότητα της υλοποίησης των επενδύσεων τους. Παρέχεται, δηλαδή, η δυνατότητα στους δικαιούχους να ολοκληρώσουν τις επενδύσεις τους μέχρι και σε τέσσερα στάδια και να λαμβάνουν το αντίστοιχο ποσό ενίσχυσης ανά στάδιο, διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτό τη χρηματοδότηση της επένδυσης.

Η καταβολή της ενίσχυσης στους δικαιούχους γίνεται με την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων (τιμολογίων, αποδείξεων πληρωμής κ.λπ.). Σε περίπτωση που υποβάλλονται αιτήματα πληρωμής για καταβολή οποιασδήποτε δόσης, όλες οι δράσεις που περιλαμβάνονται στην κάθε δόση θα πρέπει να είναι απαραίτητα ολοκληρωμένες και όχι μερικώς ολοκληρωμένες. Τονίζεται ότι η διεκδίκηση ενίσχυσης αφορά πάντοτε ολοκληρωμένες δράσεις. Δεν μπορούν, δηλαδή, οι αιτούντες να διεκδικήσουν ενίσχυση για την μερική υλοποίηση μιας δράσης. Η πρώτη δόση θα καταβάλλεται στον δικαιούχο με την ολοκλήρωση τουλάχιστον του 25% του σχεδίου δράσης του.

Αιτήσεις που αφορούν δαπάνες μικρότερες των €20.000 είναι προτιμότερο να πληρώνονται σε μια δόση. Όλα τα

τιμολόγια πρέπει να είναι εξοφλημένα, να συνοδεύονται από απόδειξη πληρωμής και να πληρούν όσα αναφέρονται πιο κάτω, για να είναι αποδεκτά.

Τιμολόγια με αξία πάνω από €1.000 (μη συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α.) δεν θα γίνονται αποδεκτά εάν η εξόφλησή τους γίνεται με μετρητά. Οι πληρωμές θα πρέπει να γίνονται με επιταγές του δικαιούχου αιτούντος στο όνομα του προμηθευτή ή με πιστωτική κάρτα ή μέσω τραπεζής και πάλιν μόνο στο όνομα του προμηθευτή. Με την υποβολή των τιμολογίων / αποδείξεων πληρωμής (αίτημα πληρωμής) πρέπει να υποβάλλονται αντίγραφα των επιταγών που εκδόθηκαν ή/και τραπεζικών εντολών ή/και αποδείξεων χρέωσης πιστωτικών καρτών, καθώς και οι ανάλογες καταστάσεις λογαριασμού του αιτούντος (bank statements) στις οποίες θα φαίνονται οι χρεώσεις που έγιναν, με βάση τις πληρωμές που έγιναν για τα τιμολόγια που υποβάλλονται με το αίτημα πληρωμής. Σημειώνεται ότι η ενέργεια της κοστολόγησης μιας δράσης από τον ίδιο προμηθευτή με διάφορα τιμολόγια με ποσό πληρωμής κάτω των €1.000 ανά τιμολόγιο, για αποφυγή της σχετικής υποχρέωσης, δεν θα γίνεται αποδεκτή και ισχύει η υποχρέωση για τον τρόπο πληρωμής που αναφέρεται για τα τιμολόγια που αφορούν ποσά πέραν των €1.000. Η ενέργεια κοστολόγησης δράσεων με ποσό μικρότερο των €1.000 που αγοράζονται την ίδια χρονική στιγμή σε διαφορετικά τιμολόγια για την αποφυγή της πιο

πάνω υποχρέωσης δεν θα γίνεται, επίσης, αποδεκτή και πρέπει η εξόφλησή τους να γίνεται όπως προνοείται για αυτά με αξία πάνω από €1.000.

Σε όλους τους αιτούντες που εγκρίνονται προκαταρκτικά θα αποστέλλεται επιστολή προκαταρκτικής έγκρισης με την οποία θα καλούνται να υποβάλουν, στα Επαρχιακά Γραφεία του ΚΟΑΠ, αίτημα πληρωμής με τα σχετικά αριθμημένα, επίσημα και εξοφλημένα τιμολόγια από αναγνωρισμένες εταιρείες ή από ιδιώτες οι οποίοι/ες είναι απαραίτητα εγγεγραμμένοι/ες στο Μητρώο ΦΠΑ - οι εγχώριες εταιρείες μόνο - καθώς και αποδείξεις πληρωμής, με βάση τα οποία θα γίνει η πληρωμή της σχετικής επιδότησης που τους αναλογεί. Τα τιμολόγια πρέπει να είναι πλήρως συμπληρωμένα και να αναφέρουν όλα τα στοιχεία αυτού που τα εκδίδει, με σκοπό να είναι δυνατό να γίνονται διασταυρούμενοι έλεγχοι. Τα τιμολόγια / αποδείξεις πληρωμής για να είναι επιλέξιμα πρέπει απαραίτητα να έχουν ημερομηνία από την ημερομηνία της υποβολής της αίτησης και μετά.

Ο αιτών δύναται, μια φορά για κάθε αίτηση, να μεταφέρει μέχρι και το 25% του εγκεκριμένου ποσού της δράσης σε άλλη ή άλλες δράσεις, δεδομένου ότι δεν μεταβάλλεται το αρχικό συνολικό ποσό της έγκρισής του. Η τροποποίηση θα πρέπει απαραίτητα να γίνει πριν την υποβολή αιτήματος πληρωμής της α' δόσης.

Καθεστώς 1.3: Βραχυπρόθεσμες ανταλλαγές και επισκέψεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις και δάση

Ξένια Πατσαλοσαββή
Λειτουργός Αγροτικών Πληρωμών
ΚΟΑΠ

Το Καθεστώς 1.3 «Βραχυπρόθεσμες Ανταλλαγές και Επισκέψεις σε Γεωργικές Εκμεταλλεύσεις και Δάση» συγχρηματοδοτεί δράσεις που εμπλουτίζουν τις γνώσεις, προσθέτοντας εμπειρίες και καλές πρακτικές που χρησιμοποιούνται σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις από άλλες χώρες. Στο πλαίσιο του Καθεστώτος, ζητείται από τους δικαιούχους οργανισμούς να υποβάλουν προς έγκριση αιτήσεις διοργάνωσης προγραμμάτων ανταλλαγών και επισκέψεων. Το Καθεστώς 1.3 ενισχύει δραστηριότητες ανταλλαγής και επισκέψεων σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις ή δασικές εκμεταλλεύσεις και περιλαμβάνει δυο δράσεις.

Η Δράση Α επιχορηγεί την παραμονή και συμμετοχή διαχειριστών γεωργικών εκμεταλλεύσεων ή δασοκαλλιεργητών στις εργασίες εκμεταλλεύσεων σε χώρα της ΕΕ ή γειτονικής τρίτης χώρας, με στόχο την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας και τη γνωριμία με διαφορετικούς τρόπους και μεθόδους διαχείρισης. Στόχος είναι η εμπλοκή των γεωργών ή δασοκαλλιεργητών σε όλα τα στάδια λειτουργίας της γεωργικής εκμετάλλευσης, από τη διαδικασία παραγωγής μέχρι και την εμπορία των τελικών προϊόντων. Η εμπειρία αυτή θα ενισχύσει τις γνώσεις τους και θα συμβάλει στην υιοθέτηση ιδεών για βελτίωση της διαχείρισης της γεωργικής εκμετάλλευσης ή των δασών που διαχειρίζονται.

Η Δράση Β επιχορηγεί την επίσκεψη διαχειριστών γεωργικών εκμεταλλεύσεων ή δασοκαλλιεργητών, σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις ή δασικές εκμεταλλεύσεις σε χώρα της ΕΕ ή γειτονικής τρίτης χώρας. Κατά τις επισκέψεις αυτές, οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία

να συναντηθούν με γεωργούς ή δασοκαλλιεργητές άλλων χωρών και να συζητήσουν μαζί τους εξειδικευμένα θέματα και να γνωρίσουν νέες και διαφορετικές τεχνολογικές εφαρμογές και μεθόδους.

Στόχος του Καθεστώτος είναι όπως τα άτομα που συμμετέχουν στα προγράμματα κατάρτισης να αξιοποιήσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που θα αποκτηθούν από τις επισκέψεις τους σε εκμεταλλεύσεις άλλων χωρών. Αξιοποιώντας τις εμπειρίες τους και τις γνώσεις τους θα μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των πιο κάτω στόχων:

- Υιοθέτηση φιλικών προς το περιβάλλον μεθόδων άσκησης της γεωργίας
- Ορθή διαχείριση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και αξιοποίηση της καινοτομίας
- Παραγωγή προϊόντων ποιότητας
- Σωστή διαχείριση του νερού

- Αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών
- Εφαρμογή των προνοιών της πολλαπλής συμμόρφωσης
- Υιοθέτηση νέων τεχνολογικών εφαρμογών στη γεωργία
- Διαφοροποίηση μηχανισμών εμπορίας
- Οργάνωση παραγωγών
- Διαφοροποίηση γεωργικών προϊόντων

Η εφαρμογή του Καθεστώτος υλοποιείται αποκλειστικά από τον ΚΟΑΠ. Αιτήσεις παραλαμβάνονται από τα Επαρχιακά Γραφεία του ΚΟΑΠ στις πόλεις Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου για τις αντίστοιχες επαρχίες και στο Παραλίμνι για την επαρχία Αμμοχώστου. Οι ημερομηνίες εφαρμογής του Καθεστώτος, η ημερομηνία παραλαβής των αιτήσεων καθώς και η ημερομηνία λήξης, θα ανακοινώνονται εγκαίρως στον Τύπο και στις ιστοσελίδες www.capo.gov.cy και www.paa.gov.cy. Ο ΚΟΑΠ σε συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 δημοσιοποιούν το Καθεστώς με την έκδοση Εγχειριδίου Εφαρμογής - Ενημέρωση Αιτούντων, που απευθύνεται προς το κοινό,

και ανακοίνωσης ότι αρχίζει η παραλαβή αιτήσεων. Στην ανακοίνωση περιλαμβάνεται ο τόπος και η περίοδος υποβολής αιτήσεων με έμφαση στη λήξη της ημερομηνίας υποβολής καθώς και ο προϋπολογισμός της συγκεκριμένης προκήρυξης. Η υποβολή αιτήσεων για διοργάνωση προγράμματος επίσκεψης ή ανταλλαγής γίνεται από οργανισμούς με νομική υπόσταση, οι οποίοι έχουν ως πεδίο ενασχόλησής τους τον γεωργικό ή/και δασοκομικό τομέα. Όταν η αίτηση που υποβάλει ο οργανισμός εγκριθεί, τότε καθίσταται δικαιούχος επιχορήγησης από το Καθεστώς 1.3. Τα φυσικά πρόσωπα δεν μπορούν να υποβάλουν απευθείας αίτηση για συμμετοχή στο Καθεστώς 1.3.

Οι αιτήσεις του Καθεστώτος θα υπόκεινται σε μοριοδότηση. Μία αίτηση για να κριθεί επιλέξιμη θα πρέπει να συγκεντρώσει τουλάχιστον την ελάχιστη βαθμολογία που είναι οι 30 από τις 100 μονάδες. Στην περίπτωση ανεπάρκειας κονδυλίων θα προχωρήσουν για επεξεργασία και έγκριση οι αιτήσεις με τις υψηλότερες βαθμολογίες, μέχρι συμπλήρωσης του συνολικού προϋπολογισμού της προκήρυξης.

Σημαντικές ενέργειες που αφορούν την υποβολή της ενιαίας αίτησης εκταρικών επιδοτήσεων στον ΚΟΑΠ

Σάββας Γεωργιάδης
Λειτουργός Αγροτικών Πληρωμών Α'
ΚΟΑΠ

Ο Κυπριακός Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ), στην προσπάθειά του να βελτιώσει τη διαδικασία εξυπηρέτησης του αγρότη αλλά και να μειώσει τις αποκλίσεις στις αιτήσεις που υποβάλλονται, έχει χωρίσει σε τρεις κατηγορίες τα κυριότερα σημεία στα οποία πρέπει οι αιτούντες να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή, πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υποβολή της αίτησης. Στόχος είναι οι αιτούντες να αντιληφθούν τη σπουδαιότητα των πιο κάτω ενεργειών.

Η **πρώτη κατηγορία** αφορά τις ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβαίνει κάθε αιτών πριν τη διαδικασία υποβολής οποιασδήποτε αίτησης ώστε να είναι έγκυρα και έγκαιρα ενημερωμένος για τις αλλαγές που μπορεί να προκύπτουν κάθε έτος:

Αρχικά, θα πρέπει να παρακολουθεί συχνά την ηλεκτρονική σελίδα του ΚΟΑΠ, www.capo.gov.cy, ή να επισκέπτεται τα επαρχιακά γραφεία για τυχόν ανακοινώσεις και ενημερωτικά έντυπα για προκηρύξεις μέτρων που μπορεί να τον ενδιαφέρουν. Για πολύ σημαντικά θέματα ενημέρωσης ο ΚΟΑΠ αποστέλλει είτε επιστολές ενημέρωσης είτε και ηλεκτρονικά ή τηλεφωνικά μηνύματα στις διευθύνσεις/αριθμούς τηλεφώνων που βρίσκονται καταχωρημένα στις βάσεις δεδομένων του ΚΟΑΠ.

Ακολουθώς, σημαντικό είναι να γνωρίζει όλες τις υποχρεώσεις και τα ωφελήματα που προκύπτουν από τη συμμετοχή του στα διάφορα μέτρα. Εκτός από τα

ενημερωτικά έντυπα, καλό είναι να συμβουλευτεί τον αρμόδιο υπάλληλο του ΚΟΑΠ στα επαρχιακά γραφεία.

Η **δεύτερη κατηγορία** αφορά τις ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβαίνει κάθε αιτών και αφορούν τον έλεγχο και τη διόρθωση της αίτησής του στο ηλεκτρονικό σύστημα υποβολής αίτησης (EAS) πριν την τελική ημερομηνία υποβολής.

Οι σημαντικότερες παράμετροι που πρέπει να ελέγχονται απαριθμούνται πιο κάτω:

1. Δήλωση της ορθής ταυτότητας τεμαχίου.
2. Έλεγχος δήλωσης καλλιέργειας.
3. Έλεγχος δήλωσης αριθμού δέντρων (εφόσον υπάρχουν).
4. Το πολύγωνο (σχήμα) που δηλώνεται να αντικατοπτρίζει ακριβώς την εικόνα του χωραφιού όπου ασκείται η γεωργική δραστηριότητα.
5. Το τεμάχιο που δηλώνεται να ανήκει στον αιτούντα κατά την ημερομηνία κατοχής η οποία καθορίζεται κάθε έτος.
6. Σωστή συμπλήρωση των συμμετοχών στα διάφορα μέτρα/καθεστώτα που επιθυμεί ο αιτών.
7. Εκτύπωση της απόδειξης υποβολής της αίτησης.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στην περίπτωση ενημέρωσης του αιτούντος από τον ΚΟΑΠ για τους προκαταρκτικούς ελέγχους ώστε να προβεί στις απαραίτητες διορθώσεις. Οι διορθώσεις αυτές είναι ιδιαίτερες σημαντικές αφού εξαλείφουν ή μειώνουν σε μεγάλο βαθμό τις οποιεσδήποτε αποκλίσεις.

Η **τρίτη κατηγορία** αφορά τις ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβαίνει κάθε αιτών μετά τη λήξη της περιόδου υποβολής της αίτησης. Θα πρέπει να γνωρίζει τις καταληκτικές ημερομηνίες τροποποιήσεων ώστε να διορθώνει έγκαιρα τα προφανή λάθη που υπάρχουν στην αίτηση του, υποβάλλοντας αιτήματα τροποποίησης. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται σε περιπτώσεις ενημέρωσής του από τον ΚΟΑΠ, είτε με γραπτή είτε με τηλεφωνική επικοινωνία (συμπεριλαμβανομένου και του sms) ώστε να δρα άμεσα, υποβάλλοντας αιτήματα επανεξέτασης.

Συνοψίζοντας, καλούμε τους αγρότες να ανταποκρίνονται έγκαιρα στις ειδοποιήσεις του ΚΟΑΠ, να ενημερώνονται συνεχώς για θέματα που τους αφορούν και όποτε χρειαστεί να επικοινωνούν άμεσα με τα κατά τόπους επαρχιακά γραφεία.

Τα πιο πάνω όχι μόνον βοηθούν στη μείωση των αποκλίσεων στις αιτήσεις και στην πλήρη έγκριση του αιτούμενου ποσού, αλλά ταυτόχρονα συμβάλλουν στη βελτίωση της εικόνας του ΚΟΑΠ και της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Νέα Εθνικού Αγροτικού Δικτύου

Άννα Ιακώβου
Επιθεωρήτρια Γεωργίας
Τμήμα Γεωργίας

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου, καθόλη τη διάρκεια του έτους, υλοποιήθηκαν δράσεις/ εκδηλώσεις οι οποίες καλύπτουν θέματα που άπτονται των τριών θεματικών ομάδων του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου Κύπρου, δηλαδή την ανταγωνιστικότητα, το περιβάλλον και την ανάπτυξη της υπαίθρου. Τέτοιου είδους εκδηλώσεις που έχουν πραγματοποιηθεί από τα μέλη του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου και έχουν τύχει χρηματοδότησης κατά το 2018 είναι: (α) Η δεύτερη γιορτή για διαφύλαξη και διάδοση των Κυπριακών Παραδοσιακών Σπόρων στις 24 Μαρτίου, (β) η ημερίδα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας όλων των τύπων γεωργίας και ενίσχυση της βιωσιμότητας των εκμεταλλεύσεων στις 23 Σεπτεμβρίου, (γ) η ημερίδα με θέμα «Πώς η βιολογική γεωργία μετατρέπεται σε βιώσιμη γεωργία» στις 20 Οκτωβρίου και (δ) το 2ο Επιστημονικό Συνέδριο Γάλακτος στις 29 Νοεμβρίου.

Πέραν των εκδηλώσεων που εισηγήθηκαν τα μέλη, το Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο συμμετείχε ή/και διοργάνωσε διάφορες εκδηλώσεις για την αγροτική ανάπτυξη όπως:

1. Η συμμετοχή του στην Αγροεχρη Αγροτική-Γεωργική Έκθεση & Έκθεση Κήπου η οποία πραγματοποιήθηκε στις 5-7 Οκτωβρίου. Το Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο συμμετείχε με το περίπτερο του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος. Προσωπικό του Δικτύου είχε την ευκαιρία να συζητήσει με το κοινό και να το ενημερώσει για το Πρόγραμμα 2014-2020 και τις ευκαιρίες χρηματοδότησης που προσφέρονται.
2. Η ημερίδα με θέμα «Η αντιμετώπιση των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών στην αλυσίδα εφοδιασμού αγροτικών προϊόντων» η οποία πραγματοποιήθηκε στις 5 Οκτωβρίου, στο πλαίσιο των εγκαινίων της Παγκύπριας Αγροτικής-Γεωργικής Έκθεσης & Έκθεσης Κήπου 2018. Το Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο διοργάνωσε την ημερίδα στο Περίπτερο 4 της Κρατικής Έκθεσης Κύπρου, κατά την οποία παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα έρευνας που διεξήγαγε το Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών (ΙΓΕ) με θέμα «Η αντιμετώπιση των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών στην αλυσίδα εφοδιασμού αγροτικών προϊόντων».

Άλλες σημαντικές εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν ήταν:

1. Δημόσια διαβούλευση για Προσχέδια Νόμου, του περί Αναπαραγωγής των Ζώων και Κανονισμών και του περί της Υγείας των Ζώων (Τροποποιητικού) Νόμου (διαβατήριο Ιπποειδών). Στη διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε με τη στήριξη του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου στις 6 Σεπτεμβρίου, στην αίθουσα πολλαπλών χρήσεων του Τμήματος Γεωργίας συμμετείχαν, εκτός από το Τμήμα Γεωργίας, και οι Κτηνιατρικές Υπηρεσίες.
2. Έναρξη της εκστρατείας διαφώτισης για την προστασία της μέλισσας και άλλων επικονιαστών στο ΚΕ.Γ.Ε. Λεμεσού στις 27 Οκτωβρίου. Την εκστρατεία εγκαινίασε ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος κ. Κώστας Καδής. Η εκστρατεία που πραγματοποιήθηκε από τον Παγκύπριο

Σύνδεσμο Μελισσοκόμων, την Κίνηση Επαγγελματιών Μελισσοκόμων και το Μελισσοκομικό Κέντρο, στηρίζεται εκτός από το Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο και από το Τμήμα Γεωργίας και το Γραφείο Επιτρόπου Περιβάλλοντος.

3. Διαβούλευση σχετικά με την ετοιμασία νομοθετήματος με τίτλο «Ο περί των Αθέμιτων Εμπορικών Πρακτικών στην Αλυσίδα Εφοδιασμού Αγροδιατροφικών Προϊόντων Νόμος του 2018», η οποία πραγματοποιήθηκε με τη στήριξη του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου στην αίθουσα εκδηλώσεων Πασχάλη Πασχαλίδη του κτηρίου Διοίκησης της Ελληνικής Τράπεζας στις 14 Δεκεμβρίου. Η παρουσίαση του νομοσχεδίου έγινε στην παρουσία του Υπουργού Γεωργίας, και σε αυτήν συμμετείχαν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη τα οποία εξέφρασαν τις απόψεις τους.

Παγκόσμια Ημέρα Τροφίμων 2018

Οι δράσεις μας καθορίζουν το μέλλον μας: Η εξάλειψη της πείνας μέχρι το 2030 είναι δυνατή

Ελένη Μυτιληναίου
Λειτουργός Γεωργίας Α'
Τμήμα Γεωργίας

Η 16^η Οκτωβρίου έχει καθιερωθεί ως Παγκόσμια Ημέρα Διατροφής σε ανάμνηση της δημιουργίας του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας (Food and Agriculture Organization, FAO) από τα Ηνωμένα Έθνη το 1945. Στο πλαίσιο αυτής, πάνω από 150 χώρες διοργανώνουν εκδηλώσεις για να δείξουν πόσο σημαντικό είναι να συνεισφέρουν όλοι στη μάχη ενάντια στην πείνα ανά τον κόσμο. Η Παγκόσμια Ημέρα Τροφίμων 2018 καλεί για δράσεις οι οποίες θα συμβάλουν στην επισιτιστική και διατροφική ασφάλεια.

Η πρόοδος που έχουν σημειώσει πολλές χώρες στην καταπολέμηση της πείνας έχει αντιστραφεί ως αποτέλεσμα των παρατεταμένων και αναδυόμενων συγκρούσεων, της αύξησης των ακραίων καιρικών φαινομένων που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή και την οικονομική κρίση. Σήμερα, σε ολόκληρο τον κόσμο, 821 εκατομμύρια άνθρωποι υποφέρουν από πείνα και υποσιτισμό και 151 εκατομμύρια παιδιά κάτω των 5 (ποσοστό 22%) πάσχουν από καθυστέρηση ανάπτυξης, σύμφωνα με την τελευταία Έκθεση του FAO για την Επισιτιστική Ασφάλεια και Διατροφή. Ταυτόχρονα, τα επίπεδα του υπερβολικού βάρους και της παχυσαρκίας αυξάνονται ραγδαία, και πολλές χώρες αντιμετωπίζουν το διπλό πρόβλημα της πείνας και της παχυσαρκίας: 1,3 δισεκατομμύρια άνθρωποι είναι υπέρβαροι, από τους οποίους 672 εκατομμύρια είναι παχύσαρκοι.

Ο πληθυσμός της γης αναμένεται να ανέλθει σε 9 δισεκατομμύρια έως το 2050. Παράλληλα, οι επιταχυνόμενες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, οι συγκρούσεις και οι αυξανόμενες πιέσεις που ασκούνται στη γη και στους φυσικούς πόρους θα έχουν ως φυσικό επακόλουθο την αύξηση του ανταγωνισμού σε πεπερασμένους πόρους. Οι προκλήσεις αυτές θα επηρεάσουν σημαντικά την ικανότητα του συστήματος παραγωγής γεωργικών προϊόντων, το οποίο θα πρέπει να παρέχει υγιεινά και θρεπτικά είδη διατροφής σε έναν ταχέως αυξανόμενο πληθυσμό.

Εικόνα 1: Μυροφόρα Ηλία, Τάξη ΚΓ 1, Τεχνική Σχολή Παραλιμνίου, Έπαινος. Κατηγορία: Τεχνικές Σχολές, Διαγωνισμός Ζωγραφικής του Τμήματος Γεωργίας με θέμα την οικογενειακή γεωργία, 2/12/2016.

Ο FAO τονίζει τη σημασία της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων: Κυβερνητικών αρχών, τοπικής αυτοδιοίκησης, ιδιωτικού τομέα και ιδιαίτερα του κοινού προς την επίτευξη του στόχου για την εξάλειψη της πείνας και της βελτίωσης της διατροφής έως το 2030. Μεταξύ άλλων, ο FAO προτρέπει το κοινό να προβαίνει στις ακόλουθες δράσεις:

Εικόνα 2: Κριστίνα Βαλεντίνα Αλεξάνδρου, Τάξη ΚΓ 1, Τεχνική Σχολή Παραλιμνίου, Έπαινος. Κατηγορία: Τεχνικές Σχολές, Διαγωνισμός Ζωγραφικής του Τμήματος Γεωργίας με θέμα την οικογενειακή γεωργία, 2/12/2016.

Να αποφεύγει τη σπατάλη τροφίμων

Μόνο το ένα τέταρτο των τροφίμων που χάνονται ή σπαταλούνται κάθε μέρα θα αρκούσαν για να ταΐσουν τους ανθρώπους που υποσιτίζονται. Θα πρέπει να αγοράζουμε και να καταναλώνουμε τις ποσότητες τροφίμων που είναι απαραίτητες για τον οργανισμό μας.

Να διαβάξει σωστά τις ετικέτες στα τρόφιμα

Η ένδειξη στις συσκευασίες τροφίμων «ανάλωση κατά προτίμηση πριν/ best before» μπορεί να είναι συχνά παραπλανητική αφού ένα προϊόν μετά την ημερομηνία αυτή ενδέχεται να εξακολουθεί να είναι ασφαλές για κατανάλωση.

Να εμπλουτίζει τη διατροφή του

Η παραγωγή κρέατος απαιτεί τη χρήση περισσότερων φυσικών πόρων. Ας αναλογιστεί κανείς πως για την παραγωγή ζωοτροφών απαιτούνται χιλιάδες εκτάρια γης και πολλοί τόνοι νερό. Η υπερλίπηση στη διατροφή μας περισσότερων του ενός χορτοφαγικών γευμάτων την εβδομάδα, τα οποία να περιλαμβάνουν όσπρια και όχι κρέας, θα έχει ως αποτέλεσμα την πιο ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων.

Να επιλέγει την υγιεινή διατροφή

Για το διαιτολόγιό μας θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη την πυραμίδα της υγιεινής διατροφής. Θα πρέπει να καταναλώνουμε καθημερινά ποικιλία από δημητριακά, φρούτα και λαχανικά και να επιλέγουμε τρόφιμα με μειωμένα κορεσμένα λιπαρά και χοληστερόλη. Επίσης, θα πρέπει να αποφεύγουμε τα τρόφιμα με πρόσθετη ζάχαρη.

Να αποφεύγει τη σπατάλη νερού

Η ξηρασία γίνεται ολοένα και πιο συνηθισμένο φαινόμενο, ακόμη και σε χώρες όπου στο παρελθόν υπήρχε αφθονία υδάτινων πόρων. Αυτό συνδέεται με την παγκόσμια αλλαγή του κλίματος. Για την αποφυγή της αλόγιστης χρήσης του νερού, θα πρέπει να διορθώνονται τυχόν διαρροές στο σπίτι, να χρησιμοποιούνται βελτιωμένα συστήματα άρδευσης για το πότισμα, να γίνονται γρήγορα ντους κ.λπ.

Να διατηρεί τους πληθυσμούς των ψαριών

Ορισμένα ψάρια, όπως ο μπακαλιάρος ή ο τόνος, είναι πιο δημοφιλή από άλλα και εξαιτίας αυτού, υπεραλιεύονται και κινδυνεύουν να εξαφανιστούν για πάντα. Επομένως, θα πρέπει να καταναλώνονται και άλλα είδη ψαριών όπως το λαβράκι ή η ρέγγα. Επίσης, καλό θα ήταν να προτιμώνται ψάρια που έχουν αλιευθεί ή καλλιεργηθεί με βιώσιμο τρόπο και έχουν χαρακτηριστεί ως οικολογικά ή πιστοποιημένα.

Να διατηρεί το έδαφος και το νερό καθαρό

Δεν πρέπει να ρίχνονται απορρίμματα στη φύση. Θα πρέπει να καθαρίζουμε τα απορρίμματα που έχουν πεταχτεί στο περιβάλλον και να επισημαίνουμε στους γύρω μας τις συνέπειες της ρύπανσης του περιβάλλοντος. Δεν θα πρέπει να αναμένουμε μόνο από τις Αρχές τοπικής

αυτοδιοίκησης ή την Κυβέρνηση να ενεργούν. Οι εθελοντικές πρωτοβουλίες, όπως για παράδειγμα οι ομάδες καθαριότητας, είναι εξίσου σημαντικές για τον καθαρισμό των δημόσιων χώρων.

Να προτιμά τα τοπικά προϊόντα

Καλό θα ήταν να προτιμώνται προϊόντα από τους τοπικούς παραγωγούς ώστε να στηρίζεται η τοπική οικονομία αφού έτσι το ταξίδι μεταξύ καταναλωτών και προϊόντων θα είναι μικρότερο. Αυτό σημαίνει λιγότερες εκπομπές ρύπων, πιο υγιή πληθυσμό, πιο ευτυχισμένους αγρότες.

Εικόνα 3: Αντρέας Παναγή, Τάξη Α1, Ολύμπιον - Γυμνάσιο, Διαγωνισμός Ζωγραφικής του Τμήματος Γεωργίας με θέμα την οικογενειακή γεωργία, 2/12/2016.

Να καταβάλλει προσπάθειες «πρασίνισματος» των πόλεων

Θα πρέπει να αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες «πρασίνισματος» των πόλεων με διάφορους τρόπους όπως, για παράδειγμα, παράγοντας σπιτικά υγιεινά λαχανικά, δημιουργώντας και φροντίζοντας κήπους στα σχολεία, στους δήμους και στις κοινότητες, δημιουργώντας κήπους στις ταράτσες ή ακόμα και στα μπαλκόνια των διαμερισμάτων. Η ύπαρξη φυτών ομορφαίνει και συνάμα καθαρίζει το αστικό τοπίο.

Εικόνα 4: Μικαέλλα Αγαπίου, Τάξη Β11, Λύκειο Α' Εθνάρχη Μακαρίου Γ', Έπαινος, Κατηγορία: Λύκεια, Διαγωνισμός Ζωγραφικής του Τμήματος, 2/12/2016.

Να κάνει ανακύκλωση

Η ανακύκλωση θα πρέπει να γίνει μέρος της ζωής μας. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η εκπαίδευση ώστε να ανακυκλώνονται σωστά τα απορρίμματα: πλαστικό, γυαλί, αλουμίνιο και χαρτί. Ακόμη θα πρέπει να ενθαρρύνουμε το οικογενειακό και το φιλικό μας περιβάλλον να ανακυκλώνει υλικά και συσκευασίες. Κάποια απορρίμματα, όπως τα κινητά τηλέφωνα, οι μπαταρίες, τα φάρμακα, τα χημικά

και τα λιπάσματα, δεν πρέπει να απορρίπτονται μαζί με τα συνηθισμένα, καθώς μπορεί να είναι εξαιρετικά επιβλαβή για το περιβάλλον, ειδικά εάν εισέλθουν στα συστήματα ύδρευσης. Η εκπαίδευση θα πρέπει να περιλαμβάνει τρόπους ανακύκλωσης ή απόρριψης των επιβλαβών αντικείμενων με ασφάλεια για το κοινό και το περιβάλλον.

Εικόνα 5: Ανδρέας Σωτηρίου, Τάξη ΚΓ 1, Τεχνική Σχολή Παραλιμνίου, Βραβείο, Κατηγορία: Τεχνικές Σχολές, Διαγωνισμός Ζωγραφικής του Τμήματος Γεωργίας με θέμα την οικογενειακή γεωργία, 2/12/2016.

Να εξοικονομεί ενέργεια

Η οικογένειά σας χρειάζεται νέο ψυγείο, κουζίνα, πλυντήριο ρούχων ή κάποια άλλη οικιακή συσκευή; Θα πρέπει να προτιμάτε μια ενεργειακά αποδοτική ηλεκτρική συσκευή που χρησιμοποιεί λιγότερη ενέργεια και έχει το σύμβολο A ++++. Μπορείτε, επίσης, να εξοικονομήτε ενέργεια σβήνοντας τα φώτα, αποσυνδέοντας την τηλεόραση ή τον υπολογιστή (αντί να τα αφήνετε σε κατάσταση αναμονής) και χρησιμοποιώντας ενεργειακά αποδοτικούς λαμπτήρες. Τέλος, θα πρέπει τα ρούχα που φοράτε να προσαρμόζονται στις καιρικές συνθήκες ώστε να μην γίνεται άσκοπη χρήση του κλιματισμού ή της θέρμανσης.

Να υποστηρίζει τον στόχο «Εξάλειψη της πείνας»

Ας μοιραστούμε μηνύματα στα κοινωνικά μέσα δικτύωσης χρησιμοποιώντας το #ZeroHunger. Ας προτρέψουμε τους πολιτικούς να συμμετάσχουν στην αποστολή Zero Hunger, θεσπίζοντας νόμους και λαμβάνοντας πρωτοβουλίες που βοηθούν τον πλανήτη μας.

Η σωστή διατροφή είναι δικαίωμα όλων και είναι υποχρέωση των Κυβερνήσεων, των τοπικών Αρχών, των επιχειρήσεων αλλά και του καθενός προσωπικά να συμβάλουν προς την επίτευξη του στόχου της εξάλειψης της πείνας και της βελτίωσης της διατροφής.

Πηγή: <http://www.fao.org/world-food-day/home>

Στοχευμένο σχέδιο δράσης για αποφυγή θανατώσεων μελισσών από τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων

Χριστάκης Τοφαρής
Λειτουργός Γεωργίας
Έλενα Χριστοφόρου
Επιθεωρήτρια Γεωργίας
Τμήμα Γεωργίας

Το φαινόμενο της δηλητηρίασης μελισσών μπορεί να παρατηρείται και καθόλη τη διάρκεια του έτους, σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, ανάλογα με τη μελισσοκομική δραστηριότητα ή την ύπαρξη αυτοφυούς μελισσοβοσκής. Σε περιόδους ανομβρίας το πρόβλημα αυτό λαμβάνει μεγαλύτερες διαστάσεις, λόγω της μεταφοράς μελισσιών σε περιοχές με έντονη γεωργική δραστηριότητα και κατ' επέκταση αυξημένη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Το Σχέδιο Δράσης αποσκοπεί στην αποφυγή ή στον περιορισμό των δηλητηριάσεων των μελισσών από τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων σε καλλιέργειες με την ανάληψη συγκεκριμένων ενεργειών.

Ειδικότερα, ο Κλάδος Προστασίας Φυτών και Μελισσοκομίας σε συνεργασία με τα Επαρχιακά Γεωργικά Γραφεία θα προωθή ενημερωτική επιστολή προς τους εμπλεκόμενους παραγωγούς, στην οποία θα επισημαίνεται ότι αναμένεται μετακίνηση μελισσοκομείων πλησίον συγκεκριμένων καλλιεργειών. Στην εν λόγω επιστολή θα τονίζεται ότι η χρήση μελισσοτοξικών γεωργικών φαρμάκων κατά την ανθοφορία απαγορεύεται και θα ενημερώνονται για την πραγματοποίηση αυξημένων ελέγχων τήρησης της σχετικής νομοθεσίας που διέπει τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα. Επιπρόσθετα, θα υπενθυμίζεται στους μελισσοκόμους η υποχρέωση αναγραφής των στοιχείων τους στα μελισσοκομεία καθώς και της σήμανσης των κυψελών τους. Επίσης, τα κατά τόπους Επαρχιακά Γεωργικά Γραφεία θα αποστέλλουν μήνυμα sms στους εμπλεκόμενους καλλιεργητές της περιοχής τους με το ακόλουθο περιεχόμενο: «Απαγορεύεται η εφαρμογή φυτοπροστατευτικών προϊόντων που είναι μελισσοτοξικά κατά την ανθοφορία. Ακολουθείτε πιστά τις οδηγίες της ετικέτας των σκευασμάτων». Επίσης, ο Κλάδος Προστασίας Φυτών και Μελισσοκομίας θα αποστέλλει σχετικό μήνυμα sms προς όλους τους εμπλεκόμενους καλλιεργητές μέσω του ΚΟΑΠ για αποφυγή ψεκασμών με φυτοπροστατευτικά προϊόντα που είναι μελισσοτοξικά, ενώ μήνυμα sms θα αποστέλλεται και σε όλους τους εγγεγραμμένους μελισσοκόμους στο Μητρώο των μελισσοκόμων με το ακόλουθο περιεχόμενο: «Βεβαιωθείτε ότι οι κυψέλες σας φέρουν την ενδεικνυόμενη σήμανση. Συνεργαστείτε με αρμόδιες Υπηρεσίες και καλλιεργητές για αποφυγή δηλητηριάσεων».

Πέραν τούτων, ο Κλάδος Προστασίας Φυτών και Μελισσοκομίας θα αναλάβει την αποστολή συστατικής επιστολής προς τα οργανωμένα σύνολα των μελισσοκόμων, με την οποία θα τους επισύρει την προσοχή στην υποχρέωσή τους να σημαίνουν τις κυψέλες τους και να συνεργάζονται με τις αρμόδιες Υπηρεσίες και τους εμπλεκόμενους παραγωγούς, με σκοπό την αποφυγή δηλητηριάσεων. Επιπλέον, θα αναλάβει τη δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης στον ημερήσιο Τύπο και άλλα μέσα, για ενημέρωση των ενδιαφερομένων.

Τα Επαρχιακά Γεωργικά Γραφεία, στο πλαίσιο του συμβουλευτικού τους ρόλου, δύνανται, σε συνεννόηση με τους αρμόδιους κλάδους να διοργανώνουν διαφωτιστικές διαλέξεις για καλλιεργητές/νέους γεωργούς κατά τη διάρκεια των οποίων θα γίνεται ενημέρωση σχετικά με τις νομικές υποχρεώσεις των χρηστών, την ορθή χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων καθώς και τη σημασία της μέλισσας στη γεωργία, με έμφαση σε πρακτικές που πρέπει να υιοθετούνται για αποφυγή δηλητηριάσεων. Επιπρόσθετα, είναι δυνατή η διοργάνωση και πραγματοποίηση ενημερωτικών διαλέξεων, στο πλαίσιο ενημέρωσης και εκπαίδευσης των γεωργών, με σκοπό την προώθηση καλλιεργητικών πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον όπως η ολοκληρωμένη διαχείριση των καλλιεργειών και η βιολογική γεωργία.

Εντατικοποίηση των επισκέψεων στις περιοχές αυξημένου κινδύνου

- (α) Οι Λειτουργοί του Κλάδου Προστασίας Φυτών και Μελισσοκομίας και οι Περιφερειακοί Λειτουργοί του Τμήματος Γεωργίας θα εντατικοποιήσουν τις επισκέψεις τους στις φυτείες των εν λόγω περιοχών και θα προβαίνουν σε κατ' ιδίαν ενημέρωση και καθοδήγηση των παραγωγών ή του υπεύθυνου προσωπικού για αποφυγή ψεκασμών με μελισσοτοξικά φυτοπροστατευτικά προϊόντα.
- (β) Οι Λειτουργοί ή Επιθεωρητές Γεωργίας που είναι ορισμένοι για θέματα μελισσοκομίας θα εντατικοποιήσουν τις επισκέψεις τους στα μελισσοκομεία που είναι εγκατεστημένα σε περιοχές αυξημένου κινδύνου.
- (γ) Οι Επιθεωρητές Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων θα εντατικοποιήσουν τους ελέγχους στις διάφορες καλλιέργειες κατά την περίοδο Μαρτίου - Απριλίου.

Τα Επαρχιακά Γεωργικά Γραφεία θα διαθέτουν όπου χρειάζεται το σχετικό έντυπο ενημερωτικό υλικό.

Χειρισμός υποθέσεων καταγγελιών και ενδεχόμενων δηλητηριάσεων από τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων

Σε περίπτωση καταγγελίας για διενέργεια παράνομων ψεκασμών, οι Επιθεωρητές Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων εφαρμόζουν τις ενέργειες που προβλέπονται στο Εγχειρίδιο Οδηγιών, σύμφωνα με τον περί Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων Νόμο του 2011 [Ν.141(Ι)/2011]. Σε περίπτωση που μελισσοκόμος παρατηρήσει αδικαιολόγητα υψηλούς πληθυσμούς θανάτωσης μελισσών μπροστά από τις κυψέλες και θεωρεί ότι η ζημιά αυτή προκλήθηκε από παράνομους ψεκασμούς ή έχει υποψίες ότι διενεργούνται παράνομοι ψεκασμοί σε μια φυτεία που γεννιάζει με το μελισσοκομείο του, τότε θα πρέπει να προβαίνει σε **επίσημη και επώνυμη γραπτή καταγγελία**, βάσει του εντύπου καταγγελιών ΜΕΛ. 05 στα Επαρχιακά Γεωργικά Γραφεία του Τμήματος Γεωργίας και να παρέχει όλες τις σχετικές πληροφορίες που τον οδήγησαν στην καταγγελία. Στο έντυπο καταγγελίας ο

καταγγέλλων δηλώνει τα στοιχεία του τυχόν παραβάτη (εάν και εφόσον τα γνωρίζει) ή/και τουλάχιστον το τεμάχιο ή τα τεμάχια τα οποία έχουν ψεκαστεί. Σε αντίθετη περίπτωση το Τμήμα Γεωργίας δεν δύναται να προβεί σε οποιοδήποτε έλεγχο. Το Επαρχιακό Γεωργικό Γραφείο ενημερώνει τον Προϊστάμενο του Κλάδου Ελέγχου Νομοθεσιών, τον άμεσο Συντονιστή Μονάδας Ελέγχου, τον Προϊστάμενο του Κλάδου Προστασίας Φυτών και Μελισσοκομίας και τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες.

Ενέργειες από Επιθεωρητές Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων

Οι Επιθεωρητές Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων, υπό τον συντονισμό του Συντονιστή της Μονάδας Ελέγχου και σε συνεννόηση με τον Προϊστάμενο του Κλάδου Ελέγχου Νομοθεσιών αλλά και τις οδηγίες του Προϊστάμενου του Κλάδου Αγροχημικών και Ζωοτροφών, προβαίνουν αυτεπάγγελα σε έλεγχο για την ορθή και νομότυπη χρήση των γεωργικών φαρμάκων στην ύποπτη φυτεία ή στις φυτείες της περιοχής, με σκοπό τη διερεύνηση παράνομης εφαρμογής ψεκασμών. Κατά τους ελέγχους δύναται να ληφθούν δείγματα από φυτικούς ιστούς δένδρων/φυτών, διάλυμα ψεκαστικού υλικού που ψεκάζεται σε φυτά, κ.ά. Οι παρανομούμενες καταγγέλλονται βάσει της σχετικής νομοθεσίας.

Ενέργειες από Λειτουργούς ή Επιθεωρητές Γεωργίας υπεύθυνους για θέματα μελισσοκομίας

Μετά από την υποβολή της σχετικής καταγγελίας, ο Λειτουργός ή Επιθεωρητής Γεωργίας του Επαρχιακού Γεωργικού Γραφείου που είναι υπεύθυνος για θέματα μελισσοκομίας προβαίνει σε επιτόπια επίσκεψη στο μελισσοκομείο του παραπονούμενου για έλεγχο και καταγραφή ενδεχόμενης παραβίασης των προνοιών που περιλαμβάνονται στον περί Μελισσοκομίας Νόμο Ν.51/1990, όπως η γνωστοποίηση εγκατάστασης του μελισσοκομείου του (έντυπο μετακινήσεων ΜΕΛ.01), ο αριθμός των κυψελών που είναι εγκατεστημένες, η αναγραφή των στοιχείων του μελισσοκόμου στο μελισσοκομείο (ονοματεπώνυμο και διεύθυνση), η ειδική άδεια από την αρμόδια Αρχή σε περίπτωση εγκατάστασης του μελισσοκομείου σε κρατική γη. Επιπρόσθετα, ελέγχει τη συμμόρφωση του μελισσοκόμου στις οποιοσδήποτε υποδείξεις ορίζονται από το Τμήμα Γεωργίας όπως η σήμανση των κυψελών. Συνιστάται να λαμβάνεται φωτογραφικό υλικό.

Στις περιπτώσεις καταγγελιών που αφορούν θανατώσεις μελισσών, ο Λειτουργός ή Επιθεωρητής, πέραν των προαναφερθεισών ενεργειών, καταγράφει τον μέσο όρο των πρόσφατα νεκρών μελισσών που παρατηρεί έξω από την κάθε κυψέλη, καθώς και οποιαδήποτε άλλα σημαντικά στοιχεία ή πληροφορίες, όπως η απόσταση της ψεκαζόμενης έκτασης από το μελισσοκομείο κ.ά. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι υποψία για μαζικές δηλητηριάσεις σε ένα μελισσοκομείο υπάρχει όταν παρατηρηθούν άνω των 100 πρόσφατα νεκρών μελισσών ανά κυψέλη.

Ενέργειες από Λειτουργό των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών

Ο Λειτουργός των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών κατά αρμοδιότητα λαμβάνει κατάλληλο δείγμα τουλάχιστον 30 νεκρών μελισσών, το οποίο μεταφέρεται στα εργαστήρια των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών για διεξαγωγή των σχετικών εξετάσεων για εντοπισμό παθολογικών αιτιών θνησιμότητας. Το δείγμα φυλάσσεται σε καταψύκτη μέχρι την εξέτασή του. Τα αποτελέσματα των εξετάσεων και το πόρισμα των Κτηνιατρικών Υπηρεσιών γνωστοποιούνται στον ενδιαφερόμενο μελισσοκόμο.

Διαδικασία διερεύνησης υποθέσεων εσκεμμένης δηλητηρίασης μελισσών

Η εσκεμμένη δηλητηρίαση ζώων είναι πράξη παράνομη και τιμωρείται αυστηρά από τον Νόμο. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του περί Προστασίας και Ευημερίας των Ζώων Νόμου «απαγορεύεται σε οποιοδήποτε πρόσωπο εσκεμμένα και χωρίς εύλογη αιτία να χορηγεί ή να προμηθεύει ή να επιτρέπει τη χορήγηση ή προμήθεια οποιοσδήποτε δηλητηρίου ή άλλης βλαβερής ουσίας σε οποιοδήποτε ζώο ή να προκαλεί όπως τέτοια ουσία ληφθεί από οποιοδήποτε ζώο». Οι ενέργειες της Αστυνομίας σε σχέση με τη δηλητηρίαση ζώων καταγράφονται στην Α.Δ. 3/17 «Τεκμήρια» η οποία περιλαμβάνει και τα έντομα.

Εν κατακλείδι, θα πρέπει να τονιστεί ότι το Τμήμα Γεωργίας επενδύει στην ορθή ενημέρωση και ευαισθητοποίηση όλων των πολιτών και παραγωγικών ομάδων, στην καλή συνεργασία και συνεννόηση και προ πάντων στην αλληλοκατανόηση.

Η πρόκληση της αποτελεσματικής διαδοχής στα οινοποιεία της Κύπρου ως μια εξειδικευμένη μορφή οικογενειακής γεωργικής εκμετάλλευσης

Δρ Θουκλής Γεωργίου
Λειτουργός Γεωργίας Α'
Τμήμα Γεωργίας

Τα τελευταία σαράντα χρόνια έχει καταγραφεί σημαντική ακαδημαϊκή έρευνα στο θέμα της διαδοχής στις οικογενειακές επιχειρήσεις. Σε θεωρητικό επίπεδο, όταν μιλάμε για διαδοχή, αναφερόμαστε στη μακροχρόνια, συνεχή, πολυδιάστατη, κοινωνικο-πολιτική διαδικασία κατά την οποία η ηγεσία, και ενδεχομένως η ιδιοκτησία μιας οικογενειακής επιχείρησης, μεταφέρονται στον νέο διάδοχο μέσω διαφόρων δράσεων, γεγονότων και λειτουργικών μηχανισμών. Πιο συγκεκριμένα, αποτελεσματική διαδοχή ορίζεται «ως η συνέχιση και ομαλή λειτουργία της οικογενειακής επιχείρησης σε βάθος χρόνου, η επίτευξη ενός καλού οικονομικού αποτελέσματος, η αμοιβαία πραγματοποίηση των προσδοκιών του προκατόχου και του νέου διαδόχου, καθώς και η διατήρηση της οικογενειακής γαλήνης και ευημερίας».

Πραγματικά και πρακτικά πόσο εύκολο ή δύσκολο είναι για κάποιον οικογενειακό οινοποιείο να καθορίσει τη διάδοχη κατάσταση; Μήπως δεν υπάρχουν άξιοι διάδοχοι στο προσκήνιο; Μήπως υπάρχουν, αλλά αυτοί δεν ενδιαφέρονται να δραστηριοποιηθούν σε αυτόν τον δύσκολο και εξειδικευμένο τομέα της γεωργίας; Μήπως οι ικανοί διάδοχοι δεν αφήνονται από τον υφιστάμενο κάτοχο να καινοτομήσουν και απλά τον ακολουθούν παθητικά μένοντας στο περιθώριο; Μήπως, ακόμη, ένας ξαφνικός θάνατος του υφιστάμενου ηγέτη αφήνει την οινοποιητική επιχείρηση απροετοίμαστη και ευάλωτη στις δυσκολίες του ανταγωνισμού; Αυτά και πολλά άλλα βασανιστικά ερωτήματα αναμένουν απαντήσεις σε κάθε οικογενειακή εκμετάλλευση διακυβευοντας το μέλλον της κυπριακής οινικής παραγωγής και του πολλαπλού της ρόλου γενικότερα.

Πολλές από τις ακαδημαϊκές εργασίες επικεντρώθηκαν σε παράγοντες-κλειδιά οι οποίοι, πιστεύεται ότι ευνοούν την αποτελεσματική διαδοχή. Κάποιοι από αυτούς τους παράγοντες φαίνεται ότι βρίσκονται στο επίκεντρο του κοινωνικού και πολιτικού χαρακτήρα της διαδοχής, όπου η επιβολή και η επιρροή που ασκείται από σημαντικά μέλη

της οικογένειας καθορίζουν την επιτυχία ή την αποτυχία της. Κάποιοι άλλοι παράγοντες, οι οποίοι πλαισιώνουν τη διαδοχή, φαίνεται ότι έχουν μια πιο περιφερειακή επίδραση στη λειτουργική ή την κοινωνική πτυχή της επιχείρησης, όπως λόγου χάρη η οικονομική διαχείριση και η ιδιοσυγκρασία της ιδιοκτήτριας οικογένειας αντίστοιχα.

Από το Μητρώο Οινοποιών που διατηρείται στο Τμήμα Γεωργίας φαίνεται ότι σήμερα στην Κύπρο, η συντριπτική πλειοψηφία των οινοποιητικών επιχειρήσεων κατέχονται, διοικούνται και λειτουργούν σε οικογενειακό καθεστώς αποτελώντας τη ραχοκοκαλιά του αμπελοοινικού τομέα. Κατά συνέπεια, ο βασικός σχεδιασμός και η συνεχής διαχείριση της διαδοχής θα πρέπει να αποτελούν στρατηγικό στόχο των υφιστάμενων κατόχων ώστε να αποκλεισθεί το ορατό αμφίπλευρο ενδεχόμενο κατάρρευσης της επιχείρησης εξαιτίας της οικογένειας και η διάλυση της οικογένειας από την ίδια επιχείρηση. Εν κατακλείδι, το όραμα για ένα καλύτερο μέλλον για τον αμπελοοινικό τομέα βασίζεται πάρα πολύ στη διάδοχη κατάσταση των οινοποιητικών επιχειρήσεων, οι οποίες στην πλειοψηφία τους είναι πρώτης γενιάς.

Άλλιον το ανυψωμένο, Αγριοκρέμμυδο *Allium exaltatum*

Το Άλλιον το ανυψωμένο ή Αγριοκρέμμυδο είναι πολυετής, βολβώδης, λεπτή πόα, ύψους 20-40 cm με 3-5 γραμμοειδή φύλλα μήκους μέχρι 30 cm και πλάτους 5 mm, που φέρονται κάτω από το μέσο του βλαστού. Τα άνθη είναι ασπριδερά έως καστανοπράσινα σε επικόρυφη, συμπαγή ταξιανθία.

Εξάπλωση

Είναι ενδημικό είδος της Κύπρου το οποίο εντοπίστηκε σε πέντε θέσεις κατά μήκος της οροσειράς Τροόδους και σε μια θέση στο Βουνί Παναγιάς. Οι αναφορές που υπήρχαν για τον Κρύο Ποταμό και τις Πλάτρες ερευνήθηκαν αλλά χωρίς αποτέλεσμα.

Ενδιαίτημα

Βραχώδεις βουνοπλαγιές, σχισμές βράχων και λιθώνες σε πυριγενή και ασβεστολιθικά πετρώματα και σε ανοίγματα πευκοδάσους, σε υψόμετρα 1.200-1.650 m.

Βιολογία

Άνθιση: Ιούλιος-Αύγουστος.

Καρποφορία: Αύγουστος-Οκτώβριος.

Κατάσταση διατήρησης και απειλές

Ο πληθυσμός του αποτελείται από περίπου 500 φυτά. Οι υποπληθυσμοί του είναι μικροί, συνήθως 30-100 άτομα, αλλά οι 5 από τους 6 βρίσκονται σε κρατική δασική γη όπου γενικά οι επεμβάσεις είναι περιορισμένες και ελεγχόμενες. Ο υποπληθυσμός στη Μαδαρή διασχίζεται από μονοπάτι μελέτης της φύσης, ενώ στον Ασπρόκρεμμο (Τρόδος) διασχίζεται από δασικό δρόμο. Λόγω των μικρών υποπληθυσμών του, μπορεί να απειληθεί από βελτιωτικά έργα δρόμων και αναψυχικές δραστηριότητες.

Υφιστάμενα μέτρα προστασίας

Όλες οι θέσεις βρίσκονται σε περιοχές Natura 2000. Επιπλέον, οι πέντε θέσεις, με εξαίρεση τη θέση στο Βουνί Παναγιάς, βρίσκονται σε κρατική δασική γη (Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους, Περιοχή Προστασίας της Φύσης Μαδαρής και Δάσος Πάφου).

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας

Περαιτέρω έρευνα στην οροσειρά Τροόδους για εξακρίβωση της εξάπλωσής του και εγκατάσταση σε βοτανικό κήπο.

Κατηγορία κινδύνου (σύμφωνα με IUCN): Εύτρωτο.

Κείμενο: Θ. Κυριάκου & Χ. Σ. Χριστοδούλου

Άλλιον της Μαραθάσας *Allium marathasicum*

Το Άλλιον της Μαραθάσας είναι πολυετής, βολβώδης, όρθια πόα, ύψους 30-50cm με 3-4 ημικυλινδρικά φύλλα, κοίλα στο εσωτερικό, μήκους μέχρι 25cm. Τα άνθη είναι μικρά, λευκοπράσινα με καστανή απόχρωση, πολλά μαζί (έως 60 ή περισσότερα) σε χαλαρή ταξιανθία. Οι στήμονες έχουν μήκος μέχρι 5 mm, και εξέρχουν από τα πέταλα (περιγόνιο) σε αντίθεση με άλλα συγγενή είδη.

Εξάπλωση

Ενδημικό είδος της Κύπρου που περιορίζεται σε μια μόνο θέση στην περιοχή του Προδρόμου-Τρικούκκιάς, στην περιοχή Μαραθάσας. Η αναφορά ότι το είδος είναι κοινό κατά μήκος δρόμων στην περιοχή Μαραθάσας δεν επιβεβαιώθηκε από την έρευνα στην περιοχή που έγινε από το 2005 και μετά.

Ενδιαίτημα

Οπωρώνες με κερασιές και άλλα καρποφόρα δέντρα και στα όριά τους, σε υψόμετρο 1.300-1.400 m.

Βιολογία

Άνθιση: Μάιος-Αύγουστος. Καρποφορία: Αύγουστος (τέλος)-Σεπτέμβριος.

Κατάσταση διατήρησης και απειλές

Όλες οι ομάδες φυτών που εντοπίστηκαν βρίσκονται σε ιδιωτική γη, σε καλλιέργειες, κοντά σε ανθρώπινους οικισμούς. Ο συνολικός του πληθυσμός κυμαίνεται από 500 σε 1.500 φυτά. Η διακύμανση ενδεχομένως οφείλεται στην ακανόνιστη απομάκρυνση των ζιζανίων που αναπόφευκτα επηρεάζει και το είδος αυτό. Απειλείται κυρίως από την εγκατάλειψη της γεωργίας, την οικιστική ανάπτυξη και την καταπολέμηση ζιζανίων.

Υφιστάμενα μέτρα προστασίας: Παραγωγή φυτών στο δασικό φυτώριο Πλατανίων και εγκατάσταση στον Βοτανικό Κήπο Τροόδους.

Προτεινόμενα μέτρα προστασίας

Μελέτη της βιολογίας και πιο λεπτομερής έρευνα της εξάπλωσης του είδους, διότι είναι πιθανόν να απαντά και σε άλλες περιοχές της Μαραθάσας. Με βάση τα στοιχεία που θα προκύψουν να ετοιμαστεί σχέδιο διατήρησης.

Κατηγορία κινδύνου (σύμφωνα με IUCN): Κρισίμως Κινδυνεύον

Κείμενο: Τ. Τσιντίδης, Κ. Καϊλής & Κ. Παπασάββας
Φωτογραφία: Χ. Μακρής

Σημείωση: Το Κόκκινο Βιβλίο της Χλωρίδας της Κύπρου είναι αποτέλεσμα συλλογικής εργασίας και στενής συνεργασίας μεγάλου αριθμού ερευνητών της κυπριακής χλωρίδας. Εκδόθηκε από τον Φιλοδασικό Σύνδεσμο Κύπρου το 2007 και σε αυτό αξιολογούνται 328 φυτά της κυπριακής χλωρίδας. Τα κόκκινα βιβλία και οι κόκκινοι κατάλογοι χρησιμοποιούνται διεθνώς και αναφέρονται σε φυτά ή ζώα που κινδυνεύουν με εξαφάνιση, κατατάσσοντάς τα σε κατηγορίες κινδύνου εξαφάνισης με βάση ποσοτικά κριτήρια και μέσα από καθορισμένη μεθοδολογία της Διεθνούς Ένωσης Διατήρησης της Φύσης (IUCN). Το Τμήμα Δασών δίνει την ευκαιρία στο κοινό να γνωρίσει, μέσα από αυτή τη στήλη, αριθμό φυτών που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο της Χλωρίδας της Κύπρου.

Η παραδοσιακή καλλιέργεια των σιτηρών στην Κύπρο

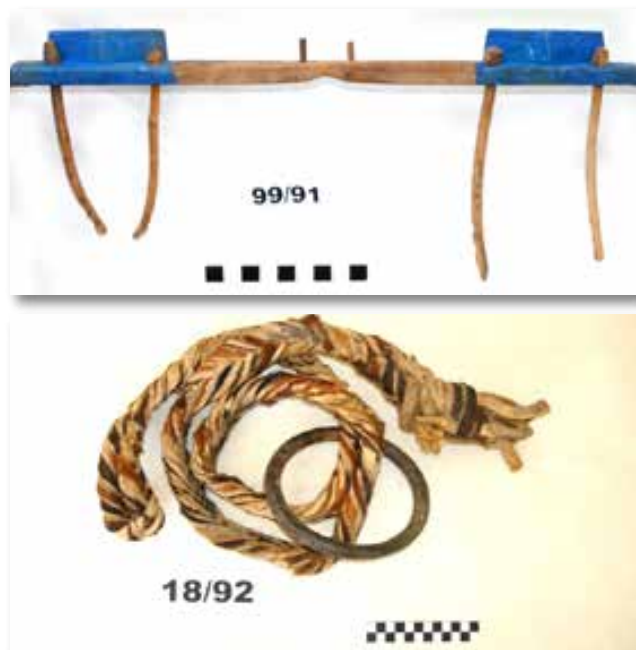
Προετοιμασία της γης

Πριν από την παρουσίαση των βασικών σταδίων που περιλαμβάνονται στον κύκλο της παραδοσιακής καλλιέργειας σιτηρών, κρίνεται απαραίτητη η συνοπτική παρουσίαση των παραγόντων που καθόρισαν τη μορφή και το είδος των γεωργικών εργαλείων καθώς και της ιδιότυπης σχέσης που ανέπτυξε ο γεωργός με τα υποζύγια.

Συνήθως, στις περισσότερες γεωργικές εργασίες, χρησιμοποιούνταν τα βόδια (ζώα ιερά στη συνείδηση του Κύπριου γεωργού) λόγω της πολύτιμης συνεισφοράς τους στην επιβίωση της οικογένειας. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ο πρώτος Διευθυντής του Τμήματος Γεωργίας, σε σχετική έκθεσή του, αναφερόμενος στην εκτροφή ζώων παρατηρεί πως οι Κύπριοι σπάνια κατανάλωναν βοδινό κρέας καθώς «...σχεδόν πάντες οι χωρικοί τήν σφαγήν τών βοών έθεώρουν άμάρτημα»¹. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, το γεγονός ότι πολλά από τα ήθη και έθιμα που σχετίζονταν με τις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές, συνδέονται άμεσα και με τα υποζύγια, όπως η συνήθεια να στερεώνονται αναμμένα κεριά στα κέρατα των βοδιών την ημέρα των Φώτων ή να προσφέρεται σε αυτά μέρος του καθαγιασμένου σπόρου.

Ενδεικτική, επίσης, των δεσμών που ανέπτυξε ο γεωργός με τα ζώα του ήταν η προσφώνησή τους με ονόματα, καθώς και το γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις σταβλίζονταν στην κύρια κατοικία, μαζί με τα μέλη της οικογένειας. Ιδιαίτερη βαρύτητα κατά την επιλογή τους δινόταν, όχι μόνο στα ανατομικά τους χαρακτηριστικά που τα καθιστούσαν ικανά να ανταποκριθούν στις δύσκολες συνθήκες της εργασίας, αλλά και στο χρώμα τους ως ένδειξη καλής τύχης και ευημερίας². Η εκπαίδευση των υποζυγίων γινόταν σταδιακά, με καταβολή μεγάλης προσπάθειας, καθώς οποιαδήποτε αστοχία σήμαινε τραυματισμό του ζώου ή και καταστροφή των εργαλείων, που δύσκολα μπορούσαν να αντικατασταθούν.

Ζυγός και «λουρικός» με μεταλλικό «ακά» (Συλλογή Μουσείου Κυπριακής Υπαίθρου)

Στο πλαίσιο της αυτάρκειας που χαρακτήριζε την κυπριακή κοινωνία στο παρελθόν, η κατασκευή των εργαλείων, στον βαθμό που αυτό ήταν δυνατό, αποτελούσε εργασία του ίδιου του χρήστη. Λιγιστά, εναρμονισμένα απόλυτα με τη λειτουργία τους, τα εξαρτήματα του γεωργού καταδεικνύουν με την απλότητά τους τη σοφία στη διαχείριση των υλικών αλλά και τη στενή σχέση που είχε ο ίδιος με το φυσικό του περιβάλλον. Κάθε τεμάχιο ξύλου επιλεγόταν και διαμορφωνόταν με ιδιαίτερη προσοχή για να τοποθετηθεί σε ορισμένο τμήμα του εργαλείου, ανάλογα με τις ιδιότητες και τη χρήση του. Ακόμη και ο χρόνος κοπής του σε συγκεκριμένη εποχή του έτους ή ανάλογα με τον κύκλο του φεγγαριού, μπορούσε, σύμφωνα με τη λαϊκή αντίληψη, να καθορίσει την ανθεκτικότητα και την ποιότητά του. Βασικά μορφολογικά χαρακτηριστικά των αντικειμένων αυτών αποτελούν η λιτότητα και η αδρότητα που συχνά παραπέμπουν σε ανάλογα δείγματα της προϊστορικής περιόδου, και, κυρίως, η απουσία οποιασδήποτε τάσης υπερβολής ή εξωραϊσμού. Οι ελάχιστες διακοσμητικές λεπτομέρειες που εντοπίζονται αντανakλούν την ευαισθησία του λαϊκού τεχνίτη ή του προσωπικό του δεσμό με τα δημιουργήματά του.

Τσαπί με ενσφράγιστες λεπτομέρειες (Συλλογή Μουσείου Κυπριακής Υπαίθρου)

¹ "Έκθεσις περί τῆς λειτουργίας τοῦ παρά τῆ ἐν Κύπρῳ ἀγγλικῆ Κυβερνήσει Γεωργικοῦ Τμήματος ὅπερ διήϋθουνεν ὁ Π. Γεννάδιος ἀπό τοῦ 1896 μέχρι τέλους τοῦ 1904. Βλ. σχ. καὶ Ἀρχεῖο Συνεντεύξεων Μ.Κ.Υ, Ἀρ. Συν. Β9.

² Τα καφέ χρώματος ζώα θεωρούνταν καλότυχα, ενώ, αντίθετα, αυτά που έφεραν μαύρες κηλίδες αποφεύγονταν ως γρουσουζίκια.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, επίσης, το γεγονός ότι για την απόκτηση των μεταλλικών εργαλείων, που κατασκευάζονταν συνήθως από τους ντόπιους σιδεράδες, τους γνωστούς ως «κωμοδρόμους», εφαρμοζόταν συχνά και εδώ η μέθοδος του ανταλλακτικού εμπορίου. Η χρησιμότητα και η δυσκολία στην αντικατάστασή τους αποδεικνύεται από τα τεκμήρια που σώζονται και φέρουν, στις περισσότερες περιπτώσεις, πολλαπλά ίχνη επιδιόρθωσης ή είναι υπερβολικά φθαρμένα από τη συνεχή χρήση. Επιπρόσθετα, την προστασία τους από κλοπές εξασφάλιζαν ηθικοί, άγραφοι νόμοι, αλλά και αντιλήψεις και δοξασίες με υπερφυσικό χαρακτήρα, όπως η πεποίθηση πως ο κλέφτης δεν θα μπορούσε να «ξεψυχήσει» αν δεν του πενούσαν στον λαιμό έναν ζυγό για να απαλλαγεί από το βάρος της «μιαρής» πράξης.

Όσον αφορά τη διαδικασία της προετοιμασίας της γης, ένα από τα πιο σημαντικά εργαλεία του γεωργού ήταν το άροτρο, αρχικά ξύλινο και κοντό με σιδερένιο νύ, όπως το περιγράφει ο Ησίοδος, αργότερα με μακρύ σταβάρη για να το τραβούν περισσότερα ζώα και να διευκολύνεται η εργασία. Τα πρώτα μεταλλικά άροτρα, που σχεδιάστηκαν από τον Διευθυντή του Γεωργικού Τμήματος Παναγιώτη Γεννάδιο ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της κυπριακής γης, εισήχθησαν στο νησί στο μεταίχμιο των δύο αιώνων, του 19^{ου} και 20^{ου}. Παρουσίαζαν δε πολλές ομοιότητες με τα παραδοσιακά ξύλινα ώστε να είναι ευκολότερη η αποδοχή τους από τον συντηρητικό γεωργό, και τροποποιούνταν σταδιακά με σκοπό την τελειοποίησή τους. Την εισαγωγή και διάθεσή τους είχε αναλάβει το Τμήμα Γεωργίας, και παρόλο ότι βρισκόταν σε χρήση από τα πρώτα χρόνια κατασκευής τους, η καθολική τους καθιέρωση καθυστέρησε μερικές δεκαετίες. Ουσιαστικά, το παραδοσιακό ξύλινο άροτρο δεν εγκαταλείφθηκε έως και λίγο μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο όταν σημειώθηκε η ραγδαία εκβιομηκάνιση της αγροτικής παραγωγής³.

τα αντιμετωπίσει με τα προσιτά στο περιβάλλον του μέσα. Η πιο κοινή μέθοδος πρόβλεψης ήταν αναμφισβήτητα η παρατήρηση των νεφών που δημιουργούνταν κατά τις πρώτες μέρες του Αυγούστου, τα γνωστά «μηνναλλάγια», ενώ, για τον ίδιο σκοπό, δεν έλειπαν και οι ερμηνείες του τρόπου που πετούσαν τα πουλιά ή του σχήματος του φεγγαριού.

Κατά το όργωμα, ακόμη και οι λεπτομέρειες στον χειρισμό ή στη ρύθμιση των εργαλείων μπορούσαν να διαφοροποιήσουν το αποτέλεσμα. Αρχικά, γινόταν η ζεύξη των υποζυγίων με τον ζυγό, και ανάλογα με το είδος της εργασίας προσδενόταν σε αυτόν το αλέτρι. Στο πρώτο, για παράδειγμα, όργωμα, όταν το έδαφος ήταν ακόμη σκληρό, για να μην καταπονούνται τα ζώα, το σκάψιμο γινόταν σε μικρό βάθος. Σε αυτή την περίπτωση, το μήκος του μοχλοβραχίονα του αρότρου έπρεπε να είναι το μεγαλύτερο δυνατό, οπότε και

στερεωνόταν από το ακρότατο σημείο του. Αντίστοιχα, αν το στάδιο της καλλιέργειας απαιτούσε βαθύτερες αυλακίες, το μήκος του σταβαριού περιοριζόταν ή «άνοιγε» η οξεία γωνία που σχημάτιζαν η «κουνούρα»

και η «βούλα». Η καθοδήγηση των υποζυγίων γινόταν με τα «ζευγαρικά», μακριά και γερά σχοινιά που δένονταν στα κέρατα των ζώων, και με τη βουκέντρα ή «καματόβερκα», όπως είναι γνωστή στον κυπριακό χώρο (μία επιμήκης ξύλινη ράβδος με μεταλλική αιχμή στο ένα άκρο, το «σιττίν» και ελασματοειδή ξύστρα στο άλλο, τον «κάτσινα», με τον οποίο αφαιρείτο η λάσπη από τα φτερά και το νύ). Η άροση ξεκινούσε πάντα πολύ νωρίς το πρωί και συνεχιζόταν έως τη δύση του ηλίου, με μικρά διαλείμματα για ξεκούραση. Ανάλογα με την ώρα της ημέρας που πραγματοποιούνταν οι παύσεις για γεύμα διαφοροποιούνταν και οι ονομασίες τους, όπως «μπούκκωμαν» πριν το μεσημέρι και «δειλινάτικο» το απόγευμα⁴.

Για να μαλακώσει το χώμα και να γίνει επίπεδο, μετά το όργωμα ακολουθούσε το «σαράκλωμα», διαδικασία ιδιαίτερα διαδεδομένη στην πεδιάδα της Μεσαορίας όπου και η μορφολογία του εδάφους το επέτρεπε. Το «σάρακλω», μία ξύλινη επιμήκης δοκός που λειτουργούσε ως σβάρνα, προσδενόταν στον ζυγό και σερνόταν στο χωράφι ώστε να σπάρουν οι σβόλοι και να διατηρήσει το έδαφος την απαιτούμενη υγρασία, να κρατήσει «ορκό», όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται. Ο γεωργός πατούσε σε αυτό καθοδηγώντας τα υποζύγια και αυξάνοντας, παράλληλα, το βάρος του εργαλείου. Σε άλλες πάλι περιπτώσεις, όπου το «σάρακλω» δεν ήταν δυνατό να χρησιμοποιηθεί, ένα άτομο ακολουθούσε τον «ζευγά» κατά τη διαδικασία της άροσης και έσπαγε τους σβόλους με τσαπί ή ανάλογο εργαλείο. Το «σαράκλωμα» επαναλαμβάνονταν και στη σπορά για την κάλυψη του σπόρου. Η μέγιστη δυνατή έκταση που μπορούσε να οργωθεί ημερησίως με την παραδοσιακή τεχνική έφτανε περίπου τις δύο σκάλες⁵.

Πηγή: Δόξα Αποστόλου, Η παραδοσιακή καλλιέργεια των σιτηρών στην Κύπρο, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, 332/2012.

Διαφορετικοί τύποι αρότρου (Συλλογή Μουσείου Κυπριακής Υπαιθρου)

Το πρώτο, λοιπόν, στάδιο στον κύκλο καλλιέργειας των σιτηρών περιλάμβανε το «καψάλισμα» του χωραφιού και το «κάμωμα», όργωμα, δηλαδή, με ξύλινο αλέτρι που προετοιμάζε τη γη, μαλακώνοντάς την να δεχθεί τη σπορά. Η εργασία έπρεπε να ολοκληρωθεί πριν ξεκινήσει η περίοδος των βροχών, για να αποφευχθεί η διάβρωση του εδάφους και, κυρίως, η απώλεια των αναγκαίων συστατικών που βρισκόταν στο επιφανειακό στρώμα. Τον προγραμματισμό και τη σωστή οργάνωση του αγροτικού βίου καθόριζε πάντα η πρόβλεψη των καιρικών φαινομένων, των βασικότερων παραγόντων που επηρέαζαν την επιτυχία της παραγωγής, λόγω της ανικανότητας του γεωργού να

³ Στην τοπική διάλεκτο η ονομασία του αρότρου καθοριζόταν από το υλικό κατασκευής. Αντίστοιχα, συναντώνται τα «ξυλάλετρα», τα ξύλινα, δηλαδή, και τα μεταγενέστερα «σιεράλετρα» από μέταλλο.

⁴ Τα γεύματα αυτά, συνήθως, περιελάμβαναν στερεά τροφή, όπως ελιές, χαλούμι ή «αναρή», ελάχιστα λαχανικά και, κυρίως, ψωμί.

⁵ Για τη μέτρηση των χωραφιών χρησιμοποιούνταν συχνά και οι όροι «ζευκάρι» ή «ζέμα», που αντιστοιχούσαν σε έκταση που μπορούσε να οργωθεί σε μία μέρα, με συνεχή εργασία από το πρωί ως το μεσημέρι, όσο δηλαδή έμεναν ζεμένα τα υποζύγια. [Απόσπασμα]

Γλυκά του κουταλιού και πώς να τα πετύχετε

Το τρατάρισμα με ένα παραδοσιακό γλυκό κουταλιού και ένα ποτήρι παγωμένο νερό για το καλωσόρισμα των καλεσμένων είναι συνήθεια πολύ παλιά, αλλά είναι τόσο αγαπημένη που συνεχίζεται μέχρι και σήμερα σε πολλά σπίτια. Τα γλυκά του κουταλιού είναι πολύ αγαπητά σε όλους για τη γεύση, το άρωμα και τη νοστιμιά τους, γι' αυτό και σήμερα σερβίρονται σε πολλά παραδοσιακά καφενεία, σε εστιατόρια και ταβέρνες.

Τα γλυκά του κουταλιού παρασκευάζονται με αγνά υλικά, είναι εύκολα στην παρασκευή τους και μπορούμε να τα διατηρήσουμε για μεγάλο χρονικό διάστημα. Μπορούμε να φτιάξουμε γλυκά σχεδόν με όλα τα φρούτα, όπως κεράσια, σύκα, μήλα, εσπεριδοειδή κ.ά., με ορισμένα είδη λαχανικών, όπως ντομάτες, μελιτζάνες, καρότα, καθώς και από πέταλα λουλουδιών, όπως τριανταφυλλιάς και κίτρομηλιάς. Η παρασκευή κάθε γλυκού έχει τη δική του τεχνική και ακολουθεί συγκεκριμένους κανόνες στην προετοιμασία και την εκτέλεση της συνταγής.

Συμβουλές για πετυχημένα γλυκά

- Τα φρούτα που θα χρησιμοποιήσουμε πρέπει να είναι φρέσκα, γερά, χωρίς κτυπήματα και όχι πολύ ώριμα (τα υπερώριμα λιώνουν στο βράσιμο, ενώ τα άγουρα σουρώνουν).
- Η ζάχαρη που θα χρησιμοποιήσουμε πρέπει να είναι στη σωστή αναλογία. Αν προσθέσουμε λιγότερη ζάχαρη το γλυκό θα χαλάσει, αν προσθέσουμε περισσότερη θα ζαχαρώσει. Η ζάχαρη είναι το συντηρητικό των γλυκών, εμποδίζει τους διάφορους μικροοργανισμούς να αναπτυχθούν και να δημιουργήσουν προβλήματα.
- Ορισμένα φρούτα για να σφίξουν είναι απαραίτητο να τοποθετούνται σε αβεστόνερο για μερικές ώρες ανάλογα με το είδος τους. Ρίχνουμε τον αβέστη σε ένα

δοχείο με νερό και τον ανακατεύουμε για να διαλυθεί και να γίνει σαν γάλα. Προσθέτουμε τα φρούτα και από πάνω βάζουμε ένα δίσκο ή ένα πιάτο για να κρατάει τα φρούτα μέσα στο αβεστόνερο. Κατά διαστήματα ανακατεύουμε το μίγμα ώστε ο αβέστης να καλύψει ομοιόμορφα όλα τα φρούτα.

- Τα γλυκά για να γίνουν γυαλιστά και τραγανά θα πρέπει να μπαίνουν στη λεμονάδα (2 λίτρα νερό με 1 φλιτζανάκι χυμό λεμονιού) για 1-2 ώρες.
- Η επιτυχία πολλών γλυκών οφείλεται στο καλό ψήσιμο πριν μπουν στο σιρόπι. Παίρνουμε μια βελόνα και τρυπάμε το γλυκό. Αν πέφτει εύκολα σημαίνει ότι έχει ψηθεί.
- Στα γλυκά πρωταρχική σημασία έχει το δέσιμο του σιροπιού. Αν δεν είναι καλά δεμένο θα ξινίσουν και θα ζαχαρώσουν. Το ζαχάρωμα αποφεύγεται αν στο τέλος προσθέσουμε στο γλυκό μας λίγο χυμό λεμονιού. Όσοι ασχολούνται επαγγελματικά είναι απαραίτητο να χρησιμοποιούν το πυκνόμετρο ή διαθλασίμετρο, το οποίο δείχνει ακριβώς την πυκνότητα του σιροπιού που θα πρέπει να είναι στους 65-70 βαθμούς. Στο σπίτι η δοκιμή για το δέσιμο του σιροπιού γίνεται πρακτικά. Παίρνουμε λίγο σιρόπι με ένα κουτάλι και στάζουμε 2-3 σταγόνες σε ένα κρύο πιατάκι. Αν οι σταγόνες δεν απλώσουν αλλά σχηματιστεί σφικτός σβώλος, το γλυκό είναι έτοιμο. Άλλος τρόπος είναι να βυθίσουμε το κουτάλι στο σιρόπι και στη συνέχεια να το κρατήσουμε οριζόντια πάνω από την κατσαρόλα. Αν το σιρόπι πέφτει σε διακεκομμένες σταγόνες από το κουτάλι τότε το γλυκό είναι έτοιμο.
- Τα γλυκά μετά την προσθήκη της ζάχαρης πρέπει να βράζουν ξεσκέπαστα σε δυνατή φωτιά για να δέσουν γρήγορα και να διατηρήσουν το χρώμα τους.
- Τα αρωματικά που θα χρησιμοποιήσουμε (κανέλα, γαρίφαλα, κιούλι (αρμπαρόριζα), βανίλια) τοποθετούνται προς το τέλος για να διατηρείται το άρωμά τους.

Γλυκό γκρέιπφρουτ

Υλικά

10 γκρέιπφρουτ
2½ κιλά ζάχαρη
2½ ποτήρια νερό
2½ κουταλιές χυμός λεμονιού

Τρόπος παρασκευής

- Πλένουμε τα γκρέιπφρουτ, τα σκουπίζουμε και τα τρίβουμε σε λεπτό (ψιλό) τρίφτη.
- Χαράσσουμε και κόβουμε την εξωτερική φλούδα σε 4 ίσα μέρη και αφαιρούμε τις χοντρές ίνες. Αν η φλούδα είναι πολύ χοντρή μπορούμε να αφαιρέσουμε λίγη ψίχα.
- Τυλίγουμε τα φύλλα σε ρολό ή απλά τα διπλώνουμε και τα περνούμε σε χοντρή άσπρη κλωστή με χοντρή βελόνα. Το πρώτο ρολό, όπως και το τελευταίο της ίδιας κλωστής, το τυλίγουμε 2-3 φορές κυκλικά για να είναι πιο στερεά.
- Τα βράζουμε και τα αφήνουμε να κοκλάσουν για 5 λεπτά και αλλάζουμε το νερό τους με κρύο νερό. Την ίδια μέρα αλλάζουμε ακόμα 2-3 φορές το νερό τους χωρίς, όμως, να τα ξαναβράσουμε.
- Τη δεύτερη και τρίτη μέρα αλλάζουμε απλά το νερό τους, την πρώτη φορά με κοχλαστό νερό και ύστερα με κρύο για 2-3 φορές.

- Την τέταρτη μέρα αλλάζουμε το νερό τους και τα βράζουμε μέχρι να ψηθούν, δηλαδή να μαλακώσουν. Όταν πέφτουν από τη βελόνα είναι έτοιμα. Τα στραγγίζουμε και όταν κρυσώσουν τους ρίχνουμε τη ζάχαρη και το νερό και τα αφήνουμε για 3-4 ώρες. Τα κοκλάζουμε για 10 λεπτά περίπου και τα αφήνουμε μέχρι την επόμενη μέρα.
- Κοκλάζουμε το γλυκό να δέσει, ξαφρίζοντας όταν χρειάζεται. Προς το τέλος του δεσίματος προσθέτουμε τον χυμό λεμονιού.
- Γεμίζουμε τα βάζα, τα κλείνουμε και τα αναποδογυρίζουμε για 3 λεπτά.

Σημείωση: Με τον ίδιο τρόπο γίνεται το περγαμόντο και το ώριμο κιτρόμηλο.

Πηγή: Παραδοσιακά γλυκά κουταλιού και μαρμελάδες - Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Έκδοση Γ.Τ.Π. 133/2009

Κουνέλι ξιθκιά με μέλι

Ελένη Χριστοφόρου
Επιθεωρήτρια Γεωργίας
Τμήμα Γεωργίας

Υλικά

- 1 κουνέλι βάρους μέχρι 1 ½ κιλό
- 5-6 μεγάλα ξερά κρεμμύδια
- 1 φλιτζάνι ελαιόλαδο
- 1 ½ φλιτζάνι ξηρό μαύρο κρασί
- 1 κουταλιά της σούπας μέλι
- ½ φλιτζάνι ξίδι χωριάτικο
- αρτυσιά, κανέλα
- 4-5 φύλλα δάφνης
- αλάτι

Εκτέλεση

Κόβουμε το κουνέλι σε μικρά κομμάτια, το πλένουμε και το αφήνουμε να στραγγίσει καλά. Καθαρίζουμε και κόβουμε σε φέτες τα κρεμμύδια και τα βάζουμε σε ένα πήλινο, κατά προτίμηση, σκεύος.

Στη συνέχεια, προσθέτουμε το κουνέλι, το αλατίζουμε, πασπαλίζουμε με την αρτυσιά και την κανέλα, προσθέτουμε τη δάφνη, το ελαιόλαδο, το ξίδι και το κρασί και ψήνουμε σε καλά προθερμασμένο φούρνο για 2 περίπου ώρες στους 250°C, με το σκεύος καλυμμένο.

Μετά τις δύο ώρες το ξεσκεπάζουμε, το γυρίζουμε για να κοκκινίσει και από τις δύο πλευρές και αφού διαλύσουμε το μέλι μας σε λίγο κρασί, το περιχύνουμε στο κουνέλι και συνεχίζουμε το ψήσιμο στους 180°C για περίπου ακόμα 20 λεπτά.

ΑΓΡΟΤΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Διαδικτυακή πύλη για την ενημέρωση του Αγρότη

www.agrokypros.gov.cy